

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Bilim Dalı

**İLKÖĞRETİM FEN VE TEKNOLOJİ İLE SOSYAL BİLGİLER DERSİ
ÖĞRETMENLERİNİN PERFORMANS DEĞERLENDİRMEYE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ**

Hamdi Çağlar GÖKSEL

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2012

İLKÖĞRETİM FEN VE TEKNOLOJİ İLE SOSYAL BİLGİLER DERSİ
ÖĞRETMENLERİNİN PERFORMANS DEĞERLENDİRMEYE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Hamdi Çağlar GÖKSEL

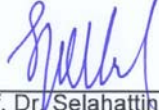
Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

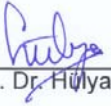
Ankara, 2012

KABUL VE ONAY

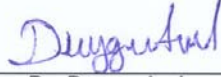
Hamdi Çağlar Göksel tarafından hazırlanan "İlköğretim Fen ve Teknoloji İle Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Performans Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi" başlıklı bu çalışma, 19.4.2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selahattin GELBAL (Başkan)

Doç. Dr. Hülya Kelecioğlu (Danışman)

Doç. Dr. Duygu Anıl

Doç. Dr. Nuri Doğan

Yrd. Doç Dr. Ömer Kutlu

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ş. Armağan TARIM
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☒ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

19.04.2012

Hamdi Çağlar GÖKSEL

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim süresince ve tezimin her aşamasında, her türlü desteğini ve bilgi birikimini benden esirgemeyen, tez danışmanım saygı değer hocam Doç. Dr. Hülya KELECİOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tezin geliştirilmesi, rapor haline getirilmesi sürecinde desteği olan çalışma arkadaşım, dostum Arş Gör. Özgür ÇOLAKOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Anket geliştirme ve içerik analizi sürecinde bana yardımları olan arkadaşlarım Meltem Emel ÖZTÜRK ve Arş Gör. Cansu AYAN'a teşekkür ederim.

En zor günlerimde hep yanımda olan, kendime olan inancımı yitirdiğimde bile bana inanan sevgili nişanlım Özge İNCİ'ye sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak bugünlere gelmemi sağlayan, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, başarılarımda büyük katkıları olan abim Aysan GÖKSEL ile babam Hasan GÖKSEL'e ve beni ben yapan, her şeyimi borçlu olduğum kişi annem Nuray GÖKSEL'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hamdi Çağlar GÖKSEL

Anneme...

ÖZET

GÖKSEL, Hamdi Çağlar. İlköğretim Fen ve Teknoloji İle Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Performans Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012.

Bu araştırmanın amacı, İlköğretim Fen ve Teknoloji ile Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin ilköğretim programının ölçme ve değerlendirme boyutunda yer alan performans değerlendirmeye yönelik görüşlerini, karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini belirleyebilmektir. Bu çalışma tarama modelinde bir araştırmadır. Var olan durumu betimlediği için betimsel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Çalışma grubunu Zonguldak ili Karadeniz Ereğli ilçesi ve çevresindeki ilçelerde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan 137 Fen ve Teknoloji ile Sosyal Bilgiler dersi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın veri toplama işlemi için *performans değerlendirmeye yönelik öğretmen görüşlerini belirleme anketi* geliştirilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin performans değerlendirmeyle ilgili sorunlarını ve çözüm önerilerini belirlemek için öğretmenlerle görüşme yapılarak açık uçlu sorular yöneltilmiş ve alınan cevaplar içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre öğretmenler performans değerlendirme yöntemlerinin uygulanması konusunda pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunların bazıları, öğretmenlerin yöntem ve teknikler hakkında fazla bilgi sahibi olmamaları, bu yöntemleri uygulamak için programlarda öngörülen sürenin yeterli olmaması, performans değerlendirme etkinliklerinin masraflı, zaman alıcı ve zor olması, öğrencilerin performans değerlendirme çalışmalarının amacından sapması, Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından yeteri kadar hizmet içi eğitim yapılmamasıdır.

Bu sorunlara yönelik öğretmenlerin geliştirdiği çözüm önerilerinden bazıları ise; Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından performans değerlendirme ile ilgili eğitici seminerlere yer verilmesi, öğrencilerin performans değerlendirme etkinliklerine isteyerek katılımlarının artırılması için seviyelerine uygun, ilgi çekici yöntemlerin kullanılmasıdır.

Anahtar Sözcükler

Performans Değerlendirme, Performansa Dayalı Durum Belirleme, Performans Görevi, Dereceli Puanlama Anahtarı, Öğretmen Görüşleri, Alternatif Değerlendirme Yöntemleri

ABSTRACT

GÖKSEL, Hamdi Çağlar. *The views of science teachers and social science teachers about performance evaluation*, Master's Thesis, Ankara, 2012.

The aim of this study is to determine the views, problems and solution suggestions of *teachers and social science teachers* about performance evaluation which is a part of testing and evaluation in elementary education. This study is a survey research. Descriptive research methods will be used as it describes an existing situation. The study group consists of 137 secondary school teachers who work in the secondary schools of Karadeniz Ereğli and its neighbour cities. The teachers are divided into two groups as science and technology teachers and social sciences teachers. The performance evaluation questionnaire is prepared for the data collection of the study. In order to determine the teachers' problems about performance evaluation and their solution suggestions to these problems, open-ended questions were asked to the teachers through one on one interview. Their answers are analyzed by using content analysis method SPSS 15.0 programme is used in the analysis of the questionnaire data.

According to the findings, teachers confront many problems in the application of performance evaluation methods. In summary, these problems are that the teachers do not have adequate information about the methods and techniques, the estimated time is not enough for teachers to apply these methods, the performance evaluation activities are expensive, difficult and time-consuming, the students deviate from the aim of the performance evaluation activities and that national education units do not offer adequate in-service training seminars.

Some of the solution suggestions by the teachers to these problems are that national education units serve informative seminars about performance evaluation, the schools use different methods which are interesting and appropriate for the levels of the students in order to increase the students' joining in the performance evaluation activities.

Key Words

Performance Evaluation, Performance Task, Rubric, Views Of Teachers, Alternative Measurement And Evaluation

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ADAMA	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
 BÖLÜM I	 1
GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Problem Cümlesi.....	8
1.2.1 Alt Problemler.....	9
1.3 Sınırlılıklar	9
1.4 Araştırmanın Amacı	9
1.5 Araştırmanın Önemi	10
1.6 İlgili Araştırmalar.....	11
 BÖLÜM II	 30
YÖNTEM	30
2.1 Araştırma Türü.....	30
2.2 Çalışma Grubu.....	30
2.3 Veri Toplama Araçları.....	32
2.4 Verilerin Toplama Süreci.....	33
2.5 Verilerin Çözümlemesi.....	34
 BÖLÜM III	 35
BULGULAR VE YORUMLAR	35
3.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	35
3.1.1 Öğretmenlerin performans değerlendirmenin öğrenci kazanımlarına katkısına ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?.....	35

3.1.2 Öğretmenlerin performans değerlendirmenin kullanılabilirliğine ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?.....	36
3.1.3 Öğretmenlerin performans değerlendirmenin etkililiğine ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?.....	40
3.1.4 Öğretmenlerin performans değerlendirme hakkında bilgilendirilmelerine ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?.....	42
3.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	43
3.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	48
3.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	52
3.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	55
3.6 Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	59
3.7 Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	64
BÖLÜM IV	68
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	68
4.1 Sonuçlar.....	68
4.1.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	68
4.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	70
4.1.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	70
4.1.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	71
4.1.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	72
4.1.6 Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	73
4.1.7 Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	74
4.2 Öneriler.....	74
4.2.1 Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler.....	75
4.2.2 Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	76
KAYNAKÇA	77
EKLER	86
Ek 1: Anket Geliştirmede Kullanılan Görüşme Soruları.....	86
Ek 2: Performans Değerlendirmeye Yönelik Öğretmen Görüşlerini Belirleme Anketi.....	87
Ek 3: Görüşme Formu.....	90
ÖZGEÇMİŞ	92

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Öğretmenlerin Özellikleri.....	31
Tablo 2: Öğretmenlerin Performans Değerlendirmenin Öğrenci Kazanımlarına Katkısına İlişkin Görüşleri.....	35
Tablo 3: Öğretmenlerin Performans Değerlendirmenin Kullanışlılığına İlişkin Görüşleri.....	37
Tablo 4: Öğretmenlerin Performans Değerlendirmenin Etkililiğine İlişkin Görüşleri...	40
Tablo 5: Öğretmenlerin Performans Değerlendirme Hakkında Bilgilendirilmelerine İlişkin Görüşleri.....	42
Tablo 6: Öğretmen Görüşleriyle Fakülte Değişkenlerine Ait Ki-Kare Testi.....	45
Tablo 7: Öğretmen Görüşleri İle Branş Değişkenlerine Ait Ki-Kare Testi.....	49
Tablo 8: Öğretmen Görüşleri İle Kıdem Değişkenlerine Ait Ki-Kare Testi.....	53
Tablo 9: Öğretmen Görüşleri İle Yerleşim Merkezi Değişkenlerine Ait Ki-Kare Testi.....	56
Tablo 10: Öğretmenlerin Performans Değerlendirme İle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar.....	60

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmaya ilişkin kuramsal açıklamalar, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, önemi, sayıtlılar, sınırlılıklar ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Eğitim, kişide istendik yönde davranış değiştirme veya geliştirme sürecidir. Yani kişi kendisinde olmayan, toplum tarafından onaylanmış kazandırılması amaçlanan davranışı kazanmaya çalışacak veya var olan ama değişmesi gereken davranışını değiştirmeye çalışacaktır. Bunun sonucunda kişinin davranışlarında meydana gelen değişmelere öğrenme denir (Senemoğlu, 2001).

Davranışın istendik nitelikte olmasından kasıt toplum tarafından onaylanmış olması ve rasgele oluşmamasıdır. Yani davranışın düzenli ve planlı olmasıdır. Planlı ve düzenli olması kişinin davranışında, kendiliğinden öğrenmenin olumsuzluklarını önlemede yardımcı olur. Eğitim belli bir amaç doğrultusunda belli bir süreç içerisinde yapılırsa kişiye katkı sağlar. Eğitimin verimli ve amaçlar doğrultusunda olması için yapılan ve öğrenmeyi oluşturan bu etkinlik ve faaliyetlerin tümüne öğretme denir (Bilen, 1999).

Yaman (2003) öğretmenleri merkeze alan bir yaklaşımın öğrencilerin gelişim özellikleri ile ters düştüğünü belirtmiştir. Buna göre öğretim etkinlikleri öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlamalı ve günlük yaşamla ilişkili olmalıdır.

Öğrencilerin etkili ve kalıcı öğrenmeler edinebilmesi için öğrencinin etkin olduğu bir süreç gereklidir. Y yaparak yaşayarak edinilen bilgiler öğrenciye hem gerçek durumlarda bu bilgileri kullanma yeteneği kazandırırken hem de problem çözme yeteneklerini geliştirir. Böylece öğrenci yalnızca yeni bir bilgi edinmemiş aynı zamanda yeni zihinsel beceriler edinmiş olur. Buluş yoluyla öğrenme yaklaşımı

öğrenciyi araştırmaya sevk eder ve çözümü buldurarak bilgiyi kazandırmayı hedefler. Bu yaklaşıma göre öğrenciler, öğrenme sürecini kendileri yaşamalı ve yaratıcılıklarını kullanmalıdırlar (Akınoğlu, 2003). Öğrenme etkin bir süreç olduğu için buluş yolu yaklaşımı keşfetmeye dayalı öğrenci merkezli bir süreç öngörür.

Çağdaş eğitim anlayışına göre öğrenci yalnızca alıcı değil bilgiyi bizzat yapılandırandır. Öğrenciden beklenen pasif, dinleyen ve ezberleyen olması değil üst düzey zihinsel becerilerini işe koşarak sürece etkin katılması ve öğrenme işini bizzat kendisinin yapmasıdır. Bu nedenle ilköğretim öğretim ders programlarında yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir (MEB, 2005). Yapılandırmacılık öğrenmenin nasıl oluştuğuna ilişkin bir kuramdır. Yapılandırmacılık kuramı, davranışçı ve bilgi işleme kuramını savunanların bilginin bireyden bağımsız olması savını reddetmektedir. Bunların yerine yapılandırmacı yaklaşım bilgiyi bireyin eylemleriyle ve edindiği deneyimlerle ilişkili ancak bilişin dışında yapılandırılmayan bir olgu olarak görmektedir. Yapılandırmacılıkta bilgi, hiçbir zaman kişiden bağımsız değildir. Kişi bilgiyi deneyimlerinden yararlanarak bizzat kendisi yapılandırır (Yurdakul, 2005).

Yapılandırmacı öğrenme ise bireylerin pasif değil bizzat öğrenmeyi gerçekleştiren olarak aktif olduğu bir süreçtir. Öğrenme, bireyin kavramsal çerçevesini oluşturan öznel gerçeklik üzerine temellenir. Yapılandırmacılık daha çok bir felsefeyi yansıtmaktadır. Yapılandırmacılık bilgi ve öğrenmenin doğasıyla ilgili bir yaklaşımdır (Savaş, 2007).

Bu bağlamda ilköğretim Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler derslerinin eski ve yeni öğretim programlarını karşılaştırmak gerekirse, eski programları incelediğimizde (Demirel, 2009):

- Davranışçı yaklaşımın kabul edildiğini,
- Yalnızca ürün değerlendirme yapıldığını,
- Öğretmen merkezli öğretim süreci gerçekleştirildiğini,
- Yalnızca bilimsel bilgiye önem verildiği,
- Standart davranış oluşturma çabasında olunduğunu,
- Eğitim öğretimin okul ile sınırlı kaldığını,
- Bilişsel alanın bilgi basamağına ağırlık verildiğini görürüz.

Buna karşılık günümüzde uygulanmakta olan ilköğretim programlarını incelediğimizde ise:

- Yapılandırımcı yaklaşımın temel alındığını,
- Süreç ve ürün değerlendirmenin birlikte yapıldığını,
- Öğrenci merkezli olduğunu,
- Her bireyin kendi hızında, kendi bilişsel ve duyuşsal yeterliğine göre bilgiyi yapılandırması gerektiğini
- Yalnızca okulda değil okul dışı gezi, gözlem, sergi vb etkinliklere de yer verildiğini,
- Bilişsel alanın analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst basamaklarının öne çıktığını görürüz.

Günümüzde uygulanmakta olan Fen ve Teknoloji ile Sosyal Bilgiler ders programlarında öğrenme öğretme süreçleri ve öğretmenin rolü önceki programlara göre daha ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Bilgi ve becerilerin edinimi ile ilgili uygulama sürecine dönük öneriler yapılmış ve etkinlik örnekleri verilmiştir. Önceki programlarda ise öğrenme öğretme durumuyla ilgili ayrıntılı açıklama yapılmamış ve bazılarında çok az sayıda etkinlik örneği verilmiştir. Kullanımda olan programlarda eskiye oranla öğrenme öğretme sürecinde daha fazla somut araç gereç kullanımının özendirildiği ve bununla ilgili daha somut örneklerin verildiği görülmektedir. Öğrencilerin araştırma, sorgulama, problem çözme ve karar verme süreçlerine katılmasını sağlayacak etkinliklerin kullanılması önerilmiştir. Öğretim sürecinde öğretmenin rolü ise, öğrencilere rehberlik yaparak öğrenmeyi kolaylaştırmak olarak belirlenmiştir (Aşkar vd., 2005).

Fen ve Teknoloji ile Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarında, ölçme ve değerlendirme yalnızca öğrenme sonucunu değil, süreci de değerlendirmeye dönük ele alınmıştır. Söz konusu öğretim programlarında yapılandırımcı öğrenme teorisine daha uygun olduğu düşünülen ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının kullanılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda yalnızca öğrenme ürünü (çıktısı) değil, öğrenme sürecinin de değerlendirilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur. Öğrencinin de

değerlendirme sürecine katılması için öz değerlendirme, akran değerlendirme gibi gözlem formlarına yer verilmiştir (Paykoç ve Çakıroğlu, 2005).

Değerlendirme sırasında yalnızca geleneksel yöntemlerin kullanılması ve öğrencinin süreçten bağımsız tutulması gibi değerlendirme sürecindeki ve sonucundaki pek çok sorunu gidermek amacıyla çeşitli yaklaşımlar önerilmektedir. Öğrencinin değerlendirme sürecinin bir parçası haline gelmesi, ürüne yönelik değil süreç ön planda tutularak değerlendirme yapılması için geleneksel değerlendirme yöntemleri tek başına yeterli değildir ve farklı ölçme ve değerlendirme yöntemlerine yer verilmesi gerekmektedir (Dancer ve Kamvounias, 2005).

Yapılandırmacı yaklaşıma dayalı programların uygulanmasıyla birlikte okullarda kullanılan ölçme ve değerlendirme yöntemleri de çeşitlenmiştir. Bu yöntemlerde değerlendirmeyi yalnızca öğretmen yapmaz, öğrenci de değerlendirmeye katılır. İlköğretim programlarındaki ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden birisi de performans değerlendirmedir. Performans değerlendirme kavramına ait tek bir tanımlama yapmaktansa bu kavramı tartışmak daha doğru olacaktır. Performans değerlendirme, öğrencilerin akademik bilgilerini, olayları kavrama düzeylerini ve düşünme alışkanlıklarını ifade eden çalışmalar yapmalarını amaçlamaktadır (Marzano, Pickering ve Mctighe, 1993). Performans değerlendirme öğrencilerin gerçek yaşam problemlerine akademik bilgilerini uygulayabilme ve bunu bir problem üzerinde gösterebilmeleri ile ilgilenir, öğrencilerin öğrendiklerini gerçek durumlarda göstermelerini sağlar (Şirin, 2006). Performans değerlendirme ile öğrencilerin süreç boyunca edindikleri öğrenmeleri gerçek hayat durumlarına ne oranda aktarabildikleri ölçülebilir (Anıl ve Acar, 2009). Performans değerlendirme alanyazında performansa dayalı durum belirleme yaklaşımı (performance based assessment) olarak da ele alınmaktadır. Performansa dayalı durum belirleme, en basit haliyle, öğrencinin edindiği bilgileri gerçek yaşam durumlarına aktarabilmesidir (Mehrens,1992). Performansa dayalı durum belirleme geleneksel değerlendirme yöntemleri gibi belirli bir sürede sorulan sorulardan elde edilen cevapların değerlendirilmesine dayanmaz. Performansa dayalı durum belirleme ile bir insanın başarılı olup olmadığı değil neyi, hangi derece öğrendiği belirlenir (Brualdi, 1998). Performansa dayalı durum belirlemenin bileşenleri performans görevi (performance task) ve dereceli puanlama anahtarıdır (rubric) (Popham, 2000; Akt. Erman Aslanoğlu ve Kutlu, 2003).

Performansa dayalı durum belirleme öğrencinin problem çözme becerisini belirlemede kullanılabilir. Performansa dayalı durum belirleme sayesinde öğrenci üst düzey zihinsel becerilerini işe koşabilir. Bu tür değerlendirmenin temelinde öğrenci performanslarının gözlenmesi vardır (Kutlu, Doğan ve Karakaya, 2010).

Performans değerlendirme öğrenciye kazanımlarda yer alan davranışları uygulama ortamı sağlar. Öğrencinin uygulamada ne derece başarılı olduğu ve davranışı sürekli, gerekli olduğu her duruma uydurabildiği hakkında fikir sahibi olunabilen bir değerlendirmedir (Parmaksız ve Yanpar, 2006).

Performans değerlendirme sayesinde öğrenciler eleştirel düşünme becerilerini ve iletişim becerilerini kullanarak gerçek hayat ile ilişki kurulmasında daha başarılı olmaktadır. Performans değerlendirmenin öğretim sürecinde kullanılmasının birçok avantajı vardır. Bunlardan bazıları şunlardır (Waters, Smeaton ve Burns, 2004):

- Her öğrenci için bireyseldir.
- Öğrenci ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olduğu için öğrencilerin güdülenmelerini sağlar.
- Öğrencinin amaçları ve elde edeceği kazanımları netleştirmesine olanak sağlar.
- Farklı öğrenme durumlarına ve öğretim süreçlerine yer verir.
- Öğrenci öğrenmelerini güçlendirir.
- Öğrencileri eleştirel ve yaratıcı düşünmeye sevk eder.

Performans değerlendirmenin tasarlanmasında dört aşama vardır (Kauchak ve Eggen, 2003):

1. Kazandırılması hedeflenen ürünlerin belirlenmesi,
2. Değerlendirmenin odaklanacağı konunun seçimi,
3. Yöntem ve araçların belirlenmesi,
4. Değerlendirme amacına ulaşmak için uygun yöntemin tasarlanması ve izlenmesi

Öğrenci performansının değerlendirilmesi sürecinde kullanılan araçlardan birisi olan performans görevleri, öğretim ile öğrenci yaşantılarının etkileşimini mümkün kılar

(Gömlüksiz, 2004). Eğer performans görevleri öğrencilerin düzeyine uygun değilse yapılması uzun zaman alabilir. Bu yüzden, performans görevlerini kullanarak öğrenci başarısını güvenilir ve geçerli bir şekilde belirlemek isteyen bir öğretmenin öğrenci düzeyine uygun hedefler belirleyebilmesi önemlidir. Öğretim sürecinin başında öğrencinin başvuracağı ölçütler geliştirilmelidir. Böylece öğrenci öğretmenin ne istediğini anlar ve öğretmen de öğrenciyi belirlenen ölçütler sayesinde daha iyi değerlendirebilir (Enger ve Yager, 1998).

Performans görevlerinin değerlendirilmesinde dereceli puanlama anahtarının kullanılması gerekir. Dereceli puanlama anahtarı alanyazında “Rubric”, “Puanlama Yönergesi”, “Değerlendirmeye Esas Ölçütler”, “Değerlendirme Ölçeği”, “Değerlendirme Formu” olarak da isimlendirilmektedir (Korkmaz, 2004). Dereceli puanlama anahtarı, performans kriterlerinin ölçme sonuçları ile eşleştirildiği bir değerlendirme aracıdır (Şaşmaz, 2005). Öğrenci performansının değerlendirilmesinde, öğrencilerde belirlenen hedeflerin oluşmasını ve öğrenciye kazandırılacak davranışlara uygun olarak belirlenen ölçütlerin kullanılması gereklidir. Dereceli puanlama anahtarları; hedef davranışlara yönelik oluşturulan ölçütleri içerisinde barındırır. Dereceli puanlama anahtarları öğrenci ürün dosyaları veya öğrenci performansları gibi aktivitelerin değerlendirilmesinde kullanılmak amacıyla tasarlanabilir (Andrade ve Ying, 2005). Dereceli puanlama anahtarı ile öğrenci değerlendirmede kullanılacak olan ölçütlerin ve dolayısıyla kendisinden beklenen performansın farkında olur. Genel olarak, dereceli puanlama anahtarları değerlendirmede en az iki yarar sağlar. Birincisi; sınavın belirlenmiş ölçütlerine ulaşmak için destek, ikincisi; öğrencilerin performanslarının nasıl geliştirileceği ile ilgili dönütler sağlamasıdır (Kutlu, Bilican ve Yıldırım, 2009).

Dereceli puanlama anahtarının boyutları (Enger ve Yager, 1998);

1. Değerlendirilen performansa ilişkin birden fazla nitelik (içerik, görsellik, dil kullanımı gibi),
2. Performansın seviyelerini gösteren üç ya da daha fazla kategorili bir derecelendirme (çok iyi, iyi, vasat gibi),
3. Performansın seviyelerini tanımlayan cümleler, olarak sayılabilir.

Performans değerlendirmeye ve performansın ölçülmesinde kullanılan dereceli puanlama anahtarlarına son öğretim programlarında daha fazla yer verilmektedir (MEB, 2005). Ancak yapılan araştırmalar sonucunda, öğretim programlarının uygulanmasında öğrenciyi tanıma ve kullanılacak ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkında öğretmenlerin yeterince bilgi sahibi olmadıkları, bu yöntemleri hazırlama, uygulama ve bunların sonuçlarından yararlanma konularında bilgi eksikleri bulunduğu anlaşılmaktadır (Acat ve Demir, 2007; Gelbal ve Kelecioğlu, 2007; Algan, 2008; Anıl ve Acar, 2008; Kanatlı, 2008; Kuran ve Kanatlı, 2009; Şenel Çoruhlu, Er Nas ve Çepni, 2009). Bu araçların hazırlanmasının uzmanlık gerektirmesi, uzun zaman alabilmesi ve kalabalık sınıflarda ölçme uygulanmalarının ek önlemler gerektirebilmesi de dikkate alınınca bu konudaki ihtiyacın ne derecede büyük olduğu görülmektedir. Öğretmenler programda yer alan ölçme ve değerlendirme uygulamaları konusunda problemler yaşamakta, bu konuda programın diğer boyutlarına göre kendilerini daha yetersiz görmekte ve ölçme ve değerlendirme konusunda eğitim ihtiyacı duymaktadırlar (Erman Aslanoğlu ve Kutlu, 2003).

İlköğretim programının, bu aşamada öğretmene sunduğu bu ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemleri, geleneksel araç ve yöntemlere nazaran bunları destekleyen, tamamlayıcı ve öğrenci hakkında daha ayrıntılı bilgi sahibi olunmasını sağlar niteliktedir. Program bu araç ve yöntemleri öğretmene sunmuştur; ancak öğretmenlerin almış oldukları eğitim bu araç ve yöntemleri kullanabilmeleri için ne kadar yeterlidir ve mevcut koşullarda bu araç ve yöntemler ne derece uygulanabilir? Birçok araştırmada öğretmenlerin programlarda yer alan performans değerlendirmenin uygulanmasına yönelik birçok sorunla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır (Acat ve Demir, 2007; Algan, 2008; Gözüm, 2008; Güvey, 2009; Kanatlı, 2008; Oğuz, 2008; Okur, 2008; Kuran ve Kanatlı, 2009). Performans değerlendirme öğretmenlerimizin çoğu için yeni bir uygulamadır. Performans değerlendirme yöntemlerinin uygulanması ile ilgili karşılaşılan birçok sorun vardır ve bu doğaldır.

Bu açıdan bakıldığında farklı özelliklerdeki öğretmenlerin öğretim programını kısa sürede uygulamaya dökmesi kolay olmayacaktır. Yapılan araştırmalar da ortaya koymaktadır ki öğretmenler performans değerlendirmenin kullanışsız olduğunu düşünmektedirler. Performans değerlendirme geleneksel ölçme değerlendirme yöntemlerine göre hem zor, hem zaman alıcı hem de masraflıdır (Flowers, Browder,

Spooner, Delzell, 2005; Anıl ve Acar, 2008; Kanatlı, 2008; Okur, 2008; Güvey, 2009; Kuran ve Kanatlı, 2009; Çelikkaya, Karakuş, Öztürk Demirbaş, 2010). Araştırmalarda sorunlar belirlenmiş ancak kaynağına yeterince inilmemiştir. Burada tek problem öğretmenlerin performans değerlendirmeye yönelik görüşlerinin ve karşılaştıkları sorunların ne olduğu değil aynı zamanda bu sorunların kaynağıdır. Söz konusu sorunların kaynağının belirlenmesi ve giderilmesi için de öğretmen görüşlerinin farklı boyutları ile ele alınarak nedenleriyle birlikte belirlenmesi gerekir. Performans değerlendirmeye yönelik sorunlar sıklıkla kullanışlılık boyutuna ilişkindir. Bunun yanı sıra öğretmen görüşlerinin performans değerlendirme ile ilgili olarak, kullanışlılığı, öğrenci performansının doğru bir biçimde değerlendirilmesi, öğretmenlerin performans değerlendirmenin kullanımına ilişkin bilgi ve beceri düzeyleri ile performans değerlendirmenin öğrencilere kazandırdıkları gibi farklı boyutları ele alınarak irdelenmesi sorunun kaynağını anlamada doğru bir yaklaşım olacaktır. Bu nedenle karşılaşılan sorunların ayrıntılı bir biçimde tespit edilmesi ve sorunlara yönelik özgün ve uygulanabilir çözüm önerileri sunulması için sorunların farklı boyutları ele alınarak ortaya koyulmalıdır.

Bununla birlikte yapılan bir çok araştırma sonucunda öğretmen görüşlerinin öğretmenlerin sahip oldukları özelliklere göre farklılık gösterdiği belirtilmektedir (Luft,1999; Bol vd., 2002; Kutlu, Büyüköztürk ve Doğan, 2007; Oğuz, 2008; Okur, 2008). Farklı özelliklere sahip olan ve farklı çalışma ortamlarında bulunan öğretmenlerin görüşlerinde farklılaşma olmasını beklemek doğaldır. Öğretmen görüşlerinin branş, kıdem, mezun olunan fakülte ve çalışılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi değişkenlerine göre ne gibi farklılıklar gösterdiğinin belirlenmesi de performans değerlendirmenin kullanımına ilişkin tercihlerin ve alışkanlıkların nedenlerinin anlaşılmasına katkıda bulunacaktır.

1.2 Problem Cümlesi

Araştırmaya ait problem cümlesi şu şekilde ifade edilmiştir.

İlköğretim Fen ve Teknoloji ile Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin performans değerlendirmeye yönelik görüşleri, uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?

1.2.1 Alt Problemler

Bu doğrultuda araştırmanın alt problemleri ise aşağıda yer almaktadır:

1. Öğretmenlerin performans değerlendirmenin,
 - 1.1. Öğrenci kazanımlarına katkısına,
 - 1.2. Kullanışlılığına,
 - 1.3. Etkililiğine ve
 - 1.4. Performans değerlendirme hakkında bilgilendirilmelerine ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?
2. Performans değerlendirme konusundaki görüşler öğretmenlerin mezun oldukları fakülteye göre manidar bir fark göstermekte midir?
3. Performans değerlendirme konusundaki görüşler öğretmenlerin branşına göre manidar bir fark göstermekte midir?
4. Performans değerlendirme konusundaki görüşler öğretmenlerin kıdemine göre manidar bir fark göstermekte midir?
5. Performans değerlendirme konusundaki görüşler öğretmenlerin görev yaptığı okulların bulunduğu yerleşim merkezine göre manidar bir fark göstermekte midir?
6. Öğretmenlerin performans değerlendirme ile ilgili karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
7. Öğretmenlerin performans değerlendirme ile ilgili sorunlarına getirdikleri çözüm önerileri nelerdir?

1.3 Sınırlılıklar

Bu araştırma; 2010-2011 eğitim öğretim yılında Karadeniz Ereğli İlçesi ve çevresinde görev yapmış öğretmenlerle sınırlıdır.

1.4 Araştırmanın Amacı

Bu araştırma; öğretmenlerin ilköğretim programında yer alan performans değerlendirmeye yönelik görüşlerini belirleyerek, uygulamada yaşadıkları sorunları ortaya çıkarmayı ve ilgili sorunlara yönelik çözüm önerilerinin neler olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır.

1.5 Araştırmanın Önemi

Performans değerlendirme öğretmenlerimizin çoğu için yeni bir uygulamadır. Performans değerlendirme yöntemlerinin uygulanması ile ilgili karşılaşılan birçok sorun vardır.

Öğretmenlerin performans değerlendirmeye ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, karşılaştıkları sorunların tanımlanmasında ve çözümünde ilk adımdır. Performans değerlendirmeye ilişkin görüşlerin öğretmenlerin cinsiyet, kıdem ve branş gibi değişkenlerle ilişkili olup olmadığına ilişkin çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Öğretmenlerin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, sorunların çözümüne hangi açıdan yaklaşılabileceğine ilişkin önemli bilgiler verebilir. Bu nedenle bu araştırmada öğretmen görüşlerinin branş ve kıdem gibi diğer araştırmalarda sıkça ele alınan değişkenlerin yanı sıra mezun olunan fakülte ve öğretmenin görev yaptığı okulun yerleşim yeri değişkenleri de ele alınmıştır. Bu açıdan, araştırma sonucunda elde edilen bulguların öğretmen görüşlerinin hangi değişkenlere göre değiştiğinin belirlenmesine ve performans değerlendirmeye ilişkin sorunların çözümüne katkı getireceği düşünülmektedir. Araştırmada ayrıca; öğretmenlerle performans değerlendirmede yaşadıkları sorunlar ve yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerilerini belirlemek amacıyla görüşme yapılarak daha ayrıntılı bilgiler edinilmeye çalışılmıştır. Özellikle sınıf dışı performans değerlendirme uygulamalarında okul aile işbirliğinin ne düzeyde olduğu belirlenerek bunun üst düzeye çıkarılması için öneriler sunulmuştur.

Öğretmenlerin performans değerlendirme uygulamaları ile ilgili yaşadıkları ve karşılaştıkları sorunlar, birçok açıdan ele alınmıştır ve ilgili sorunlara yönelik yine öğretmenlerin ürettiği çözüm önerileri belirlenmiştir. Öğretmenler tarafından çözüm önerilerinin belirlenmesine çoğu araştırmada yer verilmemiştir. Oysa ki performans değerlendirme ile ilgili sorunlara en değerli çözümleri bu sorunları yaşayan uygulayıcılar yani öğretmenler getirebilir. Bizzat uygulayıcılar tarafından üretilen bu çözümlerin belirlenmesi sorunun kaynağının anlaşılması açısından da önemlidir. Bu önerilerin birçok öğretmenimize ve performans değerlendirme uygulamalarının yeniden gözden geçirilmesine katkı sağlaması düşünülmektedir.

1.6 İlgili Araştırmalar

Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar

Erman Aslanoğlu ve Kutlu (2003) çalışmalarında dereceli puanlama anahtarı (rubric) kullanarak öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerini ifade etme yollarından biri olan sunu yapma davranışlarını değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Araştırma, bir özel okulun 24 öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Sunu yapma davranışı için; üç performans görevi, yol gösterici açıklamalar ve nasıl değerlendirileceğini gösteren dereceli puanlama anahtarı öğrencilere verilmiştir. Öğrencilerden bu üç görevden birini seçmesi ve buna sunu yapmak üzere hazırlanmaları istenmiştir. Sunuları, öğretmen ve sınıftaki öğrenciler değerlendirmiştir. Ayrıca her sunu kameraya kaydedilmiş, okuldaki Fen Bilgisi öğretmenlerine değerlendirmeleri için izletilmiştir. Çalışmanın sonunda araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlere “dereceli puanlama anahtarı” ile değerlendirmenin eğitime katkısı bir anketle sorulmuştur. Yapılan analizlerin sonucuna göre öğretmen ve izleyici öğrencilerin her üç performans görevine ait vermiş oldukları puanların ortalamalarıyla performans görevlerinin tümü için vermiş oldukları puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı, öğretmenlerin sunulara verdikleri puanlar arasında yüksek bir uyum olduğu belirlenmiş ve bu puanların tutarlı olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca sunu yapan öğrencilerin sınıf öğretmenlerinden aldıkları puanlarla, 1. dönem fen bilgisi dersinden aldıkları notlar arasında 0.72; izleyici öğrencilerin sunulara verdikleri puanlarla, sunu yapan öğrencilerin 1. dönem fen bilgisi notları arasında ise 0.49 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Anket sonuçları öğretmen ve öğrencilerin, dereceli puanlama anahtarı kullanmanın eğitime katkı getirdiğine inandıklarını ortaya koymuştur.

Çakan (2004), araştırmasında ilk ve ortaöğretim kademesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin sınıf içi ölçme ve değerlendirme uygulamaları bakımından ve kendilerini bu alanda nasıl algıladıkları bakımından aralarında farklar olup olmadığını saptamayı amaçlamıştır. Çalışma 2004 yılında ilköğretimde görevli 260 ve ortaöğretimde görevli 244 olmak üzere toplam 504 öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen 25 maddelik Likert tipi ölçme aracı veri toplamak için kullanılmıştır. Sonuçlar öğretmenlerin önemli bir kısmının kendilerini bu alanda yetersiz algıladıklarını göstermiştir. İki öğretmen grubu arasında güvenilirlik ve

geçerliğe dair uygulamalar, soru düzeyleri ve program sürecine dönük alınan tedbirler bakımından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Fakat ilköğretim kademesindeki öğretmenlerin ortaöğretim kademesindeki öğretmenlere kıyasla kendilerini daha yeterli algıladıkları gözlemlenmiştir. İlköğretim öğretmenleri en sık çoktan seçmeli maddeleri kullanırken ortaöğretim öğretmenleri yazılı yoklamaları tercih etmişlerdir.

Acat ve Demir (2007) yaptıkları araştırmada, yeni programlarda yer alan değerlendirme sürecinde sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları belirlemeyi amaçlamıştır. Bunun için anket geliştirilmiştir. Araştırmada nitel yöntem kullanılmıştır. Görüşmelerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Sonuçta sınıf öğretmenlerine göre performans değerlendirme boyutunun öğrenci açısından yararlı olduğu ve performans değerlendirmenin sınıf öğretmenleri tarafından sıklıkla kullanıldığı belirlenmiştir.

Gelbal ve Kelecioğlu'nun (2007) Ankara'da kamu ve özel ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerle gerçekleştirdikleri çalışmada öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkındaki yeterlikleri ve karşılaşılan sorunları belirlemeyi amaçlamışlardır. Buna göre öğretmenlerin öğrencileri tanımada ve başarılarını ölçmede çoğunlukla geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleri kullandıkları oraya çıkmıştır. Öğretmenler, kendilerini yeterli görmedikleri alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerini çok az kullanmaktadırlar. Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle ilgili olarak karşılaşılan sorunlardan; "sınıfların kalabalık olması", "zaman yetersizliği", "değerlendirme zorluğu" ve "uygulamanın zorluğu" dikkat çekmektedir. Geleneksel yöntemlerin kullanılmasında karşılaşılan en önemli dört sorun ise sırasıyla, "hazırlanmanın zorluğu", "sınıfların kalabalık olması", "zaman yetersizliği" ve "veli desteğinin olmamasıdır" olarak belirtilmiştir.

Kutlu, Büyüköztürk ve Doğan (2007) çalışmalarında, ilköğretim öğretmenlerinin performans görevlerine ilişkin tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma, tarama niteliğinde bir çalışmadır. Çalışmanın verileri, Ankara il merkezinde bulunan devlet ve özel ilköğretim okullarının öğretmenlerinden sağlanmıştır. Araştırmanın verileri, öğretmen uygulanmak üzere araştırmacılar tarafından geliştirilen "anketler" ve "performans görevi tutum ölçeği" kullanılarak

toplanmıştır. İlköğretim öğretmenlerinin performans görevlerine ilişkin görüşleri yüzdelerle verilmiş, tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesinde ise çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin genellikle performans görevlerini öğrencilerin derse ilişkin öğrenmelerini yaşam durumlarıyla kullanmaları için verdikleri belirlenmiştir. Öğretmenler performans değerlendirmeyi her bir buçuk ayda bir vermektedir. Öğrenci ve öğretmenler performans görevlerini yaparken daha çok ders kitaplarından, internetten ve farklı kaynak kitaplardan yararlanmaktadır. Bu sonuçların yanı sıra öğretmenlerin, kıdem, okul türü gibi değişkenlere göre performans değerlendirmeye yönelik görüşlerinde farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Algan (2008) araştırmasında, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programının ölçme ve değerlendirme ögesi ile ilgili görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, 2007-2008 eğitim öğretim yılında Adana ili Seyhan ve Yüreğir Merkez İlçelerindeki ilköğretim okulları ikinci kademedeki görev yapan 109 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın amacı doğrultusunda veri toplamak amacıyla anket ve görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin çoğunun 2005 Sosyal Bilgiler programı ve onun ölçme ve değerlendirme ögesi ile ilgili yeterli eğitim almadıkları, öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye bakış açısının alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılmasıyla değiştiği, 2005 Sosyal Bilgiler programının uygulanması ile birlikte çoktan seçmeli testler, kısa cevaplı maddeler, performans ödevlerini kullandıkları ve öğretmenlerin geleneksel ve alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarını harmanlayarak kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının uygulanmasını olumlu bulduklarını ve alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının uygulanması sonucunda öğrencilerin dersle ilgili tutumlarında olumlu değişiklikler gördüklerini buna karşın öğrencilerin akademik başarısında olumlu yönde herhangi bir değişikliğin olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenler alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarını uygulama sırasında bazı sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişler ve bu sorunlar olarak da, başta uygulamanın çok zaman alması nedeniyle zaman sorunsu çekmelerini, sınıf mevcutlarının fazla olması nedeniyle ölçme ve değerlendirme araçlarını uygulayamamalarını, öğrencilerin kaynaklara ulaşmasının zorluğunu, öğrencileri internet kafelere bağımlı

hale getirerek hazırcılığa alıştırmasını ve verilen görevlerin veliler tarafından yapılmasını göstermişlerdir.

Anıl ve Acar (2008) araştırmalarında, resmi ve özel okullarda görev yapan ve 2005-2006 öğretim yılında uygulamaya geçen yeni programı uygulayan sınıf öğretmenlerinin öğretim sürecinde ölçme ve değerlendirme boyutunda yaşadıkları ve karşılaştıkları sorunları ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma, Ankara, İstanbul ve Kütahya illerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'nın resmi ve özel okullarında görev yapan 96 sınıf öğretmeni üzerinde yürütülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, sınıf öğretmenleri geleneksel ölçme araçlarından çoktan seçmeli testleri, alternatif ölçme araçlarından ise performans görevlerini sıklıkla kullanmaktadırlar. Geleneksel ve alternatif ölçme araçları ile ilgili kendilerinin yeteri kadar bilgi sahibi olmadıklarını bu araçlarla değerlendirme yapmanın karmaşık olduğunu, ölçme ve değerlendirme uzmanına ihtiyaç duyduklarını düşünürlerken, özellikle alternatif ölçme araçlarının kullanımının da zaman ve sınıf mevcudu açısından sorun yaşadıklarını ve verilen hizmet içi eğitimlerin yeterli olmadığını düşünmektedirler. Bunun yanında sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu; genel olarak değerlendirme sürecinin ekonomik açıdan veli ve öğretmene maddi olarak yük getirdiğini belirtmişlerdir.

Kanatlı (2008) araştırmasını ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkındaki görüşlerini ve bu teknikleri kullanırken yaşadıkları zorlukları tespit etmek ve bu konulara çözüm önerileri sunmak amacıyla yapmıştır. Araştırmanın örneklemini, Hatay İli Antakya Merkez İlçesi'nde bulunan 36 ilköğretim okulundaki 4. ve 5. sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Hatay il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan 255 öğretmenin, alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla anket uygulanmıştır. Yapılan istatistikî analizler sonucunda sınıf öğretmenleri alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine karşı olumlu görüşler bildirmişlerdir. Buna ek olarak, alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanma konusunda yaşadıkları zorlukların başında zaman darlığı, kaynak yetersizliği ve sınıfların kalabalık olması gelmektedir.

Oğuz (2008) araştırmasını, ilköğretim matematik öğretmenlerinin performans görevlerine ilişkin görüşleri ile bu görüşlerin cinsiyet, kıdem, mezun olunan kurum ve

performans görevleriyle ilgili eğitim alma durumu değişkenleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirmiştir. 66 matematik öğretmeni ile yürütülen çalışmada verilerin toplanması aşamasında performans görevlerinin hazırlık, uygulama ve değerlendirme aşamaları hakkındaki görüşleri belirlemek için anket ile demografik bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; öğretmenlerin performans görevlerine ilişkin görüşleri arasında cinsiyet, kıdem, mezun olunan kurum ve performans görevleri ile ilgili eğitim alma durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar bulunduğu belirlenmiştir.

Okur (2008) araştırmasında Fen ve Teknoloji dersini veren öğretmenlerin hem alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri ile ilgili görüşleri hem de bu tekniklerin ne boyutta kullanıldığının ortaya çıkarılmasını amaçlamıştır. Araştırmada çalışma evreni olarak, Zonguldak il merkezi ve Karadeniz Ereğli ilçesi merkezindeki İlköğretim okullarında görev yapan, 4. ve 5. Fen ve Teknoloji dersini okutan sınıf öğretmenleri alınmıştır. Belirlenen örnekleme araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket uygulanmıştır. Öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin görüşleri ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Elde edilen bulgulardan ilköğretim 4. ve 5. sınıf Fen ve Teknoloji dersi öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmaları konusundaki görüşlerinin cinsiyet, hizmet yılı değişkenlerine göre farklılık gösterdiği, eğitim durumlarına göre ise farklılık göstermediği belirlenmiştir. Öğretmenlerce en çok tercih edilen tekniklerin genelde klasik ölçme ve değerlendirme teknikleri olduğu; alternatif teknikler arasında proje, performans değerlendirme, portfolyo, kavram haritası ve posterleri sıklıkla kullanıldığı anlaşılmıştır. Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanımında en büyük problemin zaman yetersizliği ve sınıf mevcudunun fazlalığı olduğunu belirtmişlerdir.

Sağlam Arslan, Avcı ve İyibil (2008) çalışmalarında alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin öğretim koşulları ile söz konusu yöntemlerin öğretmen adayları tarafından öğrenilme durumlarını tespit etmeyi amaçlamışlardır. 2006–2007 öğretim yılında KTÜ'den 38 Fizik öğretmen adayının katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amacına bağlı olarak öncelikle eğitim fakültelerinde 'Öğretimde Planlama ve Değerlendirme' dersi kapsamında kullanılan kaynak kitaplar incelenmiş, daha sonra araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anket uygulanmış ve elde edilen veriler frekans ve yüzdelik değerlere göre analiz edilmiştir. Çalışma sonunda incelenen

kaynak kitaplarda alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanımına yönelik açıklayıcı bilgilerin yeterli olmadığı ve öğretmen adaylarının düşüncelerin de geleneksel ölçme ve değerlendirme yaklaşımının yerini alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımına bıraktığı ancak bu yöntemlerin kullanımı hakkında öğretmen adaylarının yeterli bilgiye sahip olmadıkları saptanmıştır.

Anıl ve Acar (2009) araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin ilköğretim programının ölçme ve değerlendirme boyutunda yer alan gelişim dosyası, performans değerlendirme ve dereceli puanlama anahtarını kullanabilme yeterliklerini, bu araç ve yöntemlerle ilgili karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ve Kütahya illerindeki ilköğretim okullarında görev yapan 252 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri için bir anket geliştirilmiş ve görüşme soruları hazırlanarak 15 sınıf öğretmeniyle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda; sınıf öğretmenleri performans değerlendirmeyi sıklıkla kullanmaktadırlar. Sınıf öğretmenleri gelişim dosyasının hazırlık ve değerlendirilmesinde sınıf mevcutlarının kalabalık olmasından dolayı zaman açısından ve dosyaların muhafazasında sıkıntı yaşarken, dereceli puanlama anahtarıyla ilgili yeterli bilgilerinin olmadığı, bu aracın kullanımı için ölçme ve değerlendirme uzmanına gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir.

Coşkun, Gelen ve Kan (2009) araştırmalarında ilköğretim 6-8. sınıf Türkçe derslerindeki performans ödevleri hakkında öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmanın evreni, 6-8. sınıf Türkçe öğretmenleri ve öğrencileridir. Araştırmada 12 Türkçe öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme formu (YYGF); 276 öğrenci ile anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin çoğu performans ödevlerinin amacına uygun olarak gerçekleştirilemediğini belirtmiştir. Buna rağmen öğretmenlerin performans ödevlerinin öğrenci gelişimine katkıları konusundaki görüşleri büyük oranda olumludur. Öğrenciler de performans ödevlerinin kendilerine yararlı olduğunu düşünmektedirler. Performans ödevleriyle ilgili yaşanan zorlukların basında, sınıfların kalabalık olusu ve zamanın yetersizliği gelmektedir. Ayrıca, öğretmen ve öğrenciler performans ödevleri hakkında kendilerine bilgi verilmesini istediklerini belirtmişlerdir.

Çetin (2009) araştırmada farklı ölçme yaklaşımlarının öğrencilerin fen başarılarını nasıl etkilediği ve öğrencilerin performans görevlerine ilişkin görüşlerinin neler olduğunu incelemiştir. Bu araştırma ilişkisel tarama modeli türündedir. Araştırma Düzce ili, Kaynaşlı ilçesinde okuyan toplam 173 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin beşinci sınıf Fen ve Teknoloji dersi başarılarını ölçmek için "Canlılar Dünyasını Gezelim ve Tanıyalım" ünitesindeki ilk üç konuda yer alan kazanımlar dikkate alınmıştır. Bu kazanımların ölçülmesi için çoktan seçmeli, yazılı yoklama ile performans görevlerinden yararlanılmıştır. Performans görevlerinin puanlanabilmesi için dereceli puanlama anahtarı geliştirilmiştir. Öğrencilerin farklı test formatları hakkında görüşlerini almak için bir anket ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu geliştirilmiştir. Süreçte ilk olarak öğrencilere performans görevleri verilmiş ve bu görevlerin öğretmenlerce puanlanması sağlanmıştır. Daha sonra öğrencilere çoktan seçmeli test ve yazılı yoklama sınavı uygulanmıştır. Sürecin sonunda anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, öğrencilerin çoktan seçmeli test başarısının performans görevi ve yazılı yoklama sınavları başarısına göre daha yüksek olduğunu göstermiştir. Her üç değerlendirme türü arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu gözlenmiş, bununla beraber en yüksek ilişki miktarının çoktan seçmeli ile yazılı yoklama sınavı arasında olduğu gözlenmiştir. Kız ve erkeklerin her üç değerlendirme türündeki başarıları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Öğrencilerin yeni değerlendirme yöntemlerinden performans görevlerine ilişkin olumlu görüşlere sahip oldukları gözlenmiştir.

Güvey (2009) çalışmasında, ilköğretim 1-5. sınıf öğretim programlarında yer alan proje ve performans görevlerine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerini belirlenmeye çalışmıştır. Araştırma, 2008-2009 öğretim yılında Eskişehir ilinde 57 ilköğretim sınıf öğretmenleri ve bu sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin velileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma nicel ve nitel yöntemin bir arada kullanıldığı karma yöntemle gerçekleştirilmiş; nicel verilerin analizinde yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış, araştırmanın alt amaçlarına yönelik olarak t-testi, varyans analizi ve ki-kare testi kullanılmıştır. Nitel veriler ise betimsel çözümleme tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; sınıf öğretmenlerinin proje ve performans görevlerini yararlı buldukları; ancak

uygulanması sırasında süre sorunsu yaşadıkları, öğrencilerin başarısızlık korkusu taşıdıkları, değerlendirilmesinin zaman aldığını düşündükleri ve nesnel davranmada zorluk yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmanın velilere yönelik sonuçlarına bakıldığında ise; velilerin proje ve performans görevlerini çocuklarının kişisel gelişimleri açısından yararlı buldukları; ancak sınav sistemiyle uyumsuz olduğunu düşündükleri ve verilen görevlerde çocuklarına yardım etme sürecinin oldukça zaman aldığı görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. Araştırmada ayrıca; sınıf öğretmenleri ve velilerin proje ve performans görevlerini yararlı bulmaları, verilen görevlerin zaman alması ve sınav sistemi ile proje ve performans görevlerinin uyumlu olmaması konularında ortak görüşe sahip oldukları belirlenmiştir.

Kuran ve Kanatlı (2009) çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri konusunda görüşlerini, bu teknikleri kullanma sıklıklarını ve bu teknikleri kullanmada karşılaştıkları sorunları belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmanın örneklemini ise, Hatay ili Antakya Merkez ve ilçesinde bulunan 36 ilköğretim okulundaki 4. ve 5. sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma genel tarama türünde betimsel bir çalışmadır. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin, alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmada sorun yaşadıkları, bu sorunun nedenleri, zaman, kaynak yetersizliği, sınıf mevcutlarının kalabalık olması, öğrenciler ile velilerin ilgisizliği ve öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli bilgi sahibi olmamaları olarak belirlenmiştir.

Şenel Çoruhlu, Er Nas ve Çepni (2009) yaptıkları çalışmada Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini derslerinde kullanmada karşılaştıkları problemleri ortaya çıkarmaktadırlar. Araştırmada yöntem olarak Tarama Modeli kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Trabzon ilinde çalışan 40 Fen ve Teknoloji öğretmeni oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak; yarı yapılandırılmış görüşme soruları ve durum tespiti ihtiyaç belirleme anketi kullanılmıştır. Görüşmelerin analizinde betimsel ve içerik analizi yapılmış, kodlamalardan yararlanılarak matrisler oluşturulmuştur. Anket verilerinin analizinde frekans ve yüzde değerlerinin bulunduğu tablolardan yararlanılmıştır. Öğretmenlerin, alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadan programı uygulamaya başladıkları, öğrenci ürün dosyasının tutturulması ve değerlendirilmesi gibi konularda bilgi ve beceri sahibi olmadıklarından problemlerle

karşılaştıkları görülmüştür. Öğretmenlerin yeni teknikleri kullanma bilgi ve becerisine sahip olmamasından dolayı, daha çok bildikleri teknikleri yeni öğretim programına adapte etmeye çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Performans değerlendirme, öğrenci ürün dosyası, proje gibi alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkında öğretmenler için pratik ve uygulamalar içeren Hizmet içi eğitim (HİE) kurs programları düzenlenmesi gerektiği önerilmiştir.

Toparlı Kabak (2009) çalışmasında, Sosyal Bilgiler öğretiminde performans değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşlerini araştırmıştır. Araştırma, örneklemini 4. ve 5. sınıf öğretmenleriyle Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Performans Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretiminde performans değerlendirmeye ilişkin olumlu ve olumsuz görüşler ve yaşanan sorunlar arasında öğretmenlerin cinsiyetlerine, branşlarına, kıdemlerine, mezun oldukları okula, ölçme ve değerlendirmeye ilgili seminere katılma durumlarına, görev yaptıkları okulun yerleşim yerine göre önemli bir farklılık bulunmamıştır.

Çelikkaya, Karakuş ve Öztürk Demirbaş (2010) bu araştırmada yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre eğitim yapılan sınıflarda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları ölçme ve değerlendirme araçlarına yönelik görüşlerini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Bu amaç çerçevesinde hazırlanan anket, Kırşehir’deki ilköğretim okullarının II. kademesinde görev yapan 52 Sosyal Bilgiler öğretmenine uygulanmıştır. Öğretmenlerin öğrenci başarısının belirlenmesinde, kendilerini daha yeterli olarak gördükleri geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarını tercih ettikleri görülmüştür. Ölçme araçlarını kullanmada karşılaştıkları sorunların başında sınıfların kalabalık olması, maliyet ve zaman yetersizliği gelmektedir. Diğer sonuçlarda dikkate alındığında, öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanımı ve hazırlanması konusunda daha kapsamlı hizmet içi eğitime ihtiyaçları olduğu anlaşılmaktadır.

Çiftçi (2010) çalışmasında Konya ilinde görev yapan 20 ilköğretim birinci kademe sınıf öğretmenin performans görevlerine ilişkin görüşlerini incelemiştir. Görüşme tekniğinin kullanıldığı araştırmada veriler tarama yoluyla 5 açık uçlu soru ile toplanmıştır. Araştırma sonunda öğretmenlerin performans görevlerinin yararına

inandıkları ve bu nedenle performans görevlerini öğrenci değerlendirmesinde kullandıklarını belirtmişlerdir. Fakat performans görevlerinin uygulanması ve değerlendirilmesinde birçok sorunla karşılaşıldığı ortaya çıkmıştır.

Kumandaş ve Kutlu (2010) yaptıkları araştırmada, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin performansa dayalı durum belirleme kapsamında kullanılan performans görevlerine ilişkin tutumlarını etkileyen faktörlerin neler olduğunu belirlemeye çalışmaktadır. Araştırmanın örneklemini, 2007/2008 öğretim yılında Ankara ili Çankaya İlçesi 5. sınıfta okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada tutum ölçeği ve öğrenci kişisel bilgi anketi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin performans görevlerine ilişkin tutum puanlarını; öğrenim görülen okulda spor salonu olması, performans görevlerinin çoğu zaman öğretmen ve öğrenci tarafından birlikte değerlendirilmesi, performans görevinin konusunun öğretmen tarafından belirlenmesi, akademik başarı, performans görevini yaparken çoğu zaman ders kitabı dışındaki farklı kaynak kitaplardan yararlanılması, performans görevini yaparken bilgisayardan yararlanılmaması, performans görevlerinin konusunun öğrenci tarafından belirlenmesi, öğrencinin babasının ilkokul mezunu olması, öğretmenin cinsiyeti ve öğrencinin evde 75–100 arası sayıda kitaba sahip olması değişkenleri yordamaktadır.

Korkmaz (2011) çalışmasında, fen öğretiminde dereceli puanlama anahtarı kullanma eğitiminin öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüş ve uygulamalarına etkisini tespit etmek ve dereceli puanlama anahtarı eğitimi vererek öğretmenlere rehberlik etmeyi amaçlamıştır. Araştırma 2 aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada dereceli puanlama anahtarı kullanma eğitiminin etkililiğini test etmek için ön-test son-test kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. İkinci aşamada ise; betimsel araştırma modellerinden genel tarama yöntemi kullanılmıştır. dereceli puanlama anahtarı kullanma eğitimi uygulamasına katılan ve katılmayan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ve dereceli puanlama anahtarına ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla görüşme tekniği uygulanarak görüş ve düşünceleri üzerinde nitel analiz uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini, Konya Seydişehir ilçesinde bulunan 10 Fen ve Teknoloji öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda veri toplamak amacıyla anket ve görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin toplanması için, öğretmenin ölçme ve değerlendirme

teknikleri ile dereceli puanlama anahtarı hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla 2 bölümden oluşan bir anket uygulanmıştır ve görüşmeler yapılmıştır. Anket uygulaması ve görüşme yapılan Fen ve Teknoloji öğretmenleri alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine karşı olumlu görüş bildirmişlerdir. Buna ek olarak, alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanma konusunda yasadıkları zorlukların başında zaman darlığı, kaynak yetersizliği ve sınıfların kalabalık olması olarak belirtmişlerdir. Yürütülen dereceli puanlama anahtarı kullanma eğitimi öğretmenlerin hem alternatif ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşlerini hem de dereceli puanlama anahtarına ilişkin görüşlerini olumlu yönde etkilemiş ve buna bağlı olarak uygulama aşamasında karşılaştıkları güçlüklerle çözüm önerileri getirmelerine yardımcı olmuştur.

Şahiner (2011) yaptığı çalışmada ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde hazırladıkları performans görevlerine ilişkin öğrenci görüşlerini ve bu görüşlerin, öğrencilerin çeşitli özelliklerine göre değişip değişmediğini incelemiştir. Araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden Alan Taraması yöntemi kullanılmıştır. Verilerin toplanması amacıyla “Performans Görevlerine İlişkin Öğrenci Görüşleri Anketi” ve “Performans Görevi Hazırlama Sürecinde Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunları Belirleme Anketi” geliştirilmiştir. Verileri toplamak üzere evren ve örneklem belirlenmiştir. Araştırma evrenini Zonguldak İli Karadeniz Ereğli İlçesindeki ilköğretim okullarında öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencileri; örneklemini ise yine aynı ilçe sınırlarında yer alan ilköğretim okulunda öğrenim gören 1006, 4. ve 5. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Örneklemde elde edilen verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve Manova testleri kullanılmıştır. Araştırma sonunda, Öğrencilerin genelinde performans görevleri hakkında olumlu görüşlere sahip oldukları; köy okullarında okuyan öğrencilerin, merkez okullarında okuyan öğrencilere oranla performans görevi hazırlama sürecinde kendilerini daha aktif hissettikleri; merkez okullarda okuyan öğrencilerin, köy okullarında okuyan öğrencilere göre daha az problemle karşılaştıklarını; 5. sınıf öğrencilerinin, 4. sınıf öğrencilerine göre görevden edindikleri bilgileri günlük hayat içerisinde daha fazla kullanabildiklerini düşündükleri; 5. sınıf öğrencilerinin 4. sınıf öğrencilerine göre görevin her aşamasında daha etkin katılım sağladıkları; 5. sınıf öğrencilerinin, 4. sınıf öğrencilerine göre daha az zorlukla karşılaştıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Yurtdışında yapılan çalışmalar incelendiğinde, Cizek, Fitzgerald ve Rachor (1996) öğretmenlerin tercih ettikleri ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin güvenilirliğe etkisini araştırmışlardır. Araştırmacılar ilk ve ortaokul öğretmenleri ile çalışmışlar ve bu öğretmenlerin yalnızca geleneksel ölçme ve değerlendirme etkinliklerini değil aynı zamanda alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerini de kullandıklarını ortaya çıkarmışlardır. Öğretmenlerin kullandığı alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının güvenilirliği geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarına yakın ve yüksek çıkmıştır. Araştırmacılar ayrıca cinsiyet, kıdem ve sınıf düzeyi değişkenlerinin öğretmenlerin yaptıkları bu etkinliklerin güvenilirliğini etkilemediğini belirlemişlerdir.

Daniel ve King (1998) çalışmalarında ilkokul ve orta öğrenimde görev yapan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme bilgi ve becerilerini ve bu bilgi ve beceriler arasında fark olup olmadığını incelemişlerdir. 95 tane ortaokul ve lisede görevli öğretmen ile yaptıkları araştırmada bu öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konularında yeterli bilgi sahibi olmadıklarını belirlemiştir. Bu öğretmenlerin, ölçme ve değerlendirme çalışmalarında kullanılan basit istatistik bilgilerine dahi sahip olmadıkları saptanmıştır. İlk ve ortaöğrenimde görevli öğretmenler bu konularda sahip oldukları bilgi ve beceri açısından karşılaştırıldıklarında aralarında anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir. Öğretmenler kıdemleri ve okuttıkları sınıf düzeyi açısından incelendiklerinde de aralarında anlamlı bir bilgi ve beceri farkı olmadığı saptanmıştır. Yeni ya da deneyimli öğretmenlerin ve aynı şekilde hangi sınıf düzeyinde görevli olurlarsa olsunlar öğretmenlerin benzer ölçme ve değerlendirme bilgi ve becerisine sahip oldukları belirlenmiştir.

Hall ve Hewitt Gervais (1999), yaptıkları çalışmada öğrenci ürün dosyasının öğrenme ve değerlendirmeye etkisini araştırmışlardır. Deneysel bir çalışma olan bu araştırmanın alt problemleri olarak öğrenci ürün dosyası ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi, ürün dosyasının ilköğretim sınıf düzeylerine göre etkililiği ve sınıf ortamında uygulanabilme durumunun tespit edilmesini sayabiliriz. Araştırma sonucunda öğretmenlerin ürün dosyası aracını kullandıkları süreçte öğrencilerle ilgili daha doğru karar verdikleri ve gelişimlerini daha iyi takip edip gerekli düzeltmeleri

zamanında yapma fırsatı buldukları belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerle ilgili kararlarında öğrenci seviyesinin, uygulamanın amaçlarının ve uygulamanın yapıldığı sınıf düzeyinin etkili olduğu belirlenmiştir. Öğrenci ürün dosyası ile yapılan değerlendirme sürecinde ve sonunda uygun öğretim yönteminin seçilmesine katkı sağladığı belirlenmiştir.

Jonson'ın (1999) çalışmasında alternatif durum belirlemeye yönelik sorunların neler olduğunu incelemiştir. Geliştirilen ölçeğe ek olarak çalışma grubundaki öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Tarama türünde yapılan bu çalışmada öğretmenlerin alternatif durum belirlemeye yönelik kaygılarını belirlemeyi amaçlayan ölçek geliştirilmiştir. Ölçekten elde edilen veriler ışığında alternatif durum belirlemeyi kullanan öğretmenlerin, kullanmayanlara göre daha az kaygılı oldukları ve karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmekte daha etkili oldukları ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda alternatif durum belirleme konusunda yeterli bilgi sahibi olmanın tek başına yeterli olmadığı öğretmenlik meslek becerisinin de önemli olduğu vurgulanmıştır.

Luft (1999) araştırmasında, dereceli puanlama anahtarının fen eğitiminde kullanımını incelemiştir. Bunun için ortaokul (secondary school) öğrencileri ile bir çalışma yürütmüştür. İlk olarak dereceli puanlama anahtarlarının tanımını yapmış ardından bütünsel ve analitik puanlama anahtarının nasıl geliştirileceğinden bahsetmiştir. Bu araçların kullanımı ile ilgili örneklerle yer verdikten sonra avantaj ve dezavantajlarını açıklamıştır. Daha sonra uygulama yapılmış ve öğrencilerle görüşülerek dereceli puanlama anahtarlarına yönelik düşünceleri alınmıştır. Öğrenciler dereceli puanlama anahtarının ne öğrendiklerini daha iyi anlamalarına, öğretim süreci ve kendileri hakkında değerlendirme yapabilmelerine olanak verdiği görüşünü belirtmişlerdir.

Mertler (1999), çalışmasında ortaokul ve liselerde görevli öğretmenlerden oluşan bir çalışma grubu belirlemiştir. Bu öğretmenlerin kullandıkları test teknikleri ve bunları kullanma sıklıkları incelenmiştir. Araştırma sonucunda lise öğretmenlerinin çoktan seçmeli testleri ortaokul öğretmenlerinden daha çok tercih ettikleri ve daha sık kullandıkları görülmüştür. Ayrıca çalışmada boşluk doldurma, kısa cevap ve yazılı yoklama kullanma sıklığı bakımından ortaokul ve lise öğretmenlerinin benzerlik gösterdikleri görülmüştür. Bununla birlikte eğitim fakültelerinde okutulan ölçme ve

değerlendirme derslerinin öğretmenlerin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmadığı belirlenmiştir.

Barootchi ve Keshavarz (2002), çalışmalarında öğrenci başarısına etkileri yönünden öğrenci ürün dosyası ve geleneksel değerlendirme yöntemlerinin arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. İlişkisel araştırma yöntemini kullanan araştırmacılar öğrenci ürün dosyası ile değerlendirme yapmanın öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığını tespit etmişlerdir. Ayrıca öğrenci ürün dosyası sayesinde öğrenciler kendi gelişimlerini daha iyi takip edebilmekte ve sorumluluk almaktadırlar. Ancak yine de doğru bir ölçme ve değerlendirme süreci için bu iki yöntemin birlikte kullanılmasının öğrenci gelişiminin izlenmesine katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

Bol vd. (2002), çalışmalarında öğretmenlerin alternatif değerlendirmeyi uygulamadaki başarılarına kıdemlerinin etkisini incelemişlerdir. Mesleklerinin ilk yıllarında ve dördüncü yılında olan öğretmenler çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma sonucunda alternatif değerlendirme ile kıdem arasında önemli ve olumlu bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Genel anlamda uygulamanın 4. yılında olan öğretmenlerin alternatif değerlendirme yöntemlerini daha sık kullandıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Smith (2002) araştırmasında, yeni eğitim sisteminde yer alan alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarından bahsetmiştir. Bu yaklaşımlar: portfolyo, gözlem, öğrenci profilleri, dereceli puanlama ölçekleri, akran değerlendirmedir. Yeni ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının güvenilirliğini sağlamanın yolunun ölçüt listesi ya da dereceli puanlama anahtarı geliştirilerek standartlaştırma yapılmasına bağlı olduğundan bahsedilmiştir. Öğretmenlerin belirleyecekleri ölçütler konusunda eğitim alması gerektiği belirtilmiş ve yaklaşımların uygulanması sürecinde öğrencilere iyi bir rehberlik yapılmasının önemine dikkat çekilmiştir.

Hafner ve Patti (2003), yaptıkları çalışmada dereceli puanlama anahtarlarının işbirlikli öğrenme ortamındaki öğrencilerin öz ve akran değerlendirmesinde kullanımını incelemiştir. İlköğretim öğrencileri ve öğretmenleri ile çalışan araştırmacılar dereceli puanlama anahtarının işbirlikli öğrenme ortamındaki geçerlilik ve güvenilirlik durumuna bakarak öğretmenin yaptığı değerlendirme ile öğrencilerin akran

değerlendirmeleri ve öz değerlendirmeleri sonuçlarının benzerlik gösterdiğini tespit etmişlerdir. Sonuçlar dereceli puanlama anahtarının geçerliğinin ve güvenilirliğinin yanı sıra puanlayıcı güvenilirliğinin de yeterli olduğu ve öğrencinin akran değerlendirmeleri ve öz değerlendirme yapabilmeleri için uygun bir ölçme ve değerlendirme aracı olduğu yönündedir. Araştırmacılara göre dereceli puanlama anahtarlarının işbirlikli öğrenme ortamlarında kullanılması doğru olacaktır.

Zhang ve Burry Stock (2003) araştırmalarında, öğretmenlerin eğitim düzeyleri ve konu alanlarına göre uyguladıkları değerlendirme yöntemlerini incelemişlerdir. Çalışmada ayrıca öğretmenlerin değerlendirme yeterliklerine yönelik algıları incelenmiştir. 297 öğretmen ile uygulanan değerlendirme uygulamaları envanterinden elde veriler MANOVA analizine tabi tutulmuştur. Buna göre sınıf düzeyi arttıkça öğretmenlerin objektif testlere (yazılı testler) daha çok güvendiği ve testlerin kalitesi hakkında daha fazla endişe duydukları ortaya çıkmıştır. Kaygının konu alanlarına göre incelenmesinde ise öğretmenlerin değerlendirme faaliyetlerine katılımının konuların niteliği ve öneminin artmasına bağlı bulunmuştur. Yani konuların önemli olduğunu hisseden öğretmen daha fazla endişelenmektedir. Buna karşılık ortaöğretimin aksine ilköğretim öğretmenlerinin alternatif ölçme tekniklerini daha fazla ve daha rahat bir biçimde kullandıkları belirlenmiştir.

Waters, Smeaton ve Burns, 2004, çalışmalarında alternatif değerlendirme ile yapılan sınıf etkinliklerine yönelik öğrenci algısını belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada tam deneysel model kullanılmış olup deney ve kontrol gruplarına farklı değerlendirme yöntemleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun alternatif değerlendirmeyi geleneksel değerlendirmeye tercih ettiği görülmüştür. Öğrencilerin alternatif değerlendirme araçlarındaki çeşitlilikten ve bireysel ya da grup çalışması arasında seçim yapma fırsatlarının olmasından dolayı alternatif değerlendirmeyi daha yararlı buldukları ve alternatif değerlendirmeyi tercih ettikleri belirlenmiştir.

Andrade ve Du (2005) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin dereceli puanlama anahtarına yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırmada Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 14 lisans öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Bu öğrencilerle görüşmeler yapılmış ardından bu görüşmelerin analizi yapılmıştır. Nitel analiz yöntemlerinin kullanıldığı araştırma sonucunda öğrencilerin görüşleri dereceli puanlama anahtarının öğrenim sürecinin niteliğini ve akademik başarıyı arttırdığı, ödevlere yönelik kaygılarını azaltmaya yardımcı olduğu yönündedir.

Browder vd. (2005), yaptıkları çalışmada alternatif değerlendirme eğitimi alan öğretmenlerin, bu eğitim ile kendilerine ve uygulama yaptığı öğrencilere katkısının ne olduğunu belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin alternatif değerlendirme eğitimini faydalı buldukları, mesleki yeterliklerini arttırdığını düşündükleri belirlenmiştir. Eğitimi tamamlayan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu alternatif değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrencilerinin ileri düzeyde gelişme gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte öğrenciler ve aileleriyle yapılan görüşmeler de çocukların bu etkinliklere katılımlarının yüksek olduğunu dolayısıyla alternatif değerlendirme sürecinden memnun oldukları sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Flowers, Browder, Spooner ve Delzell (2005), özel eğitim öğretmenleri ile yaptıkları çalışmada alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri ile ilgili görüşleri incelemişlerdir. Araştırma geniş kapsamlı bir şekilde yaklaşık 1000 katılımcı ile sürdürülmüştür. Araştırma sonucunda öğretmenlerin uygulamada karşılaştıkları sorunlar şu şekilde sıralanmıştır: Hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin alternatif değerlendirme teknikleri ile ilgili yeterli bilgilerinin olmaması, kaynak eksikliği, çok fazla zaman ve para harcanması, bu araçların geçerlik ve güvenirliklerinin düşük olması. En fazla kullanılan teknik portfolyo değerlendirmedir. Yine performans görevleri ve dereceli puanlama anahtarı sıklıkla kullanılmaktadır.

Cheng (2006), yaptığı çalışmada ortaokul fen bilgisi öğretmenlerinin alternatif değerlendirme yöntemlerine ilişkin görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin kendi gelişimleri için alternatif değerlendirme yöntemlerini bilmenin ve kullanmanın zorunlu olduğunu düşündüklerini tespit eden araştırmacı ayrıca öğrencilerin ne öğrendiğini doğru bir biçimde belirlemek için uygun bir değerlendirme aracı seçiminin önemini ifade etmişlerdir. Buna karşın araştırmacı Hong Kong'daki

ortaokul öğretmenlerinin fen eğitiminde alternatif değerlendirme yöntemlerinin kullanımına ilişkin yeterli seviyede olmadıklarını belirlemiştir.

Alanyazın taraması ışığında yurtiçinde yapılan araştırmalar incelendiğinde, araştırmaların öğrenci boyutunda, performans değerlendirme yöntemlerinin öğrencilerin bilimsel süreç becerilerini geliştirmede, problem çözme becerisi kazanmasında, sunum yapma becerileri kazanmasında, öz ve akran değerlendirmesindeki yetkinliklerinin sağlanmasında, derse ve okula karşı olumlu tutum geliştirmesinde katkı sağladığı görülmüştür. Bu yöntemlerin, öğrenci merkezli, yaparak yaşayarak ve daha kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirdikleri için, daha fazla kullanılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Sıklıkla kullanılan yöntemler ise performans görevleri, portfolyolar, dereceli puanlama anahtarları, öz değerlendirme, akran değerlendirmedir. Son olarak bu yöntemlerin özellikle Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler alanlarında sıklıkla kullanıldığını söyleyebiliriz. Bunun nedeni ise bu derslerin uygulama ağırlıklı olmasıdır.

Araştırmaların öğretmen boyutunda ise genel olarak öğretmenlerin performans değerlendirme yöntemleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve sıklıkla performans değerlendirme ile ilgili sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca zaman ve kaynak yetersizliği, hizmet içi eğitimlerin azlığı, öğrencilerin ilgisizliği, bu yöntemlerin zor oluşu, araç geliştirme konusunda yetersiz oluş gibi birçok sorun da araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır.

Araştırmaların veliler boyutunda ise performans değerlendirme hakkında velilerin yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve çocuklarına performans değerlendirmenin sınıf dışı süreçlerinde çok fazla yardımcı olamadıkları gibi sorunlar ortaya çıkmıştır.

Yurtdışında ise performans değerlendirmeden daha çok, performansa dayalı durum belirleme şeklinde bahsedildiği dikkati çekmektedir. Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinden performans görevleri, portfolyo ve dereceli puanlama anahtarı gibi araç ve yöntemlerin sık sık kullanıldığı ve bu araçların öğrenciler için yararlı olduğu görüşü ortaya çıkmıştır.

Yurtdışı çalışmaların öğretmen boyutunda, öğretmenlerin yalnızca geleneksel ölçme ve değerlendirme etkinliklerini değil aynı zamanda alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerini de kullandıklarını ortaya çıkarmışlardır. Öğretmenlerin performans değerlendirmeyi kullandıkları süreçte öğrencilerle ilgili daha doğru karar verdikleri ve gelişimlerini daha iyi takip edip gerekli düzeltmeleri zamanında yapma fırsatı buldukları belirlenmiştir. Performansa dayalı durum belirlemeyi kullanan öğretmenlerin, kullanmayanlara göre daha az kaygılı oldukları ve karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmekte daha etkili oldukları yine araştırmacılar tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin performans değerlendirme araçları hakkında yeterli donanımına sahip oldukları belirlenmiş ve bunun da performans değerlendirmenin uygulanması sürecinde öğrencilere iyi bir rehberlik yapılabilmesinin şartı olduğu öne sürülmüştür. Araştırmalar öğretmenlerin çağdaş, öğrenci merkezli öğretim yöntemlerinden faydalandıklarını ve bu öğretim süreçlerinin değerlendirilmesinde özellikle dereceli puanlama anahtarları vb araçlara başvurduklarını ortaya koymuştur. Yurtdışında görev yapmakta olan öğretmenlerin performans değerlendirmeye yönelik yeterlik algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Araştırmalar sonucunda da öğretmenlerin kendi gelişimleri için performans değerlendirme yöntemlerini bilmelerinin ve kullanmalarının zorunlu olduğu belirlenmiştir.

Yurtdışı çalışmaların öğrenci boyutunda, performans değerlendirmenin öğrencilerin ne öğrendiklerini daha iyi anlamalarına, öğretim süreci ve kendileri hakkında değerlendirme yapabilmelerine olanak verdiği görüşünü hakimdir. Performans değerlendirme kullanımının sınıf içinde yapılan etkinlikler sırasında öğrenci çalışmalarına dair açıklayıcı dönütler verdiği belirlenmiştir. Bunun yanı sıra çalışma sonunda performans değerlendirmenin öğrenci çalışmalarındaki yanlışların tespit edilip zamanında düzeltilmesini sağladığı, öğrencilerin öğrenmelerini arttırdığı ve öğrencilerin gelişimine katkı sağladığı belirlenmiştir. Ayrıca araştırmalara göre performans değerlendirme sayesinde öğrenciler kendi gelişimlerini daha iyi takip edebilmekte ve sorumluluk almaktadırlar. Araştırmalar sonucunda öğrencilerin performans değerlendirme sayesinde öğrenim sürecinin niteliğinin ve akademik başarısının arttığını, ödevlere yönelik kaygılarının azalmasına yardımcı olduğuna inandıkları belirlenmiştir. Sonuçta performans değerlendirmenin uzun zaman alma vb

bazı dezavantajlarına rağmen öğrencilerin yalnızca akademik değil her yönden gelişimlerine büyük katkı sağladığı düşünülmektedir.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

2.1 Araştırma Türü

Bu çalışma ilköğretim ikinci kademe öğretmenlerinin performans değerlendirme yöntemlerine yönelik görüşleri, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerini ortaya koymak üzere yapılmış olan tarama modelinde bir araştırmadır. Var olan durumu betimlediği için betimsel bir araştırmadır.

Bir grubun bazı özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama araştırması denir. Bu yöntemde, anket ile örneklemden veri toplanır (Büyüköztürk vd., 2008).

2.2 Çalışma Grubu

Bu araştırma 2010-2011 eğitim öğretim yılında, Karadeniz Ereğli ilçesi ve çevresinde görev yapan 137 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunda 74 katılımcı kent okullarında çalışan öğretmenlerden 63 katılımcı da köyde bulunan okullarda çalışan öğretmenlerdendir. Araştırmaya katılan öğretmenler Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler olmak üzere iki farklı branştan seçilmiştir. Söz konusu ilçe ve çevresinde toplam 122 Fen ve Teknoloji ve 101 Sosyal Bilgiler öğretmeni görev yapmaktadır. 24 kent okulundan 18, 20 köy okulundan ise 16 okul çalışma grubunda yer almak üzere seçilmiştir. Böylece seçilen okullarda bulunan Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri çalışma grubunu oluşturmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin alt problemlere uygun olarak; çalışılan okulların bulunduğu yerleşim merkezi, kıdem, cinsiyet, branş, eğitim düzeyi ve mezun olunan

fakülte bilgileri belirlenmiştir. Değişkenlere göre çalışma grubunda bulunan öğretmenlerin özelliklerine ait yüzde ve sayılar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1: Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Öğretmenlerin Özellikleri

Özellikler		Sayı	Yüzde
Okulların Bulunduğu Yerleşim Merkezi	Kent	74	54,0
	Köy	63	46,0
Cinsiyet	Kadın	72	52,6
	Erkek	65	47,4
Mezun Olunan Fakülte	Eğitim Fakültesi	106	77,4
	Fen Edebiyat Fakültesi	31	22,6
Eğitim Düzeyi	Lisans	127	92,7
	Yüksek Lisans	10	7,3
Branş	Sosyal Bilgiler	58	42,3
	Fen ve Teknoloji	79	57,7
Kıdem	1-5	26	19,0
	6-10	58	42,3
	11-20	37	27,0
	21+	16	11,7

Çalışılan okulların bulunduğu yerleşim merkezi değişkenine göre; araştırmaya katılan 137 öğretmenden 74 tanesi (%54) kent okullarında, 63 tanesi (%46) köyde bulunan okullarda çalışmaktadır. Cinsiyet değişkenine göre; araştırmaya katılan 137 öğretmenden 72 tanesi (%52,6) kadın, 65 tanesi (%47,4) erkektir. Mezun olunan fakülte değişkenine göre; araştırmaya katılan 137 öğretmenden 106 tanesi (%77,4) eğitim fakültesi mezunudur, 31 tanesi (%22,6) fen edebiyat fakültesi mezunudur. Öğretmenlerin eğitim düzeyi değişkenine göre; araştırmaya katılan 137 öğretmenden 127 tanesi (%92,7) lisans mezunudur, 10 tanesi (%7,3) yüksek lisans mezunudur. Branş değişkenine göre; araştırmaya katılan 137 öğretmenden 58 tanesi (%42,3) Sosyal Bilgiler, 79 tanesi (%57,7) Fen ve Teknoloji öğretmenidir. Kıdem değişkenine göre; araştırmaya katılan 137 öğretmenden 26 tanesi (%19,0) 1-5 yıl arasında, 58 tanesi (%42,3) 6-10 yıl arasında, 37 tanesi (%27,0) 11-20 yıl arasında, 16 tanesi (%11,7) 21 yıl ve üstünde görev yapmıştır.

2.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplama aracı olarak öğretmenlerin performans değerlendirmeye yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla performans değerlendirme anketi geliştirilmiştir. Veri toplama aracını oluşturan sorulardan toplam puan elde edilmesine yönelik bir çalışma olmadığı için, anket hazırlama süreci, uzman ve öğretmen görüşleri alınarak sürdürülmüştür. Anket hazırlamak için öncelikle Ereğli’de bulunan üç farklı ilköğretim okulunda görev yapan sekiz Fen ve Teknoloji ve altı Sosyal Bilgiler öğretmeniyle görüşülmüştür. Öğretmenlerin dokuzu köy beşi de kent okulunda görev yapmaktadır. Köy okullarında alternatif değerlendirme yöntemlerinin uygulanabilirliğine yönelik daha fazla sorun yaşandığı düşünüldüğünden dolayı köy okullarında görev yapan öğretmenlere ağırlık verilmiştir. Öğretmenlere performans değerlendirme ile ilgili olarak hazırlanan görüşme soruları (Ek 1) sorularak ankette kullanılabilecek bilgiler elde edilmiştir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler derlenerek performans değerlendirmenin hazırlanmasına, uygulanmasına ve değerlendirilmesine yönelik görüşleri belirlemeyi amaçlayan 29 madde yazılmıştır. Bunun dışında alinyazın taranmış ve Kutlu, Bilican ve Yıldırım (2009)’ın benzer bir çalışmada geliştirdikleri Dereceli Puanlama Anahtarı Tutum Ölçeğinden yararlanılmıştır. Ölçekte yer alan 14 maddenin çalışmanın amacına hizmet edeceği düşünülmüş ve gerekli düzeltmeler yapılarak bu maddeler ankete alınmıştır. İlgili maddeler (Ek 2) içerisinde verilmiştir.

Veri toplama aracının kapsam geçerliğinin sağlanması için performans değerlendirmenin hazırlık, uygulama ve değerlendirme öğelerini örneklemesine, maddelerin her birinin ölçmek istediği durumu en iyi derecede ölçmesine özen gösterilmiş ve alandaki üç uzmanla görüşülmüştür. Uzmanlara anket maddelerinin uygunluğu sorulmuştur. Maddelerin uygun olup olmadığını ve görüşlerini belirtebileceği bir form uzmanlar tarafından doldurulmuş ve sonuçta yedi maddede düzeltme yapılması uzmanlar tarafından uygun görülmüştür. Gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra 42 ilköğretim öğretmenine veri toplama aracı uygulanmıştır. Katılımcıların çoğunun cevaplamadığı üç maddenin düzeltilmesine rağmen

anlaşılamadığı ve cevaplandırılmadığı belirlenmiştir. Bu durum anketin geçerliğini düşüreceğinden bu üç maddenin anketten çıkarılması uygun görülmüştür.

Performans değerlendirmeye yönelik öğretmen görüşlerini belirleme anketi (Ek 2) iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm araştırmayı oluşturan öğretmenlerin özelliklerini saptamaya yöneliktir. İlk bölümün maddeleri arasında cinsiyet, kıdem, mezun olunan fakülte, branş, görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi ve eğitim düzeyi ile ilgili sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise performans değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşlerini saptamak amacıyla hazırlanan üç kategorili 40 madde bulunmaktadır.

Bunun dışında performans değerlendirmeye yönelik sorunlar ve çözüm önerilerini belirlemek için açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu (Ek 3) hazırlanmıştır. Formların hazırlanmasında anket geliştirmede kullanılan öğretmen görüşlerinden faydalanılmıştır.

2.4 Veri Toplama Süreci

Öğretmenlerin performans değerlendirmeye yönelik görüşlerinin belirlenmesinde kullanılan anketin uygulaması için önce Karadeniz Ereğli ilçe merkezinde bulunan 18 ilköğretim okuluna gidilerek çalışma grubu için belirlenen 74 Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler öğretmenine anket uygulanmıştır. Ardından Karadeniz Ereğli ilçesi ve civarındaki 16 köy okuluna gidilerek 63 Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler öğretmenine anket uygulanmıştır. Böylece performans değerlendirme anketinin Ereğli ve civarındaki merkez ve köy okullarında çalışan 137 öğretmene uygulanması sağlanmıştır.

Anket uygulaması dışında, performans değerlendirmeye yönelik sorunlar ve çözüm önerilerini belirlemek için 8'i köy okullarında ve 12'si merkez okullarda çalışan olmak üzere 20 öğretmene açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu kullanılarak görüşme yapılmıştır.

2.5 Verilerin Çözümlemesi

Alt problemlere göre farklı istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Birinci alt probleme yönelik olarak performans değerlendirmeye ile ilgili öğretmen görüşlerini sayısal olarak göstermek için frekans ve yüzdeleri hesaplanmış ve tablo halinde verilmiştir.

İkinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı alt problemlere yönelik olarak nitel değişken olan öğretmen görüşleri ile yine nitel birer değişken olan çalışılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi, kıdem, branş, eğitim düzeyi ve mezun olunan fakülte bilgileri arasında ilişki olup olmadığına ki-kare testi ile bakılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler, SPSS 15.0 programına girilmiş ve ki-kare analizi yapılmıştır.

Yedinci ve sekizinci alt problemlere yönelik olarak öğretmenlere yapılan görüşmelerden içerik analizi yöntemi ile öğretmenlerin tanımladığı sorunlar ve çözüm önerileri belirlenmiştir. Burada amaç elde edilen cevapları derleyerek sorunları ve çözümleri ortaya çıkarmaktır. İçerik analizinde de temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizi yazılı, sözlü bir metni veya sembolü analiz edip rakamlara dönüştürüp bu rakamların üzerinden yoruma gitmek, diğer bir deyişle rakamları tekrar söze dönüştürmek olarak da tanımlanabilir (Mayring, 2000). İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Çömlekçi, 2001). İçerik analizi yapmak için öncelikle öğretmenlerin tanımladığı sorunlar ve çözümlerden birbirine benzeyenler performans değerlendirmenin içerik, uygulama ve değerlendirme temaları çerçevesinde bir araya getirilmiştir. İçerik temasında sekiz, uygulama temasında dokuz ve değerlendirme temasında yedi tane olmak üzere toplam 24 adet sorun ve çözüm önerisi belirlenmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmanın alt problemlerine göre bulgular aşağıda verilmiştir.

3.1 Birinci Alt Problem:

3.1.1. Öğretmenlerin performans değerlendirmenin öğrenci kazanımlarına katkısına ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?

Performans değerlendirmenin öğrenci kazanımlarına katkısına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek için, öğretmenlerin performans değerlendirme anketinde bulunan maddelere verdiği cevapların, her madde için ayrı, ayrı olmak üzere, frekans ve yüzdeleri elde edilmiştir.

Elde edilen bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: Öğretmenlerin Performans Değerlendirmenin Öğrenci Kazanımlarına Katkısına İlişkin Görüşleri

Maddeler	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%
2.Performans değerlendirme sayesinde öğrenciler üst düzey zihinsel becerilerini geliştirir.	77	56,2	34	24,8	26	19,0
3.Performans değerlendirme öğrenci başarısını artırır.	99	72,3	23	16,8	15	10,9
4.Performans değerlendirme öğrenciyi sınıf içinde olduğu gibi sınıf dışında da aktif öğrenmeye sevk eder.	94	68,6	25	18,2	18	13,1
9.Performans değerlendirme öğrencilere çalışma alışkanlığı kazandırır.	81	59,1	31	22,6	25	18,2
15.Performans değerlendirme öğrencilerin bilimsel süreç becerilerini geliştirir.	94	68,6	25	18,2	18	13,1
35.Performans değerlendirme uygulamaları öğrencilere, grup çalışması yaparak sosyal yönlerini geliştirme olanağı verir.	100	73,0	22	16,1	13	9,5

Öğrenci kazanımları başlığı altındaki maddeler incelenecek olursa; öğretmenlerin %56,2’si performans değerlendirme sayesinde öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerinin geliştiğini; %68,6’sı performans değerlendirmenin öğrencilerin bilimsel süreç becerilerini geliştirdiğini; %73,0’ü performans değerlendirme uygulamalarının öğrencilere, grup çalışması yaparak sosyal yönlerini geliştirme olanağı verdiğini; %68,6’sı performans değerlendirmenin öğrenciyi sınıf içinde olduğu gibi sınıf dışında da aktif öğrenmeye sevk ettiğini; %72,3’ü performans değerlendirme ile öğrenci

başarısının arttığını ve %59,1'i performans değerlendirme yöntemlerinin öğrencilere çalışma alışkanlıkları kazandırdığını düşünmektedirler.

Öğretmen görüşlerinin bu maddelerdeki dağılımı, öğretmenlerin performans değerlendirme yöntemlerini kullanmanın öğrencilerin yeterliklerini arttırdığını ve süreç sonunda birçok kazanım elde ettiklerini düşündüklerini göstermektedir. Algan (2008) ise ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmanın sonucunda performans değerlendirmenin öğrenci başarısına anlamlı bir etkisi olmadığını belirtmiştir. Bu iki bulgunun farklılık göstermesi, hem öğrenci düzeylerinin farklılığından hem de bu araştırmanın öğretmen görüşlerine dayandırılmasından kaynaklanabilir. Araştırmanın sonucuna paralel olarak Andrade ve Du (2005) eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adayları ile gerçekleştirdiği araştırmada performans değerlendirmenin öğrenim sürecinin niteliğini ve akademik başarıyı artırdığını ve ödevlere yönelik kaygıyı azalttığını belirlemiştir. Bulgular göstermektedir ki performans değerlendirmenin kullanıldığı sınıflardaki öğrencilerin üst düzey zihinsel becerileri gelişmekte ve performans değerlendirme sırasında gerçekleştirilen grup çalışmaları ve sınıf içi etkileşimler sayesinde öğrenciler sosyal yönden zenginleşmektedirler. Performans değerlendirme sayesinde öğrencilerin birbirleriyle ve çevreleriyle olan iletişimi de gelişmektedir. Benzer bir araştırmada Algan (2008) 4. ve 5. sınıflarda yaptığı çalışmasında performans değerlendirmenin uygulanması sonucunda öğrencilerin sosyal becerilerinde olumlu değişiklikler görüldüğünü belirlemiştir.

3.1.2 Öğretmenlerin performans değerlendirmenin kullanışlılığına ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?

Performans değerlendirmenin kullanışlılığına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek için, öğretmenlerin performans değerlendirme anketinde bulunan maddelere verdiği cevapların, her madde için ayrı, ayrı olmak üzere, frekans ve yüzdeleri elde edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Öğretmenlerin Performans Değerlendirmenin Kullanışlılığına İlişkin Görüşleri

Maddeler	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%
6.Performans değerlendirme öğretim etkinliklerini aksatır.	40	29,2	27	19,7	70	51,1
8.Performans değerlendirme yöntemleri klasik yöntemlere göre daha fazla zaman alır.	92	67,2	12	8,8	33	24,1
10.Performans değerlendirme yöntemleri klasik yöntemlerden daha kolay uygulanabilir.	39	28,5	31	22,6	67	48,9
13.Performans değerlendirme etkinlikleri sırasında sınıf yönetimi zordur.	57	41,6	37	27,0	43	31,4
14.Performans değerlendirme sırasında öğrenciler çalışmanın amacından sapabilirler.	58	42,3	39	28,5	40	29,2
16.Performans değerlendirme uygulamalarında zaman verimli kullanılamaz.	36	26,3	28	20,4	73	53,3
17.Performans değerlendirme ünitelerin geç bitmesine neden olur.	72	52,6	21	15,3	44	32,1
18.Performans değerlendirme ile ilgili etkinliklere öğrencilerin ilgisi azdır.	102	74,5	12	8,8	23	16,8
19.Öğrenciler performans değerlendirmeye isteyerek katılırlar.	24	17,5	65	47,4	48	35,0
21.Performans değerlendirme uygulamaları sırasında öğrenciler sürekli yardıma ihtiyaç duyarlar.	60	43,8	25	18,2	50	36,5
23.Performans değerlendirmede ölçütler önceden verilmezse öğrenciler konudan saparlar.	102	74,5	12	8,8	21	15,3
24.Performans değerlendirme uygulamaları için ders programlarında ve planlarda öngörülen zaman yeterlidir.	39	28,5	11	8,0	84	61,3
27.Performans değerlendirme kalabalık sınıflarlarda da rahatça kullanılır.	14	10,2	10	7,3	111	81,0
28.Performans değerlendirmede sırasında yapılan çalışmaların öğrencinin kendisi ile birlikte değerlendirilmesi zaman alır.	98	71,5	19	13,9	18	13,1
29.Klasik yöntemlere göre performans değerlendirme yöntemlerinin hem uygulanması hem de değerlendirmesi daha zordur.	91	66,4	10	7,3	34	24,8
30.Performans değerlendirme yöntemlerini tüm konularda uygulamak konuların öngörülen zamanda bitirilememesine neden olur.	22	16,1	58	42,3	55	40,1
36.Performans değerlendirme uygulamaları masraflıdır.	59	43,1	34	24,8	42	30,7
38.Performans değerlendirme öğrencilere karmaşık gelir.	34	24,8	46	33,6	55	40,1
39.Performans değerlendirme kalabalık sınıflarda uygulanabilir.	20	14,6	30	21,9	85	62,0

Kullanışlılık başlığı altındaki maddeleri inceleyecek olursak; öğretmenlerin %51,1'i performans değerlendirmenin öğretim etkinlikleriyle ilgili çalışmaları aksatmadığını; %67,2'si performans değerlendirme yöntemlerinin klasik yöntemlere göre daha fazla zaman aldığını; %48,9'u performans değerlendirme yöntemlerinin klasik yöntemlerden daha zor uygulanabildiğini; %41,6'sı performans değerlendirme etkinlikleri sırasında sınıf yönetiminin zorlaştığını; %53,3'ü performans değerlendirme uygulamalarında zamanın verimli kullanılamadığını; %52,6'sı performans değerlendirme uygulamalarının ünitelerin geç bitmesine neden olduğunu; %74,5'i

performans değerlendirme ile ilgili etkinliklere öğrencilerin ilgisinin az olduğunu; %74,5'i performans değerlendirmede ölçütler önceden verilmezse öğrencilerin konudan sapabileceklerini; %61,3'ü performans değerlendirme uygulamaları için ders programlarında ve planlarda öngörülen zamanın yeterli olmadığını; %81,0'i performans değerlendirmenin kalabalık sınıflarlarda kullanılamayacağını; %71,5'i performans değerlendirmede sırasında yapılan çalışmaların öğrencinin kendisi ile birlikte değerlendirilmesinin zaman alacağını; %66,4'ü klasik yöntemlere göre performans değerlendirme yöntemlerinin hem uygulanması hem de değerlendirmesinin daha zor olduğunu; %43,1'i performans değerlendirme uygulamalarının masraflı olduğunu düşünmektedirler. Öğretmen görüşlerinin bu maddelerdeki dağılımı, öğretmenlerin performans değerlendirmenin öğretimi aksattığı, her alana uygulanmadığı ve performans değerlendirmenin zor olduğu görüşünde olduklarını göstermektedir. Benzer olarak Bedir (2009) araştırmasında Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin klasik değerlendirme yöntemlerine göre performans değerlendirmenin daha zor olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

Performans değerlendirmenin zaman alıcı bir uygulama olduğu da çoğu öğretmenin ortak görüşüdür. Aynı şekilde bazı araştırmacılar sınıf öğretmenleri ile yaptıkları çalışmalar sonucunda alternatif ölçme araçlarının kullanımı ve değerlendirilmesinin çok fazla zaman aldığını tespit etmişlerdir (Algan, 2008; Güvey, 2009; Kuran ve Kanatlı, 2009; Çelikkaya, Karakuş, Öztürk Demirbaş, 2010). Buna karşın Zhang ve Burry Stock (2003) çalışmalarında ilköğretim öğretmenlerinin alternatif ölçme araçlarını daha fazla ve daha rahat bir biçimde kullandıklarını belirlemiş ve zaman konusunda sorun yaşanmadığından bahsetmiştir. Bu sonucun araştırma sonucumuzdan farklı olmasında, ilgili araştırmalarda da ortaya konulduğu gibi yurtdışındaki öğretmenlerin performans değerlendirme konusundaki yeterliklerinin yüksek olmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Öğretmenler genel olarak performans değerlendirmeyi kullanışlı bulmamaktadırlar. Performans değerlendirmeyi kullanışsız kılan bazı özellikleri vardır. Performans değerlendirme geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine göre hem zor, hem zaman alıcı hem de masraflıdır. Aynı şekilde Bedir (2009) araştırmasında Fen ve Teknoloji öğretmenlerine göre performans değerlendirmenin çok fazla kağıt kullanımı gerektirdiği ve yüksek maliyetli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çelikkaya, Karakuş,

Öztürk Demirbaş (2010) yaptıkları çalışma sonucunda öğretmenlerin alternatif ölçme araçlarının hazırlanmasının ve uygulanmasının maliyetinin yüksek olduğunu düşündüklerini ortaya koymuşlardır. Flowers, Browder, Spooner ve Delzell (2005) yaptıkları araştırma sonucunda öğretmenlerin alternatif değerlendirme teknikleri ile ilgili çok fazla para harcanmasını eleştirdiklerini görmüşlerdir. Masraflı olması elbette bir dezavantajdır ancak unutulmamalıdır ki öğrenciye verilen görevlerin öğrencinin sahip olduğu ekonomik ve fiziksel olanaklarla orantılı olması da öğretmenin elindedir. Performans değerlendirmeye öğrencilerin yeterince ilgi göstermemesi ve sürekli yardıma ihtiyaç duymaları da bir başka sorun olarak göze çarpmaktadır. Benzer şekilde öğretmenler, uygun yönergeler verilmediğinde öğrencilerin sık sık konunun amacından sapmaları ve kendileri ile yapılan değerlendirmelerden yeterince verim alınamamasından yakınmaktadırlar. Öğretmenlerin öğrenci kaynaklı olduğunu düşündükleri bu sorunların aslında öğretmenlik meslek becerisi ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Çünkü, yalnızca performans değerlendirme sürecinde değil her hangi bir eğitim öğretim sürecinde de öğretmenin öğrenciyi yapılacak etkinlik öncesinde güdülemesi, yönergeleri vermesi, öğrenciden ne istediğini açıkça belirtmesi ve süreç boyunca etkili rehberlik yapması gerekmektedir. Bunlar gerçekleşmeden yalnızca not kaygısı ile öğrencinin ilgisi çekilemez. Performans değerlendirmenin kalabalık sınıflarda uygulanamaması da öğretmenler tarafından belirtilen sorunlardan biridir. Gerçekten de çoğu araştırma sonucunda performans değerlendirme etkinliklerinin kalabalık sınıflarda gerçekleştirilmesinin zor olduğundan bahsedilmiştir (Flowers, Browder, Spooner ve Delzell, 2005; Anıl ve Acar, 2008; Kanatlı, 2008; Okur, 2008; Güvey, 2009; Kuran ve Kanatlı, 2009; Çelikkaya, Karakuş, Öztürk Demirbaş, 2010). Performans değerlendirmenin diğer dezavantajları olarak ünitelerin bitmesini geciktirmesi ve sınıf yönetimini zorlaştırması ve uzun zaman alması sayılabilir. Benzer olarak Bedir (2009) Fen ve Teknoloji öğretmenleri ile yaptığı çalışma sonucunda performans değerlendirmenin uzun zaman aldığını belirlemiştir. Wolf (1995) performans görevlerinin uygulanması ile ilgili olarak en önemli sorunun öğretmenlerin doğru planlama yapamaması ve böylece zamanın verimli kullanılamaması olduğunu belirtmiştir. Yazar bu sorunun da ancak öğretmenlerin doğru planlama yapması ve performans değerlendirme yöntemleri ile ilgili bilgilendirilmesi ile aşılabileceğini belirtmiştir.

3.1.3 Öğretmenlerin performans değerlendirmenin etkililiğine ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?

Performans değerlendirmenin etkililiğine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek için, öğretmenlerin performans değerlendirme anketinde bulunan maddelere verdiği cevapların, her madde için ayrı, ayrı olmak üzere, frekans ve yüzdeleri elde edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Öğretmenlerin Performans Değerlendirmenin Etkililiğine İlişkin Görüşleri

Maddeler	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%
1.Performans değerlendirme yöntemleri öğrenci çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi verir.	98	71,5	22	16,1	17	12,4
5.Performans değerlendirme sayesinde öğrencilerin eksik yönleri daha doğru bir biçimde belirlenebilir.	98	71,5	25	18,2	14	10,2
11.Performans değerlendirme öğrenci çalışmasındaki eksikliği ortaya koyar.	95	69,3	23	16,8	19	13,9
12.Performans değerlendirme öğrenci çalışmalarına geribildirim vermede klasik yöntemlere göre daha etkilidir.	94	68,6	18	13,1	25	18,2
20.Performans değerlendirme uygulamaları sonucunda öğrenci başarısı hakkında bilgi sahibi olunur.	52	38,0	40	29,2	43	31,4
22.Performans değerlendirme uygulamalarında sonuçların geçerliği düşüktür. (ölçülmek istenen konu ölçülmemiştir).	34	24,8	33	24,1	68	49,6
26.Performans değerlendirmenin puanlaması güvenilir değildir.	32	23,4	37	27,0	66	48,2
33.Performans değerlendirme, öğrenci çalışmalarının nesnel/yansız puanlanmasını sağlar.	70	51,1	39	28,5	26	19,0
34.Performans değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrencilerin ders başarılarındaki gelişim daha rahat izlenebilir.	77	56,2	31	22,6	27	19,7
37.Performans değerlendirme açıklayıcı geribildirimler vermeye katkı sağlar.	88	64,2	21	15,3	26	19,0

Performans değerlendirmenin etkililiği başlığı altındaki maddeler incelenecek olursa; öğretmenlerin %71,5'i performans değerlendirmenin öğrenci çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi verdiğini; %71,5'i performans değerlendirme sayesinde öğrencilerin eksik yönlerinin daha doğru bir biçimde belirlendiğini; %69,3'ü performans değerlendirmenin öğrenci çalışmalarındaki eksiklikleri ortaya koyduğunu; %68,6'sı performans değerlendirmenin öğrenci çalışmalarına geri bildirim vermede klasik yöntemlere göre daha etkili olduğunu; %56,2'si performans değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrencilerin ders başarılarındaki gelişimin daha rahat izlendiğini ve %64,2'si performans değerlendirmenin açıklayıcı geribildirimler vermeye katkı

sağladığını düşünmektedirler. Öğretmen görüşlerinin bu maddelerdeki dağılımı öğretmenlerin performans değerlendirme sayesinde öğrencilerin yaptıkları çalışmalardan daha ayrıntılı bilgiler sağladığını düşündüklerini göstermektedir. Benzer olarak Bedir (2009) araştırması sonucunda Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin performans değerlendirmenin öğrenciyi tanımayı ve öğrenci hakkında daha ayrıntılı bilgi sahibi olmayı sağladığı görüşünde olduklarını belirlemiştir. Yurtdışında yapılmış olan çalışmada Luft (1999) öğretmenlerin, dereceli puanlama anahtarına ilişkin, öğrencilerin ne öğrendiklerini daha iyi anlamalarına, öğretim süreci ve kendileri hakkında değerlendirme yapabilmelerine olanak verdiğini düşündüklerini belirlemiştir. Değerlendirme sonuçlarının geçerliği ve güvenirliği ile ilgili maddelerde ise; öğretmenlerin %51,1'i performans değerlendirmenin öğrenci çalışmalarının nesnel/yansız puanlanmasını sağladığını düşünmektedirler. Buna karşın öğretmenlerin %48,2'si performans değerlendirmeden sonra yapılan puanlamanın güvenilir olmadığını; %49,6'sı performans değerlendirme uygulamalarında sonuçların geçerliğinin düşük olduğunu düşünmektedir. Öğretmen görüşlerinin bu maddelerdeki dağılımı, öğretmenlerin performans değerlendirme ile tutarlı ve geçerli ölçümler yapılamadığını düşündüklerini göstermektedir. Benzer olarak Flowers, Browder, Spooner ve Delzell (2005) de araştırmaları sonucu performans değerlendirmenin geçerlik ve güvenirliğinin düşük olduğu sonucuna varmıştır.

Performans değerlendirmenin etkililiği başlığı altında ele alınan bu maddelere öğretmenlerin verdikleri cevaplar öğretmenlerin performans değerlendirmeyi oldukça başarılı bir geri bildirim ve dönüt mekanizması olarak gördüklerini ortaya koymaktadır. Buna göre performans değerlendirmenin eğitim öğretim sürecinde kullanılması hem öğrencilerin eksik yönlerinin doğru bir biçimde belirlenmesini hem de öğrenci çalışmalarına etkili geri bildirimler verilmesini sağlamaktadır. Değerlendirme sonuçlarının geçerliği ve güvenirliği ile ilgili olarak ise öğretmenlerin olumsuz görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sonuç öğretmenlerin performans değerlendirme basamaklarını doğru uygulamamasından kaynaklanıyor olabilir çünkü Jonson (1999) performans değerlendirme sürecinde ölçütlerin önceden belirlenip öğrenciye aktarılmasının değerlendirmenin geçerliğini artıracığını düşünmektedir. Ancak, beklenen performans önceden tanımlansa dahi değerlendirme sırasında öğretmenden kaynaklanan sorunlar yaşanabilir. Çünkü Jonson'a (1999) göre dereceli puanlama anahtarları konusunda yeterli bilgi sahibi olmak tek başına yeterli değildir,

öğretmenlik meslek becerisi ve deneyim de önemlidir. Performans değerlendirmede geçerlik ve güvenilirliğin sağlanamaması önemli bir sorundur. Konu alanını temsil eden dereceli puanlama anahtarlarının kullanılması bu sorunu çözebilir. Araştırma sonuçlarına benzer biçimde bazı araştırmalarda da öğretmenlerin performans değerlendirmenin geçerlik ve güvenilirliğinin düşük olduğunu düşündükleri ve bu nedenle tercih etmedikleri görülmüştür (Flowers, Browder, Spooner ve Delzell, 2005; Güvey, 2009). Performans değerlendirmede kullanılan performans görevleri elbette çoktan seçmeli testler kadar nesnel puanlanamayabilir ancak üst düzey zihinsel becerilerin ölçülmesi için en doğru araçlardan birisidir. Eğer ölçütler önceden belirlenip hata kaynakları en aza indirgenirse, birden fazla puanlayıcı ile puanlayıcı güvenilirliği sağlanırsa, puanlayıcı yorumunun yapılan değerlendirmeyi etkilememesi için kullanışlı, açık ve anlaşılır dereceli puanlama anahtarları hazırlanırsa performans değerlendirme ile daha nesnel ölçmeler yapabilmek mümkün olabilir.

3.1.4 Öğretmenlerin performans değerlendirme hakkında bilgilendirilmelerine ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?

Öğretmenlerin performans değerlendirme hakkında bilgilendirilmelerine ilişkin görüşlerini belirlemek için, öğretmenlerin performans değerlendirme anketinde bulunan maddelere verdiği cevapların, her madde için ayrı, ayrı olmak üzere, frekans ve yüzdeleri elde edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5: Öğretmenlerin Performans Değerlendirme Hakkında Bilgilendirilmelerine İlişkin Görüşleri

Maddeler	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%
7. Performans değerlendirme ile ilgili hizmet içi eğitimlere yeterince önem verilmemektedir.	106	77,4	18	13,1	13	9,5
25. Performans değerlendirme için programlarda yeterince etkinliğe yer verilmiştir.	61	44,5	32	23,4	41	29,9
31. Milli Eğitim Müdürlüklerindeki, öğretmenleri ölçme ve değerlendirme konusunda bilgilendirip, destek olabilecek uzman sayısı yeterli değildir.	87	63,5	22	16,1	26	19,0
32. Performans değerlendirme ile ilgili bilimsel yayınlara ulaşmak zordur.	107	78,1	14	10,2	14	10,2
40. Bir ölçme uzmanının yardımı olmadan performans görevlerini değerlendirmek zordur.	41	29,9	43	31,4	51	37,2

Öğretmenlerin performans değerlendirme hakkında bilgilendirilmeleri başlığı altındaki maddeleri inceleyecek olursak; öğretmenlerin %77,4'ü performans değerlendirme ile ilgili hizmet içi eğitimlere yeterince önem verilmediğini; %63,5'i Milli Eğitim Müdürlüklerindeki, öğretmenleri ölçme ve değerlendirme konusunda bilgilendirip, destek olabilecek uzman sayısının yetersiz olduğunu ve %78,1'i performans değerlendirme ile ilgili bilimsel yayınlara ulaşmanın zor olduğunu düşünmektedirler. Öğretmen görüşlerinin bu maddelerdeki dağılımı, öğretmenlerin performans değerlendirme ile ilgili yeterince bilgi sahibi olmadıklarını ve bu konuda yardıma ihtiyaç duyduklarını düşündüklerini göstermektedir.

Performans değerlendirme ile ilgili bilgi ve deneyim eksikliği öğretmenlerden kaynaklanan sorunların en büyüğüdür. Bu araştırmada öğretmenlerle yapılan mülakatlar sırasında da öğretmenlerin büyük bir kısmı kendilerine yeterince yardım edilmemesini eleştirmekte ve özellikle uygulamada kaynaklanan sorunları en aza indirmek için daha fazla hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını ifade etmektedirler. Birçok araştırmada da sınıf öğretmenleri ile gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda öğretmenlerin alternatif ölçme araçları ile ilgili verilen hizmet içi eğitimlerin yeterli olmadığını düşündükleri belirlenmiştir (Anıl ve Acar, 2008; Çelikkaya, Karakuş, Öztürk Demirbaş, 2010). Aynı şekilde Şenel Çoruhlu, Er Nas ve Çepni (2009) çalışmalarında performans değerlendirme, öğrenci ürün dosyası, proje gibi alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkında öğretmenler için pratik ve uygulamalar içeren hizmet içi eğitim kurs programları düzenlenmesi gerektiğini önermişlerdir. Bunun yanı sıra öğretmenlerle yapılan görüşmeler öğretmenlerin büyük bir kısmının ölçme ve değerlendirmeye ilgili yenilikleri izleyebilecekleri, performans görevlerinin ve dereceli puanlama anahtarlarının kullanıma ilişkin bilgiler bulabilecekleri akademik çalışmalara ulaşmada zorluk yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır. Yine aynı öğretmenler performans görevlerinin değerlendirilmesinde kullanılan dereceli puanlama anahtarlarının kullanımına yönelik bilgi ve deneyim eksikliği yaşadıklarını belirtmişlerdir. Erman Aslanoğlu ve Kutlu (2003) dereceli puanlama anahtarının kullanılması ve elde edilen verilerin yorumlanması hakkında çok az bilgisi olan öğretmenlerin bu tür puanlama anahtarını yanlış kullanabilecekler ve elde ettikleri sonuçlardan yanlış kararlara ulaşabileceklerdir Dereceli puanlama anahtarı gibi uzmanlık gerektiren ölçme ve değerlendirme araçları hakkında öğretmenlerin daha çok bilgi edinmeleri için ilgili kaynaklara ulaşabiliyor olmaları gerekir. Ancak Algan

(2008) araştırmasında hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin de performans değerlendirme ile ilgili kaynaklara ulaşmakta zorluk çektikleri sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Kuran ve Kanatlı (2009) araştırmaları sonucunda performans değerlendirme konusunda öğretmenlerin kaynak yetersizliğinden şikayet ettiklerini belirlemişlerdir. Kanatlı (2008) yaptığı çalışmaya göre sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanma konusunda yaşadıkları zorlukların başında ilgili kaynakların yetersizliği gelmektedir. Yurtdışında yapılan bir çalışmada Flowers, Browder, Spooner ve Delzell (2005) hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin alternatif değerlendirme teknikleri ile ilgili kaynak eksikliği yaşadıklarını belirlemişlerdir. Aslında bu yayınlara ulaşmak öğretmenlerin büyük bir kısmının sandığı kadar zor değildir. Üstelik ülkemizde de hatırı sayılır miktarda çalışma yapılmıştır son 10 yıl içinde. Buradan da öğretmenlerin akademik çalışmaları takip etme konusunda sorun yaşamalarının, öğretmenlerin az sayıda kongreye katılmaları ve eğitim öğretim dergilerini yeterince takip etmemelerinden kaynaklandığı yorumunu yapabiliriz. Yurtiçinde yapılmış çalışmalar sonucunda bazı araştırmacılar da öğretmenlerin eğitim alanında yapılan akademik çalışmaları takip etme sıklıklarının düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Güvey, 2009; Kuran ve Kanatlı, 2009; Çelikkaya, Karakuş, Öztürk Demirbaş, 2010).

3.2İkinci Alt Problem: Performans değerlendirme konusundaki görüşler öğretmenlerin mezun oldukları fakülteye göre manidar bir fark göstermekte midir?

Performans değerlendirmeye yönelik öğretmen görüşleri arasında mezun olunan fakülteye göre farklılaşma olup olmadığı ki-kare testi kullanılarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Öğretmen Görüşleri İle Fakülte Değişkenlerine Ait Ki-Kare Testi

Maddeler	Fakülte	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		(χ^2)
		f	%	f	%	f	%	
12.Performans değerlendirme öğrenci çalışmalarına geribildirim vermede klasik yöntemlere göre daha etkilidir.	Eğitim	77	73	8	8	21	20	12,883*
	Fen Edebiyat	17	55	10	32	4	13	
36.Performans değerlendirme uygulamaları masraflıdır.	Eğitim	45	43	32	30	27	26	9,487*
	Fen Edebiyat	14	45	2	6	15	48	
8.Performans değerlendirme yöntemleri klasik yöntemlere göre daha fazla zaman alır.	Eğitim	78	73	7	7	21	20	8,926*
	Fen Edebiyat	14	45	5	16	12	39	
29.Klasik yöntemlere göre performans değerlendirme yöntemlerinin hem uygulanması hem de değerlendirmesi daha zordur.	Eğitim	76	72	8	8	20	19	8,585*
	Fen Edebiyat	15	48	2	6	14	45	
35.Performans değerlendirme uygulamaları öğrencilere, grup çalışması yaparak sosyal yönlerini geliştirme olanağı verir.	Eğitim	71	67	20	19	13	12	8,328*
	Fen Edebiyat	29	94	2	6	0	0	
16.Performans değerlendirme uygulamalarında zaman verimli kullanılamaz.	Eğitim	32	30	24	23	50	47	7,127*
	Fen Edebiyat	4	13	4	13	23	74	
27.Performans değerlendirme kalabalık sınıflarlarda da rahatça kullanılır.	Eğitim	8	8	10	9	86	81	6,125*
	Fen Edebiyat	6	19	0	0	25	81	
25.Performans değerlendirme için programlarda yeterince etkinliğe yer verilmiştir.	Eğitim	42	40	29	27	33	31	6,007*
	Fen Edebiyat	19	61	3	10	8	26	

* $p < 0.05$

Anket maddelerinin sekizinde eğitim fakültesi mezunu ve fen edebiyat mezunu öğretmenlerin görüşleri arasında manidar fark ortaya çıkmıştır. Öğretmen görüşleri incelendiğinde; eğitim fakültesi mezunlarının %73'ü performans değerlendirmenin öğrenci çalışmalarına geribildirim vermede klasik yöntemlere göre daha etkili olduğunu düşünmekte iken fen edebiyat mezunlarının da çoğunluğu %55'i bu görüşe katılmaktadır. Eğitim fakültesi mezunlarının yalnızca %26'sı performans değerlendirme uygulamalarını masraflı bulmazken fen edebiyat mezunlarının neredeyse yarısı (%48'i) böyle düşünmektedir. Araştırmaya katılan eğitim fakültesi mezunlarının %73'ü performans değerlendirme yöntemlerinin klasik yöntemlere göre daha fazla zaman aldığını düşünürken, fen edebiyat mezunlarının yalnızca %45'i bu

görüşe katılmaktadır. Eğitim fakültesi mezunlarının %72'si klasik yöntemlere göre performans değerlendirme yöntemlerinin hem uygulanması hem de değerlendirmesinin daha zor olduğunu düşünmekte fakat fen edebiyat mezunlarının yalnız %48'i buna katılmaktadır. Eğitim fakültesi mezunlarının %67'si performans değerlendirmenin öğrencinin sosyal yönlerini geliştirme olanağı verdiği görüşüne katılmakta, fen edebiyat mezunlarının ise hemen, hemen tamamı %94'ü bu görüşe desteklemektedir. Eğitim fakültesi mezunlarının yalnızca %47'si performans değerlendirme uygulamalarında zamanın verimli kullanılmadığı görüşünü reddederken fen edebiyat mezunlarının büyük çoğunluğu %74'ü bu maddeye olumsuz görüş bildirmiştir. Yine eğitim fakültesi mezunlarının %81'inin katılmadığı performans değerlendirme kalabalık sınıflarlarda da rahatça kullanılır ifadesini fen edebiyat mezunları da aynı oranda reddetmektedir. Ancak burada farkı oluşturan fen edebiyat mezunlarının %19 oranında bu görüşe katılması, eğitim fakültesi mezunlarının ise yalnızca %8'inin bunu desteklemesidir. Son olarak eğitim fakültesi mezunlarının yarısından azı (%40'ı) performans değerlendirme için programlarda yeterince etkinliğe yer verildiğini düşünmekteyken çalışma grubunda yer alan fen edebiyat mezunlarının yarısından çoğu (%61'i) bu görüşü desteklemektedirler.

Bulguları incelediğimizde eğitim fakültesi mezunlarının fen edebiyat mezunlarından farklı olarak; performans değerlendirme yöntemlerinin klasik yöntemlere göre daha fazla zaman aldığını, bir ölçme uzmanının yardımı olmadan performans görevlerini değerlendirmekte zorlandıklarını, performans değerlendirme uygulamalarında zamanın verimli kullanılmadığını, öğretim programında performans değerlendirme için kullanılabilecek etkinlik sayısının yeterli olmadığını, performans değerlendirmenin hem uygulanması hem de değerlendirmesinin zor olduğunu düşündükleri görülmektedir. Bununla birlikte eğitim fakültesi mezunların fen edebiyat mezunları ile aynı yönde düşündüğü ama aynı oranda görüş bildirmediği konular ise; performans değerlendirmenin öğrencilerin sosyal ilişkilerindeki gelişimlerine katkısı ve performans değerlendirmenin çok masraflı olmamasıdır. Bu konularda da eğitim fakültesi mezunları olumlu ancak fen edebiyat mezunlarına göre düşük oranda olumlu görüş bildirmişlerdir. Eğitim fakültesi mezunlarının fen edebiyat mezunlarına göre daha olumlu görüş bildirdiği tek ifade öğrenci çalışmalarına geri bildirim verme konusunda performans değerlendirmenin geleneksel değerlendirme yöntemlerine göre daha etkili olduğudur. Tüm maddelere verilen cevaplar irdelendiğinde eğitim

fakültesi mezunlarının performans değerlendirmeyeyle ilgili fen edebiyat mezunlarına göre daha olumsuz görüşler verdiği belirlenmiştir. Aslında bu beklenmedik bir sonuçtur. Eğitim fakültesi mezunları lisans eğitimleri boyunca daha fazla öğretmenlik meslek eğitimi ve pedagojik formasyon eğitimi almalarına ve hatta çoğunun öğretmen lisesi çıkışlı olmalarına rağmen performans değerlendirmeyi zor bulmaları ve çoğunlukla olumsuz görüş bildirmeleri ilginçtir. Fen edebiyat mezunlarının çoğu aslında çok kısa bir formasyon aldıktan sonra mesleğe başlamışlardır. Öğretim ve değerlendirme süreçlerindeki yetkinlikleri bile tartışmaya açıktır çünkü bilgi açısından donanımlı olmakla beraber bilgi aktarma yolları ve rehberlik konusunda daha kısa bir eğitime tabi olmuşlardır. Bu sonucun akla gelen ilk nedeni öğretmenlerin performans değerlendirmeyi yeteri kadar kullanmaması olabilir. Bunun yanı sıra böylesi bir sonuç eğitim fakültelerinde alternatif değerlendirme yöntemlerine yönelik yeterince eğitim verilmemesinden kaynaklanıyor olabilir. Üniversitelerde ölçme ve değerlendirme tekniklerinin yalnızca geleneksel araç veya yöntemlerle sınırlı kaldığı görülmektedir. Doksanlı yılların sonlarında eğitim fakültelerinin programlarında yapılan değişikliklerle, ölçme ve değerlendirme dersinin kapsamının daraltılmış olması, özellikle yeni yöntemlerin tanıtılmasını ve uygulanma alanlarının artırılmasını tehlikeye düşürmüştür. Öğretmen yetiştirme programlarında ölçme ve değerlendirmeye yeterince yer verilmemesi nedeniyle son 8-10 yıl içerisinde mezun olan öğretmen adaylarının, öğrenciyi tanıma, ölçme ve değerlendirme amaçlarıyla kullanılan teknikler konusunda önemli eksiklikleri olduğu kabul edilmektedir (Erman Aslanoğlu ve Kutlu, 2003).

Fen edebiyat mezunlarına bakacak olursak alan derslerinde daha donanımlı ve özellikle laboratuvar gibi uygulamalı ders sayılarının çokluğu nedeniyle çağdaş öğretim yöntemlerine daha yatkın olabilirler. Alınan formasyon eğitiminin içeriğinde ölçme ve değerlendirme dersinin olması da daha olumlu görüş belirtmelerine neden olmuş olabilir. Bununla birlikte fen edebiyat mezunlarının büyük çoğunluğunun on yılın üstünde görev yapmış oldukları dikkat çekmektedir. Araştırma bulgularımızda ilerleyen kısımlarda on yılın üstünde görev yapmış yani daha deneyimli öğretmenlerin performans değerlendirmeye yönelik daha olumlu görüş bildirmekte ve bu yöntemleri daha sık kullandıkları belirtmektedirler. Fen edebiyat mezunlarının da deneyimli olmalarından dolayı öğretmenlik meslek becerilerinin dolayısıyla da performans değerlendirmeyi kullanma becerilerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca fen

edebiyat mezunlarının neredeyse tamamı Fen ve Teknoloji öğretmenidir ve Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin de performans değerlendirmeye yönelik görüşlerinin oldukça olumlu olduğu araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu da fen edebiyat mezunlarının görüşlerinin daha olumlu çıkmış olmasına neden olarak gösterilebilir. Bu yorumların yanı sıra, böylesine bir bulguya eğitim fakültesi ve fen edebiyat mezunları öğretmen sayılarının eşit olmaması da neden olmuş olabilir.

3.3 Üçüncü Alt Problem: Performans değerlendirme konusundaki görüşler öğretmenlerin branşına göre manidar bir fark göstermekte midir?

Performans değerlendirmeye yönelik öğretmen görüşleri arasında branşa göre farklılaşma olup olmadığı ki-kare analizi ile belirlenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Öğretmen Görüşleri İle Branş Değişkenlerine Ait Ki-Kare Testi

Maddeler	Branş	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		(χ^2)
		f	%	f	%	f	%	
32. Performans değerlendirme ile ilgili bilimsel yayınlara ulaşmak zordur.	Sosyal Bilgiler	37	64	9	16	11	20	12,938*
	Fen ve Teknoloji	70	89	5	6	3	3	
20. Performans değerlendirme uygulamaları sonucunda öğrenci başarısı hakkında bilgi sahibi olunur.	Sosyal Bilgiler	15	26	17	30	25	44	8,281*
	Fen ve Teknoloji	37	47	23	29	18	23	
10. Performans değerlendirme yöntemleri klasik yöntemlerden daha kolay uygulanabilir.	Sosyal Bilgiler	11	19	19	33	28	48	7,760*
	Fen ve Teknoloji	28	36	12	15	39	49	
37. Performans değerlendirme açıklayıcı geribildirimler vermeye katkı sağlar.	Sosyal Bilgiler	31	54	9	16	17	30	7,486*
	Fen ve Teknoloji	57	72	12	15	9	11	
2. Performans değerlendirme sayesinde öğrenciler üst düzey zihinsel becerilerini geliştirir.	Sosyal Bilgiler	27	47	14	24	17	29	7,344*
	Fen ve Teknoloji	50	63	20	25	9	11	
34. Performans değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrencilerin ders başarılarındaki gelişim daha rahat izlenebilir.	Sosyal Bilgiler	25	44	18	32	14	24	7,219*
	Fen ve Teknoloji	52	66	13	17	13	17	
31. Milli Eğitim Müdürlüklerindeki, öğretmenleri ölçme ve değerlendirme konusunda bilgilendirip, destek olabilecek uzman sayısı yeterli değildir.	Sosyal Bilgiler	32	55	8	15	17	30	7,083*
	Fen ve Teknoloji	55	70	14	18	9	11	
39. Performans değerlendirme kalabalık sınıflarda uygulanabilir.	Sosyal Bilgiler	11	19	17	30	29	51	6,193*
	Fen ve Teknoloji	9	11	13	16	56	73	
15. Performans değerlendirme öğrencilerin bilimsel süreç becerilerini geliştirir.	Sosyal Bilgiler	34	58	12	21	12	21	6,157*
	Fen ve Teknoloji	60	76	13	17	6	8	
23. Performans değerlendirmede ölçütler önceden verilmezse öğrenciler konudan saparlar.	Sosyal Bilgiler	37	64	7	12	13	24	6,091*
	Fen ve Teknoloji	65	84	5	6	8	10	

* $p < 0.05$

Anketteki on maddede Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri arasında manidar fark ortaya çıkmıştır. Öğretmen görüşleri incelendiğinde; Fen ve Teknoloji öğretmenleri %89 gibi tamamına yakın bir oranda performans değerlendirme ile ilgili bilimsel yayınlara ulaşmanın zor olduğunu düşünürken Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yalnızca %64'ü bu görüşe katılmıştır. Performans

değerlendirme uygulamaları sonucunda öğrenci başarısı hakkında bilgi sahibi olunur ifadesine Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin yarısı %47'si katılırken, hemen hemen aynı oranda Sosyal Bilgiler öğretmeni bu görüşe karşı çıkmıştır. Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin %36'sı performans değerlendirme yöntemlerinin klasik yöntemlerden daha kolay uygulanabildiğini düşünürken Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yalnızca %19'u bu görüşü desteklemiştir. Yine Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin %72'sinin katıldığı performans değerlendirme açıklayıcı geribildirimler vermeye katkı sağlar ifadesine Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin de yarısından fazlası %54'ü katılmıştır. Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin % 63'ü performans değerlendirme sayesinde öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerinin geliştiğini düşünmekte iken Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin %47'si buna katılmaktadır. Yine Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin %66 oranında katıldığı performans değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrencilerin ders başarılarındaki gelişim daha rahat izlenebilir ifadesine Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ancak yarısından azı %44'ü katılmıştır. Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin %70'inin katıldığı Milli Eğitim Müdürlüklerindeki, öğretmenleri ölçme ve değerlendirme konusunda bilgilendirip, destek olabilecek uzman sayısı yeterli değildir ifadesine Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin de %55'i katılmıştır. Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin %73 oran ile reddettiği performans değerlendirmenin kalabalık sınıflarda uygulanabileceği görüşünü Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin %51'i reddetmiştir. Benzer biçimde Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin %76'sı performans değerlendirmenin öğrencilerin bilimsel süreç becerilerinin gelişimine katkısı olduğunu ifade etmiş ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin %58'i bu görüşü desteklemiştir. Son olarak Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin %84'ü performans değerlendirmede ölçütler önceden verilmezse öğrenciler konudan saparlar ifadesine katılırken, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yalnız %64'ü bu görüşü desteklemektedir.

Elde edilen bulgulara göre Fen ve Teknoloji öğretmenleri performans değerlendirmenin öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerini geliştirdiğini, öğrenci başarısını arttırdığını düşündükleri görülmektedir. Aynı şekilde Fen ve Teknoloji öğretmenleri hizmet içi eğitimlere önem verilmediğini, bu yöntemlerin klasik yöntemlerden daha kolay uygulanabildiğini, performans değerlendirme sayesinde öğrencilerin bilimsel süreç becerilerinin geliştiğini, değerlendirme ölçütlerinin önceden verilmezse öğrencilerin konudan sapabileceğini düşünmektedirler. Ayrıca Fen ve

Teknoloji öğretmenleri Milli Eğitim Müdürlüklerindeki, öğretmenleri ölçme ve değerlendirme konusunda bilgilendirip, destek olabilecek uzman sayısının yeterli olmadığını, performans değerlendirme ile ilgili bilimsel yayınlara ulaşmanın zor olduğunu, performans değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrencilerin ders başarılarındaki gelişimin daha rahat izlenebileceğini düşünmekte fakat Sosyal Bilgiler öğretmenleri bu düşüncelere aynı oranda katılmamaktadırlar. Buna karşın Sosyal Bilgiler öğretmenleri ise performans değerlendirmenin, açıklayıcı geri bildirimler elde edilmesini zorlaştırdığını, başarının ölçülmesinde tek başına yeterli olmadığını, sınıf yönetimini zorlaştırdığını ve öğrencilerin tamamına yeterince ilgi gösterilememesine neden olduğunu düşünmekte iken Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin bu görüşlere katılım oranları daha düşüktür. Buna göre genel olarak söyleyebiliriz ki Fen ve Teknoloji öğretmenleri performans değerlendirme uygulamalarının kendi alanlarına daha uygun olduğunu düşünmektedirler. Yurtdışında yapılan bir çalışmada da Luft (1999) dereceli puanlama anahtarlarının hangi alanda daha verimli olduğunu incelemiş ve fen eğitiminde kullanımının diğer derslere göre daha verimli olduğunu belirlemiştir. Ayrıca araştırmacıya göre öğrenciler açısından en iyi sonuçlar fen derslerinde alınmıştır. Buna göre dereceli puanlama anahtarının öğrencilerin ne öğrendiklerini daha iyi anlamalarına, öğretim süreci ve kendileri hakkında değerlendirme yapabilmelerine olanak verdiği belirlenmiştir. Fen ve Teknoloji öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sırasında da öğretmenlerin yarısından fazlası diğer değerlendirme yöntemlerine nazaran alternatif değerlendirme yöntemlerini ve çağdaş öğretim süreçlerini daha çok tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırma sonucundaki bulgular da öğretmenlerin bu ifadelerini desteklemiştir.

Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre alternatif değerlendirme yöntemlerini daha çok tercih etmelerinin nedenleri arasında; fen eğitiminde özellikle de laboratuvar uygulamalarında gözlem ve analiz yapma, hipotezler geliştirme, deneyler yaparak çıkarımlarda bulunma, eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi birçok üst düzey zihinsel becerinin işe koşulması, fen biliminin öğrenciler tarafından yalnızca sınıf içinde değil günlük hayatta karşılaşılan çoğu durumla ilişkilendirilebilmesi yani hayata dair olması, fen eğitiminin doğası gereği öğrencileri ezbere değil düşünen, sorgulayan bireyler olmaya yöneltmesi sayılabilir. Korkmaz (2011) çalışmasında benzer olarak fen eğitiminde dereceli puanlama anahtarı kullanımının öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerini arttırmaya

yönelik öğretim süreçlerinin ölçülmesinde doğru bir yaklaşım olacağından bahsetmiştir. Fen öğretimi sırasında kullanılan çağdaş öğretim yöntemlerinin ancak alternatif değerlendirme yöntemleri ile ölçülebileceğini belirten araştırmacı bu yöntemlerin öğrencileri değerlendirme sürecinde daha aktif olmaya yönelteceğini ifade etmiştir. Bu ve bunun gibi nedenler performans değerlendirme uygulamaları için öğrenci ve öğretmen açısından Fen ve Teknoloji dersinin diğer branşlara göre daha uygun olduğunu göstermektedir. Bundan dolayı da Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin daha olumlu görüşler bildirdiği düşünülmektedir.

3.4 Dördüncü Alt Problem: Performans değerlendirme konusundaki görüşler öğretmenlerin kıdemine göre manidar bir fark göstermekte midir?

Performans değerlendirmeye yönelik öğretmen görüşleri arasında kıdeme göre farklılaşma olup olmadığı ki-kare testi kullanılarak belirlenmiştir. Hücrelere yeterli frekans düşmediği için kıdem değişkeni 10 yılın altı ve üstü şeklinde iki kademeli hale getirilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Öğretmen Görüşleri İle Kıdem Değişkenlerine Ait Ki-Kare Testi

Maddeler	Kıdem	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		(χ^2)
		f	%	f	%	f	%	
29.Klasik yöntemlere göre performans değerlendirme yöntemlerinin hem uygulanması hem de değerlendirmesi daha zordur.	10 Yılın altında	61	73	4	5	18	22	15,025*
	10 Yılın Üstünde	30	58	6	10	16	31	
27.Performans değerlendirme kalabalık sınıflarlarda da rahatça kullanılır.	10 Yılın altında	5	6	7	8	71	86	14,602*
	10 Yılın Üstünde	9	17	3	6	40	77	
24.Performans değerlendirme uygulamaları için ders programlarında ve planlarda öngörülen zaman yeterlidir.	10 Yılın altında	20	24	10	12	52	62	13,855*
	10 Yılın Üstünde	19	37	1	2	32	62	
9.Performans değerlendirme yöntemleri öğrencilere çalışma alışkanlıkları kazandırır.	10 Yılın altında	47	56	18	22	19	23	13,812*
	10 Yılın Üstünde	34	65	13	25	6	10	
1.Performans değerlendirme yöntemleri öğrenci çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi verir.	10 Yılın altında	55	65	17	21	12	15	13,091*
	10 Yılın Üstünde	43	83	5	9	5	9	
32.Performans değerlendirme ile ilgili bilimsel yayınlara ulaşmak zordur.	10 Yılın altında	65	79	6	7	12	14	12,868*
	10 Yılın Üstünde	42	82	8	15	2	3	
40.Bir ölçme uzmanının yardımı olmadan performans görevlerini değerlendirmek zordur.	10 Yılın altında	25	30	26	31	32	39	12,829*
	10 Yılın Üstünde	16	31	17	33	19	37	

* p< 0.05

Ankette bulunan yedi maddede öğretmenlerin görüşleri arasında manidar fark ortaya çıkmıştır. Öğretmen görüşleri incelendiğinde; on yıl üstünde görev yapmış öğretmenlerin %58'i klasik yöntemlere göre performans değerlendirme yöntemlerinin hem uygulanmasının hem de değerlendirmesinin daha zor olduğunu düşünürken on yılın altında görev yapmış öğretmenlerin %73'ü bu görüşü desteklemiştir. On yılın üstünde görev yapmış öğretmenlerin %77'sinin reddettiği performans değerlendirme kalabalık sınıflarlarda da rahatça kullanılır ifadesine on yılın altındaki öğretmenlerin %86'sı da katılmamaktadır. Yine on yıl üzerinde görev yapmış öğretmenlerin %62'si performans değerlendirme uygulamaları için ders programlarında ve planlarda öngörülen zaman yeterlidir ifadesine katılmamakta ve on yılın altında görev yapmış olan öğretmenler de aynı oranda bu görüşü reddetmektedir. Fark yok gibi görünmekte olan maddeye on yılın üstünde görev yapmış öğretmenlerin %37'sinin

katıldığı buna karşın on yılın altında görev yapmış olanların yalnızca yüzde 24'ünün bu görüşü desteklediği de dikkat çekmektedir. Benzer biçimde on yılın üstünde görev yapmış öğretmenlerin %65'i performans değerlendirme yöntemleri öğrencilere çalışma alışkanlıkları kazandırır ifadesine katılırken on yılın altında görev yapmış öğretmenler de bu orana yakın %56 oranında görüşü desteklemektedir. Yine on yılın üstünde görev yapan öğretmenlerin %83'ü performans değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrenci çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olduklarını düşünmekte ancak on yıl altında görev yapmış öğretmenlerin yalnızca %65'i bu görüşe katılmıştır. On yılın altındaki öğretmenlerin %82 oranında katıldığı bir başka görüş ise performans değerlendirme ile ilgili bilimsel yayınlara ulaşmak zordur ifadesidir. Bu görüşe on yılın altındaki öğretmenlerde oldukça yüksek bir oranla %79 ile katılmıştır. Aynı şekilde on yılın üstünde görev yapan öğretmenlerin %39'u bir ölçme uzmanının yardımı olmadan performans görevlerini değerlendirmenin zor olduğunu düşünmekte ve on yıl altında görev yapmış öğretmenler de hemen hemen aynı oranda buna katılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre on yılın altında görev yapmış öğretmenler, klasik yöntemlere göre performans değerlendirme yöntemlerinin hem uygulanması hem de değerlendirmesinin daha zor olduğunu düşünmektedirler. Bununla birlikte aynı öğretmenler performans değerlendirme uygulamalarının masraflı olduğunu düşünmektedir. On yılın üstünde görev yapmış öğretmenler de bu görüşlerle aynı yönde ve az da olsa farklı oranda katılmaktadırlar. Yine on yılın üstünde görev yapmış öğretmenler performans değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrencilerin ders başarılarındaki gelişimin daha rahat izlenebildiğini, performans değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrenci çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olduklarını düşünmekte ve on yılın altında görev yapmış öğretmenler bu görüşlere daha düşük oranda da olsa katıldıkları belirlenmiştir. Bulgular genel olarak ele alındığında denilebilir ki performans değerlendirmeye yönelik öğretmen görüşleri arasında kıdeme göre farklılık yoktur. Birkaç maddede farklılık var gibi görünse de aslında görüşlerin yüzdeleri incelendiğinde farkın az olduğu görülmektedir. Belirlenen bu küçük farkların daha kıdemli olan öğretmenlerin performans değerlendirmeye yönelik olarak daha olumlu görüşler bildirmesinden kaynaklandığı gözden kaçmamıştır. Benzer biçimde Bol vd. (2002) çalışmalarında alternatif değerlendirme ile kıdem arasında önemli ve olumlu bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Genel anlamda deneyimli öğretmenlerin

alternatif değerlendirme yöntemlerini daha sık kullandıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Toparlı Kabak (2009) ise Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile gerçekleştirdiği çalışma sonucunda performans değerlendirmeye ilişkin görüşlerle ilgili kıdeme göre önemli bir farklılık bulunmadığını belirtmiştir. Benzer olarak Gözüm (2008) 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre ürün dosyasıyla ilgili birçok konuda benzer düşüncede oldukları sonucuna varmıştır. Ancak araştırma sonucundan farklı olarak; Oğuz (2008) tarafından yapılan çalışma sonucunda da sınıf öğretmenlerinin performans görevlerine ilişkin görüşlerinde kıdeme göre anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Aynı şekilde Bedir (2009) araştırmasında öğretmenlerin performans değerlendirme yöntemine yönelik tutumlarının kıdemlerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemiştir. Benzer biçimde Daniel ve King (1998) çalışmaları sonucunda öğretmenlerin kıdemleri açısından incelendiklerinde aralarında anlamlı bir bilgi ve beceri farkı olmadığını saptamıştır. Yeni ya da deneyimli öğretmenlerin benzer ölçme ve değerlendirme bilgi ve becerisine sahip oldukları belirlemiştir. Okur (2008) ise araştırmasında ilköğretim 4. ve 5. sınıf Fen ve Teknoloji dersi öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmaları konusundaki görüşlerinin hizmet yılı değişkenlerine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonuçları arasındaki bu farkların nedenlerinin örneklemini oluşturan öğretmenlerin birbirine benzer özelliklerde olmamaları, öğretmen sayılarının kıdem için belirlenmiş kademelere (10 yıl altı-üstü) eşit dağılmaması, araştırma yapılan sınıf düzeylerinin farklılık göstermesi olduğu düşünülmektedir.

3.5 Beşinci Alt Problem: Performans değerlendirme konusundaki görüşler öğretmenlerin görev yaptığı okulların bulunduğu yerleşim merkezine göre manidar bir fark göstermekte midir?

Performans değerlendirmeye yönelik öğretmen görüşleri arasında okulların bulunduğu yerleşim merkezine göre farklılaşma olup olmadığı ki-kare testi kullanılarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9: Öğretmen Görüşleriyle Yerleşim Merkezi Değişkenine Ait Ki-Kare Testi

Maddeler	Yerleşim	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		(χ^2)
		f	%	f	%	f	%	
26.Performans değerlendirmeden sonra yapılan puanlama güvenilir değildir.	Kent	25	34	19	26	30	40	9,534*
	Köy	7	11	18	30	36	59	
22.Performans değerlendirme uygulamalarında sonuçların geçerliği düşüktür.	Kent	23	31	11	15	40	54	8,850*
	Köy	11	18	22	36	28	46	
33.Performans değerlendirme, öğrenci çalışmalarının nesnel/yansız puanlanmasını sağlar.	Kent	31	42	27	37	16	22	6,880*
	Köy	39	64	12	20	10	16	
34.Performans değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrencilerin ders başarılarındaki gelişim daha rahat izlenebilir.	Kent	45	61	11	15	18	24	6,617*
	Köy	32	52	20	33	9	15	
27.Performans değerlendirme kalabalık sınıflarlarda da rahatça kullanılır.	Kent	12	16	6	8	56	75	6,359*
	Köy	2	4	4	7	55	89	
29.Klasik yöntemlere göre performans değerlendirme yöntemlerinin hem uygulanması hem de değerlendirmesi daha zordur.	Kent	47	63	3	4	24	32	6,270*
	Köy	44	72	7	11	10	16	
8.Performans değerlendirme yöntemleri klasik yöntemlere göre daha fazla zaman alır.	Kent	43	58	9	12	22	30	6,215*
	Köy	49	81	3	5	11	18	

* p< 0.05

Ankette yer alan yedi maddede kentte çalışan ve köyde çalışan öğretmenlerin görüşleri arasında manidar fark ortaya çıkmıştır. Öğretmen görüşleri incelendiğinde; köyde çalışan öğretmenlerin %59'u performans değerlendirmeden sonra yapılan puanlamanın güvenilir olmadığını düşünürken kentte çalışanların yalnızca %40'ü böyle düşünmektedir, ayrıca bu ifadeye köyde çalışan öğretmenlerin yalnızca %11'i olumlu görüş bildirmişken kenttekilerin %34'ü olumlu görüş bildirmiştir. Köyde çalışan öğretmenlerin %46'sı performans değerlendirme uygulamalarında sonuçların geçerliği düşüktür ifadesini reddetmekte ve kentte çalışan öğretmenlerin de hemen, hemen yarısı %54'ü bu ifadeye katılmamaktadır, ayrıca bu ifadeye köyde çalışan öğretmenlerin yalnızca %18'i olumlu görüş bildirmişken kenttekilerin %31'i olumlu görüş bildirmiştir. Köyde çalışan öğretmenlerin %64'ü performans değerlendirme ile öğrenci çalışmalarının nesnel puanlandığını düşünmekte iken kentte çalışanların

%42'si bu görüşü desteklemektedir. Köyde görev yapan öğretmenlerin %52'si performans değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrencilerin ders başarılarındaki gelişimin daha rahat izlenebildiğini düşünmekte, kentte çalışanların da %61'i onların bu görüşüne katılmaktadır. Yine köyde çalışan öğretmenlerin % 89'unun katılmadığı performans değerlendirme kalabalık sınıflarlarda da rahatça kullanılır ifadesine kentte çalışan öğretmenlerin de büyük çoğunluğu %75'i katılmamıştır. Benzer olarak köyde çalışan öğretmenlerin %72'sinin katıldığı klasik yöntemlere göre performans değerlendirme yöntemlerinin hem uygulanması hem de değerlendirmesi daha zordur ifadesine kentte çalışan öğretmenlerin %63'ü katılmıştır. Son olarak yine köyde çalışan öğretmenlerin %81'i performans değerlendirme yöntemlerinin klasik yöntemlere göre daha fazla zaman aldığını düşünmekte iken kentte çalışanların yalnız %58'i böyle düşünmektedir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde köy okullarında çalışan öğretmenlerin performans değerlendirmenin öğrenci çalışmalarının nesnel/yansız puanlanmasını sağladığını ve performans değerlendirme sonunda yapılan puanlamanın güvenilir olduğunu düşünürken bu öğretmenlere kent okullarında çalışan öğretmenler aynı oranda katılmamışlardır. Buna karşın yine köy okullarında çalışan öğretmenler performans değerlendirmenin klasik yöntemlere göre daha fazla zaman aldığından, sınıf yönetimini zorlaştırdığını ve performans değerlendirme sırasında öğrencilerin çalışmanın amacından sapabildiğinden ve performans değerlendirmenin öğrenci gelişimini izlemek için tek başına yeterli olmadığından şikayet etmektedirler. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler de köy okullarında görev yapan öğretmenlerin okullarında yeterli olanak olmaması ve birleştirilmiş ve kalabalık sınıflar oluşundan dolayı performans değerlendirme uygulamaları sırasında daha fazla sorunla karşılaştıklarını ortaya çıkarmıştır. Onlara göre performans değerlendirme hem zaman alıcı hem de zordur. Aynı zamanda öğretmenlere göre köydeki velilerin gelir düzeyleri düşünüldüğünde performans değerlendirme masraflıdır ve görev yaptıkları sınıflar kalabalık olduğu için uygulanması da pek mümkün değildir. Görüldüğü gibi köyde çalışan öğretmenlerin kentte çalışanlara göre performans değerlendirmenin uygulanmasında karşılaştıkları sorunlar daha fazladır. Aslında bu beklenen bir sonuçtur. Çalışma sırasında anket geliştirme sürecinde dokuz tanesi köy okulunda beş tanesi de kentte görev yapan toplam 14 öğretmenle görüşülmüştü. Böylesine bir seçimin nedeni de köy okullarında alternatif değerlendirme yöntemlerinin

uygulanabilirliğine yönelik daha fazla sorun yaşandığının düşünülmesiydi. Gerçekten de dokuz köy öğretmeniyle anket hazırlama sürecinde yapılan görüşmeler sırasında kentte çalışanlara oranla çok daha fazla sorun belirlenmiştir. Yukarıda belirtilen sorunlara ek olarak, okulların fiziki koşulları, malzeme yetersizliği, kaynaştırma öğrencilerinin ve zihinsel yetersizlikleri olan öğrenci sayısının fazlalığı gibi sorunlardan bahseden öğretmenler sınıf yönetimini sağlayabilmek için klasik yöntemleri daha çok tercih ettiklerinden bahsetmişlerdir. Öğretmenlerin böyle düşünmesinde performans değerlendirmeye yönelik bilgi ve deneyim eksikleri de rol oynamış olabilir. Çünkü yapılan bazı araştırmalar göstermektedir ki alternatif değerlendirme yöntemlerinin kullanılması ile öğrencinin de değerlendirme sürecine dahil edilmesi verimliliği arttırdığı gibi sınıf yönetimini de kolaylaştırmaktadır (Jonson,1999; Smith, 2002). Öğretmenlerin bilgi ve deneyim eksikliğinin yanı sıra kaygı düzeylerinin yüksek olması da bu şekilde bir tercihte bulunmalarına neden olabilir. Zhang ve Burry Stock (2003) öğretmenlerin eğitim düzeyleri ve konu alanlarına göre uyguladıkları değerlendirme yöntemlerini inceledikleri çalışma sonucunda sınıf yönetimi ve mesleki yeterlik konusunda kaygı düzeyi yüksek olan öğretmenlerin en fazla bilgiye sahip oldukları, kendilerini en rahat hissettikleri yöntemlerle ders işlediklerini tespit etmişlerdir. Buna göre risk almayı sevmeyen, girişken olmayan öğretmenler yeni şeyler denemek ve kendini geliştirmektense bildikleri ve rahat hissettikleri sıradan yöntemleri kullanmaktadırlar. Bu ve benzer nedenlerden ötürü köyde çalışan öğretmenler kenttekilere nazaran performans değerlendirmenin uygulanabilirliğine yönelik olarak daha olumsuz görüşler bildirmişlerdir. Bu sonuca karşın Toparlı Kabak (2009) Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile gerçekleştirdiği çalışma sonucunda performans değerlendirmeye ilişkin görüşlerle ilgili görev yapılan okulun yerleşim yerine göre önemli bir farklılık bulunmadığını belirtmiştir. Sonuçlarda görülen bu farklılığın nedeninin çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin özelliklerinin farklı olmasından ya da çalışılan okulların olanaklarının farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yine köy ve kentte çalışan öğretmenlerden eşit sayıda seçilmemiş olması bu farklılığın nedenleri arasında gösterilebilir.

3.6 Altıncı Alt Problem: Öğretmenlerin performans değerlendirme ile ilgili karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

Performans değerlendirme ile ilgili öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları belirlemek için, öğretmenlerle tam yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Daha sonra da bu görüşmelerin içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi için önce görüşmelerin çözümlemesi yapılmış ardından toplam 20 öğretmenin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplardan frekansı yüksek olandan düşük olana doğru tüm sorunlar listelenerek Tablo 10'da verilmiştir. İçerik analizi sonucunda belirlenen sorunlar içerik, uygulama, değerlendirme olmak üzere üç tema altında toplanmış ve yorumlanmıştır.

a) İçerik boyutuna ilişkin karşılaşılan sorunlar;

İfade edilen sorunlardan da anlaşılabacağı gibi öğretmenler, öğrencilerin performans görevlerini hazırlarken yaşadıkları sorunlardan dolayı performans değerlendirmenin sağlıklı bir biçimde yapılamadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre; öğrencilerin sık, sık konunun amacından sapmaları ve etkinliklere yeterince önem vermemesi, velilerin ilgisizliği ve verilen performans görevlerini zor ve masraflı bulmaları, öğrencilerin yapması istenen çalışmaların çoğunlukla veliler tarafından yapılması, öğrencilerin verilen sürenin yetersiz oluşundan yakınması, ders ve çalışma kitaplarındaki etkinliklerin öğrenciler tarafından sıkıcı bulunması ve öğrenci seviyesine uygun olmaması en sık karşılaşılan sorunlardır. Bulgular incelendiğinde karşılaşılan sorunların temelinde konu alanına uygun yöntemin doğru seçilememesi, öğrencilere çalışmalarında etkin rehberlik yapılamaması, öğrencilere çalışma alışkanlığı ve planlama yapma becerisi kazandırılmamış olması, öğrenciyi sınırlandıracak konu alanından uzaklaşmasını engelleyecek yönergelerin verilmemesi, öğrencilerin çalışma öncesinde güdülenmemesi gibi nedenlerin yattığı düşünülmektedir. Yapılan araştırmalarda da bu araştırmanın bulgularına benzer olarak öğrencilerin performans görevlerine ilişkin başarısızlık korkusu taşıdığı; velilerin performans görevlerini üstlendiği; performans görevlerinin veli ve öğretmene maddi yük getirdiği görülmüştür (Güvey, 2009; Gözüm, 2008; Anıl ve Acar, 2008).

Tablo 10: Öğretmenlerin Performans Değerlendirme İle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar

Tema	Sorun	f	%
İçerik	Verilen performans görevlerinin sınırları iyi belirlenmediğinde öğrencilerin konudan sapabilmeleri	13	65
	Performans görevlerinin masraflı olduğunun düşünülmesi	11	55
	Öğrencilerin performans görevlerini zor bulması ve velilerine yaptırması	9	45
	Performans değerlendirme sırasında kullanılan dereceli puanlama anahtarı vb araçlara dair bilgi eksikliği yaşanması	6	30
	Öğretmen kılavuz kitaplarında öngörülen performans görevlerinin öğrencilerin seviyesine uygun olmaması	5	25
	Ders kitaplarında ve programlardaki performans değerlendirme etkinliklerinin öğrenci ilgisini çekmemesi	4	20
Uygulama	Performans değerlendirme araç ve yöntemlerinin seçiminde zorluk yaşanması,	18	90
	Ders saatlerinin performans değerlendirme etkinliklerini yapabilmek için yeterli olmaması,	18	90
	Performans görevlerini öğrencilerin yeterince önemsememesi	11	55
	Öğrencilerin çalışma sürecini doğru planlayamaması ve belirlenen sürede performans görevlerini tamamlayamaması	11	55
	Sınıf içi performans değerlendirme etkinlikleri sırasında sınıf yönetiminin zorlaşması	6	30
	Performans görevlerinin bireysel değil tüm öğrencilere yönelik verilmesi. Bunun sonucunda öğrenciler arasında kopyanın görülmesi,	5	25
	Velilerin eğitim düzeylerinin düşük olmasından dolayı öğrencilere sınıf dışı etkinliklerde yeterince rehberlik edememeleri,	4	20
	Okullardaki fiziki koşulların yetersiz olmasından dolayı laboratuvar, drama gibi uygulamaların yapılamaması,	3	15
	Okullarda servis aracı olmamasından dolayı sınıf dışı etkinlik (gezi, gözlem, sergi vb) yapılamaması,	3	15
Değerlendirme	Öğrencilerin performans değerlendirme sürecinde hazırladıkları tüm dökümanların değerlendirilmesinin zaman alıcı olması	16	80
	Performans görevlerini değerlendirmenin zaman alıcı olması	16	80
	Değerlendirme araçlarının hazırlanmasının uzun zaman alması,	11	55
	Öğrenci çalışmalarında bulunan gereksiz uzunluktaki metinlerin performans görevlerinin değerlendirilmesini güçleştirilmesi,	8	40
	Performans görevlerinde öğrencilerden alınan dönütlerin birbirine benzer olmasından dolayı belirlenen değerlendirme ölçütlerinin tamamının kullanılamaması,	6	30
	Performans değerlendirme sonunda bireysel farklılıkların farkında olmayan öğrencilerin birbirlerinin notlarını kıyaslaması ve bunun sonucunda puanlayıcıya duyulan güvenin azalması	5	25
	Sınıf dışı etkinlikler (gezi, gözlem, sergi vb) sırasında öğrencileri gözlemlenmenin ve değerlendirmenin güç olması,	3	15

b) Uygulama boyutuna ilişkin karşılaşılan sorunlar;

İfade edilen sorunlardan da anlaşılacağı gibi öğretmenler, uygulama sırasında uygun yöntemin seçilememesi ve bilgi eksikliğinden dolayı hem zaman kaybedildiğini hem de performans değerlendirmenin verimli yapılamadığını belirtmişlerdir. Performans görevlerinin uygulanması ile ilgili olarak, öğretmenlerin bilgi eksikliği sorunu yaşamaktadır. Flowers, Browder, Spooner ve Delzell (2005) yaptıkları araştırmada, alternatif değerlendirme uygulamalarının verimliliğini düşüren en önemli etkeni, hem öğrenci hem de öğretmenlerin alternatif değerlendirme teknikleri ile ilgili yeterli bilgilerinin olmaması olarak belirlemişlerdir. Performans değerlendirme uygulamaları sırasında öğretmenlere göre; araç ve yöntem seçiminde zorluk yaşanması, velilerin öğrencilere etkin rehberlik edememeleri, ders saatleri ve okullardaki fiziki koşulların yetersizliği, öğrencilerin çalışma planını doğru yapmaması ve iş yükünün çalışmanın sonuna birikmesi, performans değerlendirme etkinlikleri sırasında sınıf yönetiminin zorlaşması, öğrencilerin internetten ve birbirinden kopya çekmesi en sık karşılaşılan sorunlardır.

Bulgular incelendiğinde performans değerlendirmenin uygulama boyutunda karşılaşılan bu sorunların temelinde başta öğrenci kaynaklı sorunlar dikkat çekmektedir. Wolf (2005) performans değerlendirme ile ilgili sorunlarda öğrencilerden beklenen performansın onların ihtiyaçları dikkate alınmadan belirlenmesinin ve seçilecek performans görevinin her öğrenci için bireysel olmamasının etkili olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra amaçların ve ölçütlerin öğrenciye tam olarak belirtilmemesinin de öğrenci kaynaklı sorunları oluşturduğu düşünülmektedir. Sıklıkla belirtilen bir başka sorun ise zaman sorunu yaşanmasıdır. Bu sorunun da yine öğretmenin uygulamayı zamanında bitirebilmek için iyi bir planlama yapamaması, sınıf içi ve dışı etkinlikler öncesinde etkinlik çizelgeleri ve çalışma planları hazırlamamasından kaynaklandığı söylenebilir bunun yanı sıra programlarda öngörülen sürenin ve ders saatlerinin gözden geçirilmesi faydalı olacaktır. Öğretmenlerin bilgi ve deneyim eksikliği yaşamaları sorunu da üniversitelerden ve Milli Eğitim Müdürlüklerinden kaynaklanan sorunlar olarak ele alınabilir. Öğretmenlerin mezun olduktan sonra ve öğretmenlik mesleğini yaptıkları sırada karşılaştıkları bilgi eksikliği üniversitelerin verdiği ölçme ve değerlendirme eğitiminin niteliğini tartışmaya

açık hale getirmektedir. Öğretmen yetiştiren programlarda ölçme ve değerlendirme dersinin kaldırılmış olması “yeni ölçme ve değerlendirme yaklaşımları”yla ilgili bilgilerin uygulamaya konmasını ve yaygınlaştırılmasını oldukça zorlaştırmaktadır. Bu olumsuz etkenlere rağmen yeni ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öneminin vurgulanması ve öğretmenlerin bilgilendirilerek kullanımının yaygınlaştırılması okul eğitimine katkı getirecektir (Erman Aslanoğlu ve Kutlu, 2003). Bunun yanı sıra yetersiz hizmet içi eğitim ve öğretmene kılavuzlu edecek kaynakların yetersizliği öğretmenlerin bilgi eksikliği yaşamasının altında yatan diğer nedenler olabilir. Sağlam Arslan, Avcı ve İyibil (2008) çalışmalarında öncelikle eğitim fakültelerinde ‘Öğretimde Planlama ve Değerlendirme’ dersi kapsamında kullanılan kaynak kitapları incelemişler ve kitaplarda alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanımına yönelik açıklayıcı bilgilere yeteri kadar yer verilmediği ve bu yöntemlerin kullanımı hakkında öğretmen adaylarının yeterli bilgiye sahip olmadıklarını saptamıştır. Kuran ve Kanatlı (2009) yaptıkları araştırma sonucunda öğretmenler tarafından en fazla dile getirilen sorunun, öğrenciler ile velilerin performans değerlendirmeye yönelik ilgisizliği ve bu konuda yeterli bilgi sahibi olmamaları olarak belirlemişlerdir. İşte belirtilen bu ve benzeri sorunların kaynaklarının doğru bir biçimde belirlenmesi ve çözülmesi de öğrencilerin ve dolayısıyla öğretmenlerin yaşadıkları sorunları azaltacak ve performans değerlendirmenin daha sağlıklı bir biçimde yapılabilmesini sağlayacaktır.

c) Değerlendirme boyutuna ilişkin karşılaşılan sorunlar;

İfade edilen sorunlardan da anlaşılacağı gibi öğretmenler, ölçme ve değerlendirme aşamasında öğrencilerin yaptıkları performans görevlerinin değerlendirilmesinin uzun zaman aldığını ve bunun iş yükünü arttırdığını belirtmişlerdir. Performans değerlendirme etkinliklerinin değerlendirilmesi aşamasında öğretmenlere göre; öğrenciler tarafından hazırlanan performans görevlerinin gereksiz uzunlukta olması ve bunları değerlendirmenin zaman alması, değerlendirme ölçeklerinin hazırlanmasının zor olması, düşük puan alan öğrencilerin puanlama sonucunda öğretmene duydukları güvenin azalması, sınıf dışı etkinliklerde öğrencileri yönetmekten gözlem yapma ve değerlendirmeye yeterince zaman ayrılamaması en sık karşılaşılan sorunlardır.

Bulgular incelendiğinde göze çarpan ilk sorun performans görevlerinin değerlendirilmesinin zaman alıcı ve zor olmasıdır. Bu sorunun kaynağında öğretmenlerin dereceli puanlama anahtarı hazırlanması ve kullanımı konusunda bilgi ve deneyim eksikliği yaşamları yatmaktadır. Bilindiği gibi internet ortamında birçok dereceli puanlama anahtarı örneği bulunmaktadır. Bu örnekler bir dereceli puanlama anahtarının yapısının ne olduğu ve nasıl kullanıldığı hakkında öğretmenleri bilgilendirmesi açısından önemlidir. Fakat bunların olduğu gibi kullanılması da doğru değildir. Nitekim bazı öğretmenler bu tür puanlama anahtarlarını aynen kullanarak öğrencilerine not vermektedirler. Oysa bu tür araçların geliştirilmesi kadar kullanılması da uzmanlık istemektedir. Bunun yanında bazı öğretmenler dereceli puanlama anahtarını kullanmayı kendilerine bir yük olarak görmekte ve puanlama işlemini gelişigüzel yapabilmektedirler (Erman Aslanoğlu ve Kutlu, 2003). Buna göre ölçülmek istenen davranışa yönelik uygun araç ve yöntemin seçilememesi de sorun kaynaklarından biri olabilir. Bu sonuca benzer biçimde Şenel Çoruhlu, Er Nas ve Çepni (2009) araştırmalarında öğretmenlerin, alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadan programı uygulamaya başladıkları, öğrenci ürün dosyasının tutturulması ve değerlendirilmesi gibi konularda bilgi ve beceri sahibi olmadıklarından problemlerle karşılaştıkları sonucuna varmışlardır. Bir diğer sorun ise kullanılan ölçme araçlarına ve puanlayıcıya duyulan güvenin düşük olmasıdır. Bu sorunun da öğretmenlerin performans değerlendirme süreci için yapacakları ölçme öncesinde amaçları doğru belirleyip buna göre ölçme araçlarının kapsam geçerliğini arttırıcı önlemler almaması ve puanlama sürecine öz değerlendirme ve akran değerlendirme gibi yöntemlerle öğrencileri de dahil etmemesi gibi nedenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğretmenlerin değerlendirme boyutunda yaşadıkları bir başka sorun da kullanılacak araçlarla ilgili bilgi eksikliği çekmeleridir. Bu sorunun da öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme bilgisi eksikliği yaşamaları ve elde edilen verilerin nasıl bir değerlendirme sürecine tabi tutulması gerektiği gibi konularda bilgi sahibi olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğrenciler tarafından hazırlanan performans görevlerindeki gereksiz şişkinlik ve iş yükünün artması da öğretmenlerin şikayet ettiği bir başka sorundur. Buna da öğretmenlerin çalışma öncesinde öğrencilere yapacakları çalışma ile ilgili onlardan ne beklediğini tam olarak anlatamaması ve sınıf içinde yeterince örnek çalışmaya yer vermemesi neden olmuş olabilir. Son olarak da öğretmenlerin sınıf dışı etkinliklerde doğru bir değerlendirme yapamamasının nedeni olarak da öğrencileri gezi öncesi

yeterince bilgilendirmemek, onları yapılacak sınıf dışı etkinlik ile ilgili yeterince güdüleyememek, gözlem formları hazırlanmasında ve uygulanmasında sorun yaşamak gibi nedenler sayılabilir.

3.7 Yedinci Alt Problem: Öğretmenlerin performans değerlendirme ile ilgili sorunlarına getirdikleri çözüm önerileri nelerdir?

Öğretmenler performans değerlendirme ile ilgili karşılaştıkları sorunlara birçok çözüm önerisi getirmiştir. Öğretmenlerin getirdikleri çözüm önerileri sorunlara yönelik olmakla birlikte birden fazla öğretmen tarafından tekrar edilmediği için gruplandırılmamış ve frekans tablosu oluşturulamamıştır. Bu çözüm önerilerinden sorunu çözmeye yönelik, gerçekçi ve özgün olanlar aşağıda listelenmiştir.

a) İçerik boyutuna ilişkin karşılaşılan sorunlara getirilen çözüm önerileri şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrencilerin konudan sapmamaları için verilen performans görevlerinin sınırları öğrencilere belirtilmelidir.
- Verilen performans görevleri öğrenci için çok fazla maddi yük oluşturmayacak şekilde seçilmelidir.
- Velilerin öğrencilerin görevlerini yapmasını engellemek için veli toplantısı düzenlenmesi ve performans görevlerinin öneminden, öğrenciye sağladığı katkılardan bahsetmek gerekmektedir.
- Performans değerlendirme araçları hakkındaki bilgi eksikliğinin giderilmesine yönelik olarak hizmet içi eğitimler verilmeli, öğrenciye uygun performans görevinin seçimi ve dereceli puanlama anahtarı hazırlanması konularında yapılan çalışmalar takip edilmeli ve bilgiler devamlı güncellenmelidir.
- Performans görevleri öğrenci seviyesine uygun olarak, her öğrenci için ayrı, ayrı verilmelidir. Performans değerlendirme etkinlikleri planlanırken öğrencilerin ilgisini çekebilecek, günlük hayatta karşılaşılabilecekleri konular seçilmelidir.
- Eğitim programlarına ve kılavuz kitaplara konulan performans değerlendirme etkinliklerine dair örnekler çoğaltılmalı ve günlük hayatla ilişkili olabilecek etkinlikler seçilmelidir.

Öğretmenler tarafından öne sürülen çözüm önerilerinden de anlaşılacağı gibi öğretmenler, öğrencilerin performans değerlendirme konusunda bilgilendirilmesi ve etkin bir biçimde rehberlik yapılmasıyla öğrencilerin ve dolayısıyla kendilerinin yaşadıkları sorunların azalacağını ve performans değerlendirmenin daha sağlıklı bir biçimde yapılabileceğini belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre; öğrencilere çalışma planlamaları yapılmasında rehberlik edilmesi, performans görevlerinin öğrenci ilgisini çekecek ve her öğrencinin seviyesine uygun olacak şekilde ayrı, ayrı verilmesi, öğrencilerin konudan sapmamaları için öğrenciden beklenen performansın sınırlarının iyi çizilmesi gerekmektedir. Öğrencileri yapacakları performans görevlerinin günlük hayatta karşılaşacakları problemlerin çözümünde ne tür faydalar sağlayacağı anlatılarak güdülenmeleri sağlanmalıdır. Başarılı bir değerlendirme süreci için yapılması gerekenler; ölçülmek istenen hedeflerin doğru bir biçimde belirlenmesi, gerekli yönlendirmelerin yapılması ve süreç içinde ve sonunda dönütler verilmesi olarak sıralanabilir (Perlman, 2002). Bu önerilere ek olarak verilen performans görevlerinin veli ve öğrenci için maddi yük oluşturmamasına özen gösterilmesi, sık, sık veli toplantıları tertiplenmesi ve velilerin her konuda işbirliğinin sağlanması ile karşılaşılabilecek sorunların önlenmesi mümkün olabilir.

b) Uygulama boyutuna ilişkin karşılaşılan sorunlara getirilen çözüm önerileri şu şekilde sıralanabilir:

- Performans görevleri bireysel olmalıdır. Her öğrenci için o öğrencinin ihtiyaçlarına ve becerilerine yönelik performans görevi belirlenmelidir.
- Sınıf dışı etkinlikleri gerçekleştirebilmek için okul yönetimi ve velilerin desteği alınmalıdır.
- Performans değerlendirme etkinlikleri sırasında daha etkin sınıf yönetimi için öğrencilerin dersin başında güdülenmesi ve seviyelerine uygun ilgi çekici konuların seçilmesi gerekir.
- Öğrencilere yapılacak performans görevleri için çizelgeler hazırlatılmalı ve sürecin etkin bir biçimde işlenmesi için rehberlik edilmelidir.
- Öğrenciler performans değerlendirmenin niçin yapıldığı konusunda sınıfta kalma ya da düşük not ile korkutulmamalıdır. Bunun yerine performans

değerlendirmenin akademik başarı, zihinsel beceri, iletişim yeteneği, özgüven vb özellikleri geliştirdiğinden bahsedilerek öğrenciler güdülenmelidir.

- Öğrencilerin performans görevlerini yaparken işin çoğunu son günlere bırakmaması için, yıllık planlarda belirli ders saatleri öğrencilerin performans değerlendirmeye yönelik çalışmalarında ne aşamada olduğuna dair kontrollere ayrılmalıdır.
- Performans değerlendirme etkinliklerine yıllık planlarda daha fazla süre verilmelidir ya da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim programlarına Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler gibi dersler için ek olarak uygulama saatleri koyulmalıdır.
- Performans değerlendirme etkinliklerinin verimli bir biçimde gerçekleştirilmesi için okullarda bulunan fiziki eksikler giderilmelidir. Ya da var olan koşullara uygun etkinliklerin seçilmesi gerekmektedir.
- Performans değerlendirme araç ve yöntemleri ile ilgili hizmet içi eğitimler arttırılmalıdır. Böylece bu yöntemlerin nerelerde ve nasıl kullanılması gerektiği konusunda yaşanan sorunlar en aza indirilir.
- Velilerin yardımcı olamadıkları öğrencilere performans görevleri konusunda rehberlik etmek için okulda bu öğrencilere daha çok zaman ayrılmalıdır.

Öğretmenler tarafından öne sürülen çözüm önerilerinden de anlaşılacağı gibi öğretmenler, öğrencilere verilen performans görevlerinin ihtiyaca yönelik olması, dersin başında öğrencilerin güdülenmesi, uygulamayı zamanında bitirebilmek için iyi bir planlama yapılmasıyla öğrencilerin ve dolayısıyla kendilerinin yaşadıkları sorunların azalacağını ve performans değerlendirmenin daha sağlıklı bir biçimde yapılabileceğini belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre; performans görevlerinin öğrenciye özel ve bireysel olmasına dikkat edilmesi, öğrencilerin performans değerlendirmenin neden yapıldığı konusunda ikna edilmesi, sınıf içi ve dışı etkinlikler öncesinde planlamanın iyi yapılması, programlarda öngörülen sürenin ve ders saatlerinin arttırılması, okullardaki fiziksel eksiklerin giderilmesi, bilgilendirici hizmet içi eğitimlerin sıklaştırılması karşılaşılan sorunları azaltmak için yapılması gerekenlerdir.

c) Değerlendirme boyutuna ilişkin karşılaşılan sorunlara getirilen çözüm önerileri şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrencilerin hazırlamış olduğu performans görevlerini etkin bir biçimde değerlendirebilmek için dereceli puanlama anahtarı hazırlanmalı ve buna göre puanlanmalıdır.
- Performans değerlendirme sonucunda belirlenen ölçütlerin tamamını gözlemleyebilmek için o ölçütlerle örtüşecek uygun performans görevleri verilmelidir.
- Öğrencilerin performans görevlerindeki gereksiz kısımları önlemek için çalışma kitabından örnek bir çalışmalar yapılmalıdır.
- Pratik ve hızlı bir değerlendirme için öğrencilerin çalışmalarının değerlendirilmesi sırasında puanlama anahtarı kullanılmalıdır.
- Değerlendirme araçlarını hazırlarken ilgili etkinlik için en uygun araç seçilmelidir. Böylece zaman verimli kullanılmış olur.
- Sınıf dışı etkinlikler sırasında öğrencileri düzgün şekilde değerlendirebilmek için gözlem formları kullanılmalıdır.
- Performans değerlendirme sürecinin başında öğrencilere değerlendirme ölçütleri verilmelidir.

Öğretmenler tarafından öne sürülen çözüm önerilerinden de anlaşılacağı gibi öğretmenler, performans görevlerinin hızlı ve pratik değerlendirilmesi amacıyla dereceli puanlama anahtarlarının hazırlanması ve her etkinlik için en uygun yöntem ve aracın ayrı, ayrı belirlenmesiyle yaşadıkları sorunların azalacağını ve performans değerlendirmenin daha sağlıklı bir biçimde yapılabileceğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin iyi bir performans değerlendirme süreci için yapacakları ölçme öncesinde amaçları belirleyip buna göre bir yöntem seçmesi, ölçme araçlarının geçerlik ve güvenirliğinin sağlanması, ölçme türleri bilgisi, elde edilen verilerin nasıl bir değerlendirme sürecine tabi tutulması gerektiği gibi konularda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Öğretmenlere göre; etkin bir değerlendirme için dereceli puanlama ölçeklerinin geliştirilmesi, ölçütlerin doğru bir biçimde belirlenmesi ve puanlamanın buna uygun yapılması, öğrenciler tarafından hazırlanan performans görevlerindeki gereksiz şişkinliği önlemek için sınıf içinde örnek etkinliklere yer verilmesi ve sınıf dışı etkinliklerin değerlendirilmesinde gözlem formları kullanılması karşılaşılan sorunları asgari seviyeye indirmek için yapılması gerekenlerdir.

BÖLÜM IV

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara dayanılarak sonuçlar özetlenmiş ve sonuçlara bağlı bazı önerilerde bulunulmuştur.

4.1 SONUÇLAR

Araştırmanın sonuçları elde edilen bulgulardan yola çıkarak belirlenmiştir. Sonuçlar alt problemlere göre gruplandırılmıştır.

4.1.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Birinci alt problemde öğretmenlerin performans değerlendirmeye yönelik görüşleri belirlenmişti. Buna göre öğretmenlerin performans değerlendirmeye yönelik görüşleri;

1. Performans değerlendirmenin öğrenci kazanımlarına katkısı,
2. Kullanışlılığı,
3. Etkililiği ve
4. Öğretmenlerin performans değerlendirme hakkında bilgilendirilmeleri olmak üzere dört kategoride toplanmıştı.

Öğrenci kazanımları kategorisinde toplanan öğretmen görüşleri genel olarak, performans değerlendirme uygulamalarının öğrenciler için faydalı olduğuna ve onların yalnızca akademik değil, zihinsel ve sosyal özelliklerinin de gelişimini sağladığına işaret etmektedir. Buna göre öğretmenlerin performans değerlendirmenin; öğrenci başarısını arttırdığı, öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerinin ölçülmesinde ve geliştirilmesinde etkili olduğu, öğrencilere çalışma alışkanlıkları kazandırdığı ve öğrencileri sınıf içinde olduğu gibi sınıf dışında da etkin öğrenmeye sevk ettiği görüşünde oldukları sonucuna varılabilir..

Kullanışlılık kategorisinde toplanan öğretmen görüşleri genel olarak, performans değerlendirmenin öğretmenler tarafından çok kullanışlı bulunmadığına işaret

etmektedir. Buna göre öğretmenlerin, performans değerlendirmenin; zaman alıcı ve masraflı olduğu, sınıf yönetimini zorlaştırdığı, öğrencilerin ilgisini çekmekte yetersiz kaldığı, kalabalık sınıflarlarda kullanıma uygun olmadığı ve klasik yöntemlere göre hem uygulanması hem de değerlendirmesinin daha zor olduğu görüşünde oldukları sonucuna varılabilir.

Benzer biçimde performans değerlendirmenin kullanışlılığı çoğu araştırmada tartışma konusu olmuştur (Daniel ve King, 1998; Jonson, 1999; Flowers, Browder, Spooner ve Delzell, 2005; Algan, 2008; Güvey, 2009; Kuran ve Kanatlı, 2009; Çelikkaya, Karakuş, Öztürk Demirbaş, 2010). Araştırmalardan da yola çıkarak performans değerlendirmenin kullanışlı hale gelebilmesi için tek başına bir değerlendirme aracı olarak düşünülmemesi, öğretim süreci ile ilişkili olduğunun unutulmaması ve klasik değerlendirme yöntemleri ile birlikte kullanılması gerekmektedir.

Performans değerlendirmenin etkililiği başlığı altındaki öğretmen görüşleri genel olarak, performans değerlendirmenin oldukça başarılı bir geri bildirim ve dönüt mekanizması olarak görüldüğüne işaret etmektedir. Buna göre öğretmenlerin, performans değerlendirmenin; öğrencilerin eksik yönlerini doğru bir biçimde belirlediği, öğrenci çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi verdiği, yapılan uygulamalarla ilgili geri bildirim almada klasik yöntemlere göre daha ayrıntılı bilgiler elde edilmesini sağladığı, öğrencilerin ders başarılarındaki gelişimin daha rahat izlenmesini sağladığı görüşünde oldukları sonucuna varılabilir. Değerlendirme sonuçlarının geçerliği ve güvenilirliği ile ilgili olarak öğretmen görüşleri genel olarak, performans değerlendirmede sonuçlarının geçerliği ve güvenirliliğinin düşük çıktığına inanıldığını göstermektedir. Buna göre performans değerlendirme ile ölçmek istenilen şeyin sağlıklı bir şekilde ölçülemediği, sonuçların güvenirliliğinin düşük olduğu, değerlendirme sonuçlarının tutarsız olduğu ve puanlayıcıdan puanlayıcıya farklılık gösterdiği öğretmenler tarafından dile getirilen sorunlardır.

Öğretmenlerin performans değerlendirme hakkında bilgilendirilmeleri başlığı altındaki öğretmen görüşleri genel olarak, öğretmenlerin performans değerlendirmenin uygulanması ve değerlendirmesi aşamalarında kendilerini yetersiz ve donanımsız hissettiklerini aynı zamanda deneyim eksikliği yaşadıklarını ortaya koymuştur. Buna göre öğretmenlerin hizmet içi eğitime, kendilerine ölçme ve değerlendirme

konusunda destek olabilecek uzmanlara ve performans değerlendirme ile ilgili yayınlara ulaşma yollarının gösterilmesine ihtiyaçları olduğu söylenebilir.

4.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Performans değerlendirmeye yönelik öğretmen görüşleri arasında mezun olunan fakülteye göre eğitim fakültesi mezunu ve fen edebiyat mezunu öğretmenlerin görüşleri arasında manidar fark ortaya çıkmıştır. Ankette yer alan birçok maddeye verilen cevaplarda mezun olunan fakülteye göre farklılaşma olmuştur. *Eğitim fakültesi mezunu öğretmenleri*;

- Performans değerlendirme yöntemlerinin klasik yöntemlere göre daha fazla zaman aldığını,
- Bir ölçme uzmanının yardımı olmadan performans görevlerini değerlendirmekte zorlandıklarını,
- Performans değerlendirme uygulamalarında zamanın verimli kullanılmadığını,
- Öğretim programında performans değerlendirme için kullanılabilecek etkinlik sayısının yeterli olmadığını,
- Performans değerlendirmenin hem uygulanması hem de değerlendirmesinin zor olduğunu,
- Performans değerlendirmenin öğrencilerin sosyal ilişkilerindeki gelişimlerine yeterince katkı sağlamadığını,
- Performans değerlendirmenin masraflı olduğunu düşünmektedirler.

Araştırma sonucunda eğitim fakültesi mezunlarının performans değerlendirmeye ilgili fen edebiyat mezunlarına göre daha olumsuz görüşlere sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

4.1.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Performans değerlendirmeye yönelik öğretmen görüşleri arasında branşa göre Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri arasında manidar fark ortaya

çıkmiştir. Ankette yer alan birçok maddeye verilen cevaplarda branşa göre göre farklılaşma olmuştur. *Fen ve Teknoloji öğretmenleri*;

- Performans değerlendirmenin öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerini geliştirdiğini,
- Öğrenci başarısını arttırdığını,
- Hizmet içi eğitimlere daha fazla önem verilmesi gerektiğini,
- Bu yöntemlerin klasik yöntemlerden daha zor olmadığını,
- Performans değerlendirme sayesinde öğrencilerin bilimsel süreç becerilerinin geliştiğini,
- Değerlendirme ölçütlerinin önceden verilmezse öğrencilerin konudan sapabileceğini,
- Öğretmenleri Milli Eğitim Müdürlüklerindeki, öğretmenleri ölçme ve değerlendirme konusunda bilgilendirip, destek olabilecek uzman sayısının yeterli olmadığını,
- Performans değerlendirme ile ilgili bilimsel yayınlara ulaşmanın zor olduğunu,
- Performans değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrencilerin ders başarılarındaki gelişimin daha rahat izlenebileceğini düşünmektedirler.

4.1.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Performans değerlendirmeye yönelik öğretmen görüşleri arasında kıdeme göre birkaç görüş dışında belirgin bir fark olmadığı belirlenmiştir. On yılın altında görev yapmış öğretmenler klasik yöntemlere göre performans değerlendirme yöntemlerinin hem uygulanması hem de değerlendirmesinin daha zor olduğunu, performans değerlendirme uygulamalarının masraflı olduğunu düşünmekte on yılın üstündeki öğretmenlerde aynı yönde ancak daha düşük yüzdelerle bu görüşe katılmıştır. On yılın üstünde görev yapmış öğretmenler performans değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrencilerin ders başarılarındaki gelişimin daha rahat izlenebildiğini, performans değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrenci çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olduklarını düşünmekte ve on yılın altında görev yapmış öğretmenler de bu görüşlere daha düşük oranda da olsa katılmaktadır. Bu birkaç görüş etrafında aynı oranda olmasa da birleşen öğretmenler diğer maddelerde

genelde ortak görüş sahibidirler. Sonuçta performans değerlendirmeye yönelik öğretmen görüşleri arasında kıdeme göre belirgin bir farklılık tespit edilmemiştir.

4.1.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Performans değerlendirmeye yönelik öğretmen görüşleri arasında okulların bulunduğu yerleşim merkezine göre kentte çalışan ve köyde çalışan öğretmenlerin görüşleri arasında manidar fark ortaya çıkmıştır. Ankette yer alan birçok maddeye verilen cevaplarda okulların bulunduğu yerleşim merkezine göre farklılaşma olmuştur. *Köy okullarında çalışan öğretmenler;*

- Performans değerlendirmenin klasik yöntemlere göre daha fazla zaman aldığını,
- Performans değerlendirmenin sınıf yönetimini zorlaştırdığını,
- Performans değerlendirme sırasında öğrencilerin çalışmanın amacından sapabildiğini,
- Performans değerlendirmenin öğrenci gelişimini izlemek için tek başına yeterli olmadığını
- Okullarında yeterli olanak olmaması ve birleştirilmiş ve kalabalık sınıflar oluşundan dolayı performans değerlendirme uygulamaları sırasında daha fazla sorunla karşılaştıklarını
- Performans değerlendirmenin hem zaman alıcı hem de zor olduğunu,
- Köydeki velilerin gelir düzeyleri düşünüldüğünde performans değerlendirme masraflı olduğunu ifade etmişlerdir.

Görüldüğü gibi köyde çalışan öğretmenlerin kentte çalışanlara göre performans değerlendirmenin uygulanmasında karşılaştıkları sorunlar daha fazladır. Aslında bu beklenen bir sonuçtur. Köy okullarında öğretmen ve öğrencilere sunulan olanaklar ne yazık ki kent okulları ile eşdeğer değildir. Bu ve benzer nedenlerden ötürü köyde çalışan öğretmenler kenttekilere nazaran performans değerlendirmenin uygulanabilirliğine yönelik olarak daha olumsuz görüşler bildirmişlerdir.

4.1.6 Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Öğretmenler performans değerlendirme ile ilgili birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar içerik, uygulama ve değerlendirme başlığı altında toplanmıştır.

İçerik ile ilgili sorunlardan en çok ifade edilen sorun öğrencilerin belirlenen konudan sapmalarıdır. Öğretmenler bu sorunun kaynağı olarak verilen performans görevinin sınırlarının iyi belirlenmemesini göstermiştir. Bir diğer sorun performans değerlendirme sırasında verilen performans görevlerinin gerçekleştirilmesinin masraflı ve zaman alıcı olmasıdır. Öğrencilerin performans görevlerini zor bulması ve velilerine yaptırması da öğretmenlerin sıkça yakındığı diğer sorunlardır

Uygulama ile ilgili sorunlara baktığımızda ise öğretmenlerin en çok sorun yaşadığı konunun Performans değerlendirme araç ve yöntemlerinin seçiminde yaşanan zorluk olduğu göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra ders saatlerinin performans değerlendirme etkinliklerini yapabilmek için yeterli olmaması ve sınıf yönetiminin zorlaşması da sıkça karşılaşılan sorunlardır. Performans görevlerini öğrencilerin yeterince önemsememesi, öğrencilerin çalışma sürecini doğru planlayamaması ve belirlenen sürede performans görevlerini tamamlayamaması da uygulamaya yönelik diğer sorunlardır. Üç boyut karşılaştırıldığında en fazla sorunun uygulamaya yönelik sorunlar olduğu gözden kaçmamaktadır.

Performans görevlerini değerlendirmenin zaman alıcı olması ve değerlendirme araçlarının hazırlanmasının uzun zaman alması olmak üzere değerlendirme boyutu ile ilgili sorunların başında zaman kullanımına ilişkin sorunlar yaşanması gelmektedir. Bunun yanı sıra öğrenci çalışmalarında bulunan gereksiz uzunluktaki metinlerin performans görevlerinin değerlendirilmesini güçleştirmesi de sıkça karşılaşılan bir sorundur. Öğretmenlerin yaşadığı bir başka sorun ise performans değerlendirme araçlarını hazırlamanın zor olması ve uzmanlık gerektirmesi. Son cümleden de anlaşılacağı gibi öğretmenler değerlendirmeye yönelim sorunların kaynağı olarak bilgi ve deneyim eksikliğine işaret etmişlerdir. Öğretmenler özellikle performans değerlendirmeye yönelik bilgi eksikliği yaşamakta buna rağmen performans değerlendirmeyi kullanmaya çalışmaktadırlar. Bu da öğretmenlerin etkin bir süreç gerçekleştirememelerine neden olmaktadır. Öğretmenlerin yeni teknikleri kullanma

bilgi ve becerisine sahip olmamasından dolayı, daha çok bildikleri teknikleri yeni öğretim programına adapte etmeye çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

4.1.7 Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda belirlenen sorunlara yine öğretmenler tarafından birçok çözüm önerisi getirilmiştir. Buna göre öğretmenlerin eldeki olanaklarla birçok sorunun üstesinden gelebildikleri görülmektedir.

İçerik boyutunda karşılaşılan sorunlar, öğrencilere verilen performans görevlerinin sınırlarının ve ölçütlerin öğrencilere belirtilmesiyle, öğrenci ve ailesi için çok fazla maddi yük oluşturmayacak şekilde görevler seçilmesiyle, velilerle işbirliği yapılmasıyla, performans görevlerinin öğrenci seviyesine uygun olarak, her öğrenci için ayrı, ayrı verilmesiyle çözülebilir.

Uygulama boyutunda karşılaşılan sorunlar ise, performans görevlerinin her öğrenci için özel, ihtiyaçlarına ve becerilerine yönelik belirlenmesiyle, öğrencilerin etkinlik öncesi güdülenmesi ve seviyelerine uygun ilgi çekici konuların seçilmesiyle, performans değerlendirme sürecinin etkin bir biçimde işlenmesi için öğrencilere rehberlik edilmesiyle aşılabılır.

Değerlendirme boyutunda karşılaşılan sorunların çözümleri, performans görevlerini etkin bir biçimde değerlendirebilmek için dereceli puanlama anahtarının hazırlanması ve buna göre puanlanması, performans değerlendirme sonucunda belirlenen ölçütlerin tamamını gözlemleyebilmek için o ölçütlerle örtüşecek uygun performans görevlerinin belirlenmesi ve performans değerlendirme sürecinin başında öğrencilere değerlendirme ölçütlerinin verilmesidir.

4.2 ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçlarından yola çıkılarak program geliştirme sürecinde yer alan birimlere yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

Ayrıca araştırmacılar için, ileride yapılacak çalışmalara yol gösterebilecek bazı öneriler sunulmuştur.

4.2.1 Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Eğitim programlarını geliştirmekten sorumlu birimler ve Milli Eğitim Müdürlüklerine yeni programların gelişmesi, daha etkin ve verimli bir biçimde uygulanması sürecinde yardımcı olabileceğini düşündüğümüz öneriler şunlardır:

- Eğitim programlarında yer alan performans değerlendirmeye yönelik etkinliklerin hem niteliklerinin yükseltilmesi hem de niceliklerin artırılması öğretmenlere daha fazla seçenek sunacağından performans değerlendirme sürecinin etkililiğini arttıracakı düşünülmektedir.
- Öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitaplarında yalnızca alıştırmalar değil, performans görevleri, örnek olaylar ve çeşitli problem durumlarına yer verilerek öğrencilerin sınıf içi etkinliklerde öğretmen rehberliğinde performans değerlendirmeden daha fazla yararlanmaları sağlanabilir.
- Eğitim programlarında her ortamda ulaşılabilircek daha basit, ucuz ve pratik olan etkinliklere yer verilmelidir. Böylece performans değerlendirmenin masraflı olmasının önüne geçilebilir.
- Sınıf mevcutları azaltılmalıdır çünkü performans değerlendirmenin kalabalık sınıflarda uygulanması oldukça zordur.
- Öğretmenlerin en büyük problemleri performans değerlendirme ile ilgili yeterince bilgi sahibi olmamalarıdır. Bu sorunu çözmek için öğretmenlere yönelik performans değerlendirme yöntem ve araçları ile ilgili hizmet içi eğitim ve seminerlerin sayısı çoğaltılmalıdır. Bu konuda gerekli olduğu takdirde üniversitelerle işbirliği içinde olunması uzman eksikliği sorununu ortadan kaldırabilir.
- Öğretmenlerin karşılaştığı bir başka önemli sorun ise performans değerlendirme etkinlikleri için eğitim programlarında ön görülen zamanın uygulamada yetersiz oluşudur. Bunun için Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler

derslerinin haftalık saatleri arttırılabilir ya da derslerin içeriği değerlendirme etkinlikleri de göz önüne alınarak düzenlenebilir.

4.2.2 Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bundan sonra yapılacak benzeri çalışmalarda Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler dışındaki branşlarda çalışmalar yapılarak öğretmen görüşleri ve farklı ölçme formatlarına bakış açıları belirlenebilir.
- Yalnızca öğretmen değil öğrenci ve veliler de araştırmaya dahil edilerek eğitim öğretim sürecini oluşturan tüm öznelerin performans değerlendirmeye yönelik görüşleri alınabilir.
- Bu araştırmada öğretmenlerin çözüm önerilerine yönelik görüşlerinden de yararlanarak yapılan performans değerlendirmenin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, M. ve Anıl, D. (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(2), 44-61
- Acar, M. ve Anıl, D. (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Performans Değerlendirme Sürecindeki Değerlendirme Yöntemlerini Kullanabilme Yeterlikleri, Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. TÜBAV, Sayı 3, Sayfa 354-363.
- Acat, M. B. Ve Demir, E. (2007). İlköğretim Programlarındaki Alternatif Değerlendirme Yöntemlerinin Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri. 1. Ulusal İlköğretim Kongresi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, 15-17 Kasım.
- Açıkalın, A. (2002), İnsan Kaynağının Geliştirilmesi, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Akınoğlu, D. (2003).“Gelişim Ve Öğrenme” Çev. Öztürk ve D. Dilek (Editörler)
- Algan, S. (2008). İlköğretim 6. Ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Ölçme Ve Değerlendirme Öğesinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova University, Adana, Turkey
- Andrade, G And Ying D. (2005). "Student Perspectives On Rubric-Referenced Assessment" Practical Assessment Research Evaluation, Cilt: 10, Sayı: 3, Ss.1-11.
- Aşkar P., Paykoç F., Korkut F., Olkun S., Yangın B., Çakıroğlu J. (2005) Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu. 2 Aralık 2011 Tarihinde www.erg.sabanciuniv.edu Adresinden Erişildi.
- Barootchi, N. and Keshavarz, M. H. (2002). Assessment Of Achievement Through Portfolios And Teacher-Made Tests. Educational Research. 44 (3). 279-288.

- Bedir, A. (2009). İlköğretim Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Alternatif Değerlendirme Yöntemlerinden Portfolyoya (Öğrenci Ürün Dosyası) İlişkin Görüş Ve Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Bilen, M. 1999. Plandan Uygulamaya Öğretim. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bol L., Ross, S.M., Nunnery, J.A., Alberg, M.S. :(2002). A Comparison of Teachers'Assessment Practices in School Restructuring Models by Year of Implementation. Journal Of Education For Students Placed At Risk, 7(4), 407-423. Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Browder D.M., Karvonen M., Davis, S, Fallin K., Courtade-Little, G. (2005). The Impact of Teacher Training on State Alternate Assessment Scores. Council for Exceptional Children. 71 (3). 267-282.
- Brualdi, A (1998). Implementing performance assessment in the classroom. Practical Assessment, Research ve Evaluation, 6(2). 23 Eylül 2011 Tarihinde <http://PAREonline.net/getvn.asp?v=6ven=2> adresinden erişildi.
- Büyüköztürk, S., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, S., Demirel, F., (2008) Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi (1. Baskı).
- Cheng, M.H. (2006). Junior Secondary Science Teachers'Understanding and Practice of Alternative Assessment in Hong Kong: Implications for Teacher Professional Development. Mathematics and Tecnology Education. CJSMT/RCESMT 6:3. 227-243. July.
- Cizek, G. J., Fitzgerald, S. M., Rachor, R. E. (1996). Teachers'assessment practices: Preparation, Isolation, and The Kitchen Sink. Educational Assessment, 3(2), 159 179.
- Çakan, M. (2004). Öğretmenlerin Ölçme ve değerlendirme Uygulamaları ve Yeterlik

- Düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37,(2): 99-114.
- Çelikkaya, T., Karakuş U., Ve Öztürk Demirbaş Ç. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Araçlarını Kullanma Düzeyleri Ve Karşılaştıkları Sorunlar. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 11,Sayı 1,Sayfa 57–76.
- Çetin, M. O. (2009). Öğrencilerin Çoktan Seçmeli, Yazılı Yoklama Ve Performans Görevleri İle Ölçülen Fen ve Teknoloji Dersi Başarıları Ve Öğrencilerin Performans Görevlerine İlişkin Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Çiftçi, S. (2010). İlköğretim birinci kademe 4. ve 5. Sınıf öğretmenlerinin performans görevlerine ilişkin görüşleri. İlköğretim Online, 9(3), 934-951.
- Çoşkun, E., Gelen, İ. Ve Kan, M. O. (2009). Türkçe Derslerindeki Performans Ödevleri Konusunda Öğretmen Ve Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(11), 22-55.
- Çömlekçi, N. (2001), Bilimsel Araştırma Yöntemi ve İstatistiksel Anlamlılık Sınamaları, Bilim Teknik Yayınevi, Eskişehir, s. 121, 127, 165, 241.
- Dancer, D. ve Kamvounias, P. (2005). Student involvement in assessment: a Project designed to assess class participation fairly and reliably. Assessment ve Evaluation in Higher Education, 30(4), 445-454.
- Daniel, L. G. ve King, D. (1998). A knowledge and use of testing and measurement literacy of elementary and secondary teachers. Journal of Educational Research, 91 (6), 331-344.
- Demirel, Ö. (2009), Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme (12. Baskı). Ankara Pegem A Yayıncılık.

- Enger, S.K. ve Yager, R. E. (1998). The Iowa Assessment Handbook. Eric Document
 Reproduction Service No: Ed 424286.
[Http://Www.Eric.Ed.Gov/Ericwebportal/Search/Detailmini.jsp? Nfpb=True
 veEricetsearch_Searchvalue_0=Ed424286veEricextsearch_Searchtype_0=
 oveAccno=Ed4_4286](http://www.eric.ed.gov/ericwebportal/Search/Detailmini.jsp?Nfpb=TrueveEricetsearch_Searchvalue_0=Ed424286veEricextsearch_Searchtype_0=oveAccno=Ed4_4286) Adresinden 17.1.2012 Tarihinde Ulaşılmıştır.
- Erman Aslanoğlu A., Kutlu Ö. (2003). Öğretimde Sunu Becerilerinin
 Değerlendirilmesinde Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric) Kullanılmasına
 İlişkin Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Yıl
 2003 Cilt 36 Sayı 1-2
- Flowers C, Delzell L. A., Browder D, Spooner F. (2005). Teachers'Perceptions Of
 Alternate Assessments, The University Of North Carolina At Charlotte,
 Vol:30, No:2, 81–92.
- Gelbal, S. Ve Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin Ölçme Ve Değerlendirme
 Yöntemleri Hakkındaki Yeterlik Algıları Ve Karşılaştıkları Sorunlar. Hacettepe
 Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33, 135-147.
- Gömlüksiz, M.N. (2004). Use Of Education Technology İn English Classes. The
 Turkish Online Journal Of Educational Technology, 3(2)
- Gözüm, S. (2008). İlköğretim 4., 5. Ve 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Derslerinde
 Öğretmen Ve Öğrencilerinin Ürün Dosyası (Portfolyo) Ve İçeriğine İlişkin
 Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Güvey, E. (2009). İlköğretim 1-5. Sınıf Öğretim Programlarında Yer Alan Proje Ve
 Performans Görevlerine İlişkin Öğretmen Ve Veli Görüşleri (Eskişehir İli
 Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Osman Gazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Hafner, J.c. and Patti M.H. (2003). *Quantitative Analysis of the Rubric as an
 Assesment Tool: An Empirical study of student Peer-Group Rating.*
 International Journal of Science Education. 25 (12). 1509-1528.

- Hall, B. W. and Hewitt Gervais, C. M. (1999). The Application of Student Portfolios in Primary/Intermediate and Self Contained/Multi Age Team Classroom Environments: Implications for Instruction, Learning, and Assessment. Eric Dokümanı. Servis Numarası: Ed 432598.
- House, D.J. (2002). An investigation of the effects of gender and academic self-efficacy on academic risk-taking for adolescent students. Ph Dissertations, University of Arkansas.
- Jonson, J. L. (1999). Understanding Barries To Teachers'Use Of Alternative Classroom Assessment. (Doktora Tezi). University Of Nebraska.
- Kanatlı, F. (2008). Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri Konusunda Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Kauchak, D. P. ve Eggen, P. D. (2003). Learning ve Teaching Research-Based Methods (4th ED.). Boston: Pearson Education, Inc.
- Kılıç, M. (2002). Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi, Pagem A Yayıncılık, ANKARA
- Korkmaz, H., (2004). Fen ve Teknoloji Eğitiminde Alternatif Değerlendirme Yaklaşımları. Ankara: Yeryüzü Yayınları.
- Korkmaz, Y. (2011). Fen Öğretiminde Rubric Kullanma Eğitiminin Öğretmenlerin Ölçme Ve Değerlendirmeye İlişkin Görüş Ve Uygulamalarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kumandaş, H. ve Kutlu, Ö. (2010). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Performans Görevlerine İlişkin Tutumlarını Etkileyen Faktörler. İlköğretim Online, 9(2), 714-722.

- Kuran, K. Ve Kanatlı, F. (2009). Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri Konusunda Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(12), 209-234.
- Kutlu, Ö; Büyüköztürk, Ş; Doğan, C. D. (2007) İlköğretim Öğretmenlerin Yeni Değerlendirme Yöntemlerine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler. 16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 5-7 Eylül 2007 Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Tokat/Türkiye
- Kutlu, Ö., Bilican, S., Yıldırım Ö., (2009). Öğretmenlerin Dereceli Puanlama Anahtarlarına İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Aralık 2009.
- Kutlu, Ö., Doğan C. D. ve Karakaya, İ. (2010). Öğrenci performansının belirlenmesi: Performansa ve portfolyoya dayalı durum belirleme. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Luft, A. (1999). "Rubrics Desing And Use In Science Education" Journal Of Science Teacher Education, Cilt: 10, Sayı: 2, Ss. 107-121.
- Marzano, R. J., Pickering, D., ve McTighe, J. (1993). Assessing student outcomes. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development, 1(5), 37-43.
- Mayring, P. (2000). Qualitative content analysis. <http://217.160.35.246/fqs-texte/2-00/2-00mayring-e.pdf> adresinden 28.1.2012 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. (2005). İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı. Ankara.
- Mehrens, W. A. (1992). Using Performance Assessment for Accountability Purposes. Educational Measurement. 11, (4) 3-9.

- Mertler, C. A. (1999). Assessing Student Performance: A Descriptive Study Of The Classroom Assessment Practices Of Ohio Teachers. *Education*, 120 (2), 285-297.
- Oğuz, Ö. (2008). Matematik Dersi Performans Görevlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Osman Gazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Okur, M. (2008). 4. Ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji Dersinde Kullanılan Alternatif Ölçme Ve Değerlendirme Tekniklerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Parmaksız R. Ş., Yanpar, T. (2006). Alternatif Değerlendirme Yaklaşımlarının Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilirliği, *F.Ü.Sosyal Bilimler Dergisi* 16 (2)
- Paykoç F. Ve Çakıroğlu J. (2005). Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu. 11 Aralık 2011 Tarihinde www.erg.sabanciuniv.edu Adresinden Erişildi.
- Perlman, C. (2002). Performans Assessment: Designing Appropriate Performans Task And Scoring Rubrics. In C. Boston's (Eds.), *University Of Maryland, MD: ERIC Clearinghouse On Assessment And Evaluation*.
- Sağlam Arslan, A., Avcı, N. Ve İyibil, Ü. (2008). Fizik Öğretmen Adaylarının Al-Ternatif Ölçme ve değerlendirme Yöntemlerini Algılama Düzeyleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 115-128.
- Savaş, B. (2007). "Yapılandırmacı Öğrenme", Ed. Alim Kaya, Eğitim Psikolojisi, Pegem A Yayınları, Ankara.
- Senemoğlu, N. (2001). Gelişim, Öğrenme Ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya, Gazi Kitabevi, Ankara
- Smith, B. (2002). "Alternative Forms Of Assessment " ERIC No: ED482407.

- Şahiner, S. (2011). İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Hazırladıkları Performans Görevleri Hakkındaki Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Şaşmaz, F. (2005). "Fen Eğitiminde Portfolyo Ve Rubric Değerlendirme Üzerine Bir Çalışma", XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 28–30 Eylül.
- Şenel Çoruhlu, T., Er Nas, S., Çepni, S. (2009). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerini Kullanmada Karşılaştıkları Problemler: Trabzon Örneği. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:V1, Sayı:I, 122-141
- Şirin, M., R. (2006). "Türkiye'nin Okuma Alışkanlığı Karnesi", Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Okulu Yayını.
- Toparlı Kabak, N. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Performans Değerlendirmeye İlişkin Öğretmen Görüşleri (Manisa İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Waters , F.H., Smeaton P.S., Burns, T.G. (2004). Action Research in the Secondary Science Classroom: Student Response To Differentiated, Alternative Assessment. American Secondary Education. 32(3). 89-104. Summer.
- Wolf, M. Robert. (1995). The Role Of Performance Assessment In Studies Of Educational Achievement. Reflections On Educational Achievement. Waxmann Publishing. Co.
- Yaman, S (2003). "Fen Bilgisi Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrenme Ürünlerine Etkisi", Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı, Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

Yurdakul, B. (2005) "Yapılandırmacılık", Ed. Özcan Demirel, Eğitimde Yeni Yönelimler, Pegem A Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.

Zhang, Z., ve Burry Stock, J. A. (2003). Classroom Assessment Practices And Teachers'Self-Perceived Assessment Skills. Applied Measurement In Education, 16, 323 -342.

EKLER

Ek 1

Anket Geliştirmede Kullanılan Görüşme Soruları

- Daha iyi bir ölçme ve değerlendirme süreci için alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerini değerli buluyor musunuz? Neden?
- Performans değerlendirme ile ilgili sınıf içi uygulamalarda karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
- Performans değerlendirme ile ilgili sınıf dışında yaptığınız etkinlikler sırasında ne gibi zorluklarla karşılaşmaktasınız?
- Okulların fiziki durumu, ders saati, sınıf mevcudu gibi değişkenlerle performans değerlendirmenin uygulanabilirliği arasında sizce bir ilişki var mıdır? Her bir değişkenin etkisi nasıldır?
- Okul yönetimi sizi yeni öğretim yöntemleri ve alternatif ölçme ve değerlendirme uygulamalarını kullanmaya yönlendirmekte midir? Bunun için ne yapmaktadırlar? Yoksa bu yalnızca öğretmenlerin görevi midir?
- Performans değerlendirme uygulamalarının amacına uyması için velilere düşen görevler nelerdir?
- Öğrencilerin okul dışında yaptıkları performans değerlendirme çalışmaları ile ilgili velilerle işbirliği noktasında ne gibi sorunlar yaşamaktasınız?
- Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri konusunda Milli Eğitim Müdürlüklerinden destek almaya ihtiyaç duyuyor musunuz? (evet ise) Bu ihtiyaç ne oranda karşılanabiliyor?
- Performans değerlendirme ile ilgili eğitim programlarından kaynaklanan sorunlar sizce nelerdir?

Ek 2**PERFORMANS DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME ANKETİ**

Bu araştırma, ilköğretim öğretmenlerinin performans değerlendirme ile ilgili görüşlerini ve yaşadıkları sorunları ortaya koymak amacıyla yapılmaktadır. Anketten elde edilecek veriler, yalnızca araştırma içerisinde kullanılacaktır.

Soruları gerçek düşüncelerinizi yansıtacak bir biçimde cevaplamanız beklenmektedir.

Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Arş. Gör. H. Çağlar Göksel

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

2. Mezun Olduğunuz Fakülte: () Eğitim Fakültesi () Fen Edebiyat Fakültesi

3. Eğitim Düzeyiniz: () Lisans () Yüksek Lisans

MESLEKİ BİLGİLER

4. Branşınız: () Sosyal Bilgiler Öğretmeni () Fen ve Teknoloji Öğretmeni

5. Kıdeminiz: () 0-5 yıl () 6-10 yıl () 11-20 yıl () 21 yıl ve üstü

PERFORMANS DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME ANKETİ

Sayın Eğitimciler;

Okullarınızda zaman, zaman kullandığınız “performans değerlendirme” ile ilgili görüşlerinizi incelemek amacıyla yapılan araştırmada ihtiyaç duyulan verileri toplamak için aşağıdaki ifadeler hazırlanmıştır. Lütfen tüm ifadeleri yanıtlayınız. İfadelere ilişkin görüşlerinizi her ifadenin sağ tarafında bulunan bölüm üzerinde uygun seçeneğe işaretleyiniz.

	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1) Performans değerlendirme yöntemleri öğrenci çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi verir.*			
2) Performans değerlendirme sayesinde öğrenciler üst düzey zihinsel becerilerini geliştirir.			
3) Performans değerlendirme öğrenci başarısını artırır.			
4) Performans değerlendirme öğrenciyi sınıf içinde olduğu gibi sınıf dışında da aktif öğrenmeye sevk eder.			
5) Performans değerlendirme sayesinde öğrencilerin eksik yönleri daha doğru bir biçimde belirlenebilir.			
6) Performans değerlendirme öğretim etkinlikleriyle ilgili çalışmaları aksatır.			
7) Performans değerlendirme ile ilgili hizmet içi eğitimlere yeterince önem verilmemektedir.			
8) Performans değerlendirme yöntemleri klasik yöntemlere göre daha fazla zaman alır.			
9) Performans değerlendirme yöntemleri öğrencilere çalışma alışkanlıkları kazandırır.			
10) Performans değerlendirme yöntemleri klasik yöntemlerden daha kolay uygulanabilir.			
11) Performans değerlendirme öğrenci çalışmalarındaki eksiklikleri ortaya koyar.			
12) Performans değerlendirme öğrenci çalışmalarına geribildirim vermede klasik yöntemlere göre daha etkilidir.			
13) Performans değerlendirme etkinlikleri sırasında sınıf yönetimi zordur.			
14) Performans değerlendirme sırasında öğrenciler çalışmanın amacından sapabilirler.			
15) Performans değerlendirme öğrencilerin bilimsel süreç becerilerini geliştirir.			

*Koyu yazılmış maddeler Kutlu, Bilican ve Yıldırım (2009)'dan alınmıştır.

	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
16) Performans değerlendirme uygulamalarında zaman verimli kullanılamaz.			
17) Performans değerlendirme uygulamaları ünitelerin geç bitmesine neden olur.			
18) Performans değerlendirme ile ilgili etkinliklere öğrencilerin ilgisi azdır.			
19) Öğrenciler performans değerlendirme uygulamalarını isteyerek yaparlar.			
20) Performans değerlendirme uygulamaları sonucunda öğrenci başarısı hakkında bilgi sahibi olunur.			
21) Performans değerlendirme uygulamaları sırasında öğrenciler sürekli yardıma ihtiyaç duyarlar.			
22) Performans değerlendirme uygulamalarında sonuçların geçerliği düşüktür. (ölçülmek istenen konu ölçülemez).			
23) Performans değerlendirmede ölçütler önceden verilmezse öğrenciler konudan saparlar.			
24) Performans değerlendirme uygulamaları için ders programlarında ve planlarda öngörülen zaman yeterlidir.			
25) Performans değerlendirme için programlarda yeterince etkinliğe yer verilmiştir.			
26) Performans değerlendirmeden sonra yapılan puanlama güvenilir değildir (tutarlı sonuçlar vermez).			
27) Performans değerlendirme kalabalık sınıflarlarda da rahatça kullanılır.			
28) Performans değerlendirme sırasında yapılan çalışmaların öğrencinin kendisi ile birlikte değerlendirilmesi zaman alır.			
29) Klasik yöntemlere göre performans değerlendirme yöntemlerinin hem uygulanması hem de değerlendirmesi daha zordur.			
30) Performans değerlendirme yöntemlerini tüm konularda uygulamak konuların öngörülen zamanda bitirilememesine neden olur.			
31) Milli Eğitim Müdürlüklerindeki, öğretmenleri performans değerlendirme konusunda bilgilendirip, destek olabilecek uzman sayısı yeterli değildir.			
32) Performans değerlendirme ile ilgili bilimsel yayınlara ulaşmak zordur.			
33) Performans değerlendirme, öğrenci çalışmalarının nesnel/yansız puanlanmasını sağlar.			
34) Performans değerlendirme yöntemleri sayesinde öğrencilerin ders başarılarındaki gelişim daha rahat izlenebilir.			
35) Performans değerlendirme uygulamaları öğrencilere, grup çalışması yaparak sosyal yönlerini geliştirme olanağı verir.			
36) Performans değerlendirme uygulamaları masraflıdır.			
37) Performans değerlendirme açıklayıcı geribildirimler vermeye kat sağlar.			
38) Performans değerlendirme öğrencilere karmaşık gelir.			
39) Performans değerlendirme kalabalık sınıflarda uygulanabilir.			
40) Bir ölçme uzmanının yardımı olmadan performans görevlerini değerlendirmek zordur.			

*Koyu yazılmış maddeler Kutlu, Bilican ve Yıldırım (2009)'dan alınmıştır.

PERFORMANS DEĞERLENDİRMEYLE İLGİLİ SORUNLARI BELİRLEMeye YÖNELİK GÖRÜŞME FORMU

Bu araştırma, ilköğretim öğretmenlerinin performans değerlendirme ile ilgili yaşadıkları sorunları ve çözüm önerilerini ortaya koymak amacıyla yapılmaktadır. Elde edilecek veriler, yalnızca araştırma içerisinde kullanılacaktır.

Soruları gerçek düşüncelerinizi yansıtacak bir biçimde cevaplamanız beklenmektedir.

Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Arş. Gör. H. Çağlar Göksel

1. Performans değerlendirme yöntemlerini kullanırken ve araçları geliştirirken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

Bu sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?

2. Performans değerlendirme yöntemlerinin uygulanması sırasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

Bu sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?

3. Performans değerlendirmenin sınıf içi ve dışı etkinlikleri sırasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Sınıf dışı etkinliklerde ne gibi sorunlarla karşılaşmaktasınız?

Bu sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?

4. Performans değerlendirme sırasında performans görevi, ev ödevi, ev etkinlikleri gibi çalışmalarda velilerle ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

Bu sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?

5. Performans değerlendirme süreci içinde ve sonunda yapılan çalışmaların ölçülmesi değerlendirilmesi ve notlandırılması sırasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

Bu sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Hamdi Çağlar GÖKSEL
Doğum Yeri ve Tarihi	Muğla - 11.06.1987
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Hacettepe Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği
Yüksek Lisans Öğrenimi	Hacettepe Üniversitesi Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce (ÜDS)
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	Fen ve Teknoloji Öğretmeni - Perihan Tulan İÖÖ (2009-2011) Araştırma Görevlisi - Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi ABD (2011-)
İletişim	
E-posta Adresi	caglar.goksel@gmail.com